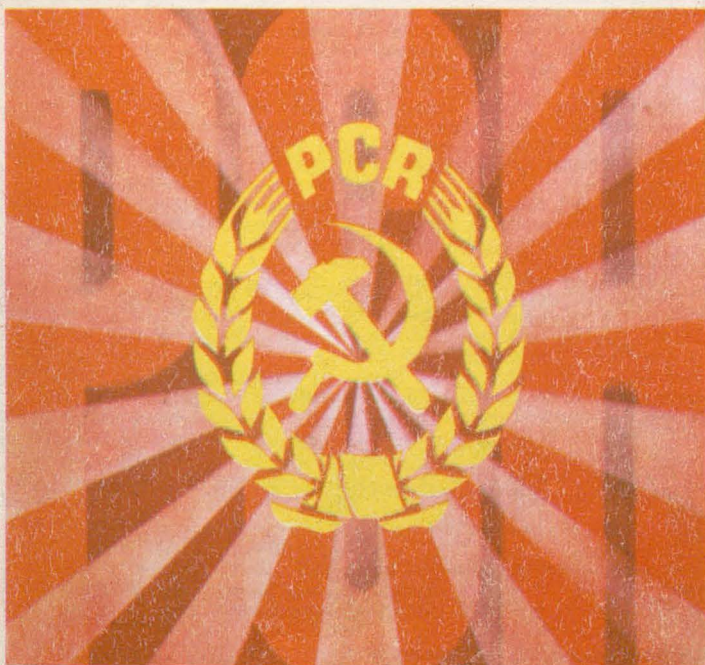

LUPTA CONTREGULUI POPOR

1921 - 1986

65

DE ANI
DE LA
FĂURIREA
PARTIDULUI
COMUNIST
ROMÂN

2 **(8)**
1986

Colegiul de redacție

ILIE CEAUȘESCU (președintele
Comisiei Române
de Istorie Militară)
CONSTANTIN ANTIP
ION ARDELEANU
CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU
FLORIN CONSTANTINIU
MIRCEA MUȘAT
ȘTEFAN PASCU
ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU
FLORIAN TUCĂ
GHEORGHE TUDOR
GHEORGHE ZAHARIA

CUPRINS

65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român

- Partidul Comunist Român — inițiatorul și orga-
nizatorul luptei revoluționare de apărare a inde-
pendenței și suveranității patriei — dr. ION
ARDELEANU, dr. MIRCEA MUȘAT 1
- Problemele armatei și apărării naționale în opera
secretarului general al partidului, tovarășul
Nicolae Ceaușescu — general-colonel VASILE
MILEA 6
- Făurirea Partidului Comunist Român — moment
hotărât în desfășurarea activității revoluționare
în armată — colonel dr. GHEORGHE TUDOR 11
- „Membru activ și bun propagandist comunist”.
Cinci decenii de la procesul intentat militanților
comuniști și antifasciști, judecați la Brașov —
prof. univ. dr. ȘTEFAN LACHE 13
- Un imperativ suprem: „Nici o brazdă nu vom ceda
din glia străbună” — prof. univ. dr. GHEORGHE I.
IONIȚĂ 16
- Chemările inflăcărâte ale partidului adresate
armatei — mobilizator program în lupta de rezis-
tență antifascistă și în războiul antihitlerist —
colonel dr. CONSTANTIN TODERAȘCU 19
- Mișcarea de rezistență națională condusă de
Partidul Comunist Român în anii celui de-al doi-
lea război mondial (mărturii străine) — MIHAI
RETEGAN 22

Conducerea de către Partidul Comunist Român a sistemul național de apărare

- Concepția partidului nostru cu privire la apăra-
rea patriei — colonel dr. VICTOR DEACONU 24
- Sistemul național de apărare, materializare a
concepției Partidului Comunist Român cu privire
la apărarea patriei de către întregul popor — co-
lonel dr. AUREL PETRI 27

Coloana înfinită a independenței românești (1877—1878, 1944—1945) — colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU 31

Adevăruri fundamentale ale istoriei naționale. Partidul Comunist Român — continuatorul celor mai glorioase tradiții ale luptei pentru apărarea patriei — general-lo- cotenent dr. ILIE CEAUȘESCU 34

Bătălii din istoria românească și universală. Operația Bu- dapesta — colonel dr. GHEORGHE ROMANESCU 40

Incredibil, dar adevărat... Ipoteza „X”. Resorturile și im- plicațiile unei înțelegeri secrete (II) — maior dr. IOAN TALPEȘ 43

Memoria documentelor. Extrase din documentele emise de mișcarea muncitorească socialistă și de partidul comunist pînă la 23 August 1944 privind armata și problemele apărării naționale — maior ALEXANDRU DUȚU 45

Monumentele luptei. Monumente care evocă lupta revoluționară desfășurată de P.C.R. pentru libertate socială și națională, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a țării — colonel dr. FLORIAN TUCĂ 46

Eroi au fost, eroi sînt încă... Militanți revoluționari so- cialiști și comuniști în lupta pentru libertate și dreptate socială și națională — dr. NICOLAE COPOIU 48

Comandanți militari 50

Veteranii își amintesc. Evocări din anii războiului antifascist — căpitan dr. ȘTEFAN PĂSLARU 52

Fișe de dicționar. Eliberarea părții de nord-vest a României de sub ocupația horthysto-hitleristă — dr. GHEORGHE ZAHARIA 54

Tradiții. 1906. Un moment istoric în evoluția aviației: primul zbor din lume cu mijloace proprii de bord reali- zat de inginerul român Traian Vuia — colonel dr. CONSTANTIN UCRAIN 56

Cartea de istorie 58

Dialog cu cititorii 62

Din activitatea Comisiei Române de Istorie Militară 63

- APARE sub egida Comisiei Române de Istorie Militară — supliment al revistei VIAȚA MILITARĂ
- ADRESA: Comisia Română de Istorie Militară, București, str. Drumul Taberei nr. 5—7, sector 6, tel. 31.30.44.
- ABONAMENTELE se fac prin oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții; revista apare de patru ori pe an. (În 1986 va apărea și un număr special)
- CITITORII DIN STRĂINĂTATE pot face abonamente adresîndu-se la ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă, București, Calea Griviței nr. 64—66, sector 1, P.O. Box 12—201, telex 10376

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN

*inițiatorul și organizatorul luptei revoluționare
de apărare
a independenței și suveranității patriei*

La 8 Mai 1986 se împlinesc 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, eveniment de o deosebită importanță în istoria clasei muncitoare, a vieții politice din România. Făurirea partidului, în Mai 1921, a fost îndelung pregătită de întreaga dezvoltare istorică a poporului, a clasei muncitoare. Continuiind cele mai bune tradiții de luptă ale poporului, ale partidului clasei muncitoare creat în 1893, Partidul Comunist Român s-a afirmat de la început ca principala forță organizatoare a luptei poporului pentru făurirea pe pământul patriei a societății socialiste.

Partidul comunist a înscris pe steagul său țelul cuceririi puterii politice de către clasa muncitoare și făurirea orânduirii socialiste și comuniste. În acele împrejurări proletariatul, sub conducerea comuniștilor, a desfășurat larg asaltul împotriva claselor dominante, împotriva înfeudării țării puterilor străine, pentru apărarea intereselor naționale, pentru apărarea independenței, suveranității și integrității patriei.

Partidul Comunist Român în întreaga sa activitate a argumentat convingător necesitatea înfăptuirii revolu-

ției în țara noastră, avînd ca obiectiv suprem transpunerea în viață a idealurilor socialismului și comunismului. Această idee apare ca un fir roșu în documentele P.C.R., în gândirea militanților săi, în dezbaterile purtate în presa comunistă și progresistă, în care exprima hotărîrea fermă a partidului revoluției de a-și îndeplini rolul conducător, de a lupta cu orice sacrificii pentru dezrobirea clasei muncitoare și a tuturor celor ce muncesc. Partidul Comunist — se arăta într-un manifest al P.C.R. — „nu este numai un stegar; el este o spadă. Fapta: ideea luptei; pregătirea faptei, pregătirea luptei — iată esența partidului”.

Paralel cu activitatea depusă pentru întărirea rindurilor sale, pentru elaborarea unei tactici de luptă corespunzătoare, impusă de scoaterea sa, în 1924, în afara legii, P.C.R. a organizat și a condus numeroase acțiuni revoluționare ale maselor muncitoare, pentru apărarea drepturilor cucerite, pentru înscrierea acestora în contracte colective de muncă. Măsurile guvernărilor de aruncare a efectelor crizei, din 1929—1933, pe seama oamenilor muncii, creșterea șo-

majului, prelungirea zilei de lucru, reducerile succesive de salarii ale angajaților din întreprinderile și instituțiile de stat, cunoscute sub denumirea de „curbe de sacrificiu”, mărirea impozitelor, a chirii, restrângerea libertăților democratice, pătrunderea tot mai intensă a capitalului străin în economia țării, care a dus la accentuarea dependenței economiei românești de monopolurile străine, au afectat puternic clasa muncitoare, țărănimea, o serie de categorii mijlocii și părți însemnate ale intelectualității.

Stegar al intereselor naționale fundamentale ale poporului român, Partidul Comunist Român s-a ridicat ferm în apărarea independenței și suveranității țării, a militat pentru o politică externă de pace și colaborare cu celelalte popoare, împotriva monopolurilor străine, pentru păstrarea independenței și integrității României. În deceniul al patrulea, cînd fascismul și revizionismul devenise un pericol real pentru România, P.C.R. s-a adresat forțelor democratice și progresiste arătînd gravele primejdii care planau asupra țării, atît din interior, din partea agenturii hitleriste — Garda de Fier — cit și din afară, unde Reichul nazist zăgănea deja armele pentru revizuirea granițelor.

Odată cu instalarea hitlerismului la putere în Germania, grave primejdii au început să apese și asupra unității statale a României, a independenței și suveranității sale naționale; problemele apărării în fața unor asemenea pericole au devenit permanente în preocupările politice ale diverselor partide și grupări democratice și, în primul rînd, ale Partidului Comunist Român.

Acum, Partidul Comunist Român și-a legat mai strîns activitatea de detașamentele de bază ale clasei muncitoare, și-a întărit rîndurile cu numeroși muncitori legați nemijlocit de procesul muncii industriale. Militanții de frunte ai P.C.R. s-au străduit și au reușit să asigure partidului o organizare mai temeinică, bazată pe o întărire a organizațiilor, atît sub raport numeric cît și al disciplinei interne de partid. Creșterea numerică a partidului era expresia lărgirii influenței și prestigiului acestuia în mase, datorită promovării unei politici realiste privind căile de rezolvare a problemelor fundamentale cu care se confrunta societatea românească din acea epocă.

Pîntre documentele de bază ce dovedesc preocupările avute de P.C.R. în acei ani pe acest tărîm se numără și apelul adresat, la 1 noiembrie 1935, Comitetului Executiv al P.S.D., în care se exprima un solemn angajament, reluat ulterior în atîtea alte documente: „Noi, comuniștii, sîntem gata să apărăm cu arma în mînă independența României dacă țara noastră ar fi silită să ducă un război național de apărare contra imperialismului fascist”.

La scurt timp după aceea, atent la evoluția evenimentelor internaționale, la creșterea primejdiei revizioniste, războinice, P.C.R. adresa maselor documentul intitulat: „Sarcinile P.C.R. față de pericolul unui război imperialist” prin care stabilea tactica pentru „atragera întregului popor muncitor la lupta largă și efectivă, la lupta revoluționară contra acestor planuri imperialiste”. Cu deosebită forță de convingere, organul central de presă al partidului scria: „Existența neamului românesc ca națiune, existența României ca țară independentă sînt în joc. Poporul român trebuie să se decidă dacă înțelege să-și apere existența și independența. Iar poporul român nu poate da decît un singur răspuns. Cu toată energia, la nevoie cu arma în mînă, poporul român își va apăra existența contra bandiților

România. azi:

Cu prilejul marilor manifestații organizate în Capitală și în alte localități din țară, oamenii muncii din patria noastră își exprimă, de fiecare dată, devotamentul neînmormit față de Partidul Comunist Român, față de tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducătorul înțelept al partidului și statului nostru

hitlerişti care vor să ne răpească independența națională. Referindu-se la calea sigură pentru dobîndirea victoriei, ziarul conchidea: „Frontul popular antifascist, în care să-și dea mîna tot ce e cinstii, tot ce e muncitor, tot ce e cultură în România, are un mare rol național. De închegarea rapidă și de lupta energică a acestui front al poporului va depinde nu numai salvarea libertăților lăuntrice ale poporului, ci și existența sa ca națiune”.

Cu multă claritate, Plenara a V-a lărgită a C.C. al P.C.R. din 1936, după o amplă și realistă analiză a problematicii ce-i stătea în atenție, conchidea: „În caz dacă Germania hitleristă, dezlănșuind războiul în Europa și în contra U.R.S.S. va ataca România cu ajutorul Ungariei horthyste, comuniștii vor considera necesară apărarea fiecărei palme de pămînt a țării noastre... Continuînd lupta pentru asigurarea pozițiilor economice și politice ale muncitorimii, țărînimii și naționalităților asuprite, noi, comuniștii, vom intra în primele rînduri ale luptătorilor pentru respingerea agresiunii fasciste și vom duce războiul pînă la capăt.”

În ansamblul ei, această plenară a reprezentat un vibrant apel la „întărirea capacității de apărare a țării și a armatei române”.

Consecvent politicii sale profund patriotice, P.C.R. a urmărit îndeaproape planurile revizioniste ale statelor fasciste și a luat atitudine publică împotriva lor. Cînd, la 1 noiembrie 1936, la Milano, Mussolini a făcut o declarație provocatoare cu privire la revizuirea granițelor țărilor dunărene, C.C. al P.C.R. a lansat un manifest în care-și exprima încă o dată hotărîrea de a

lupta contra oricărei revizuiți a tratatelor de pace. Totodată, partidul comunist considera orice acțiune care „duce la întărirea relațiilor dintre statele Micii Asii, Înțelegerii Balcanice, cu Franța, U.R.S.S., la îndirirea Societății Națiunilor și a legăturilor cu toate țările pacifice, ca acte pozitive în lupta pentru împiedicarea războiului pe care-l pregătește imperialismul fascist.”

Consecvent credo-ului său a acționat partidul comunist și în continuare. Printr-o declarație din 18 noiembrie 1937, C.C. al P.C.R. chema „toată democrația română la unitatea de acțiune pentru mobilizarea imediată a muncitorilor, țăranilor și a tuturor celorlalte mase muncitoare ale poporului român pentru împiedicarea Germaniei hitleriste de a se amesteca în războaiele interne ale României, pentru dizolvarea agenturilor lui Hitler în România...”

Documentele vremii vorbesc cu puternica lor forță de convingere despre preocupările consecutive ale comunistilor din România în problemele apărării independenței țării. Cu multă căldură apela P.C.R. de fiecare dată la membrii și simpatizanții săi, ca ei să se plaseze în primele rânduri ale luptei pentru apărarea hotarelor țării. „Ne cheamă la luptă singele lui Doja, Horia și Tudor Vladimirescu — glăsuia vibrantul apel elaborat de C.C. al P.C.R. în ianuarie 1938. Ne cheamă la luptă dragostea de țară, pe care nu vrem s-o vedem cotropită și sfîșiată, dragostea de acest popor, pe care nu-l vrem ingenucheat și robii”.

Intervenită la scurt timp după instalarea dictaturii regale în România, ocuparea Austriei de către Germania hitleristă, în martie 1938, a stîrnit indignarea și revolta maselor din țara noastră. Un puternic ecou a avut în opinia publică românească manifestul C.C. al P.C.R. din aprilie 1938, în care se menționa: „După cotropirea Austriei de către armatele lui Hitler, independența țării noastre este grav amenințată, împreună cu existența țărilor mici vecine.”

Revista „Lupta de clasă” din mai 1938, într-un cuprinzător articol, după ce arăta felul în care poporul român a știut „să lupte contra stăpînirii seculare a Porții otomane ...contra monarhiilor absolute din Austro-Ungaria și Rusia”, lupte în cursul cărora au ieșit eroi legendari ca Horea, Cloșca, Crișan, Avram Iancu, Doja, Ștefan Gheorghiu și alți mii de eroi necunoscuți, își exprima convingerea că nici în condițiile grele de atunci nu se va lăsa sacrificat interesul forțelor vrăjmașe: „Astăzi cînd planurile de cucerire ale Germaniei hitleriste sînt clare și cunoscute — releva articolul — nu trebuie să fie nici un patriot care să nu vadă acest

mare pericol ce amenință poporul român”. Dar numai în a vedea și înțelege acest pericol „nu este suficient. Acest pericol trebuie adus la cunoștința maselor largi populare și aceste mase trebuie organizate și conduse la luptă pentru înfrîngerea acestui pericol”.

Aceeași hotărîre o desprindem și din manifestul elaborat și difuzat în mase de C.C. al P.C.R. în noiembrie 1938. „De la un capăt la altul al țării ne pîndește o mare primejdie — se arăta în manifest. Ghearele hitlerismului cotropitor, după ce au sfîșiat Cehoslovacia, se pregătesc să se înfigă în trupul României. Pășările de pradă care stăpînesc astăzi Germania, încurajate de vinzarea rușinoasă de la Munchen, se rotesc tot mai îndrăzneț deasupra pămîntului țării noastre...”

În împrejurările grele de la sfîrșitul anului 1938, „Scinteia” publica un articol intitulat semnificativ „Nori grei deasupra României”, în care se arăta: „România, după Munchen, e, mai mult ca oricînd — după fericita expresie a lui Nicolae Iorga —, «o țară pîndită». Și pîndită nu numai de corbii de pradă ai revizionismului maghiar, ci și de sălbateca fiară, îmbătută de singele jertfelor sfîșiate, care este fascismul german... Partidul nostru nu va crușa nici o sforțare, nici o jertfă pentru a strînge laolaltă muncitorimea și a porni în fruntea ei la unirea tuturor forțelor dornice să apere pacea și independența României”.

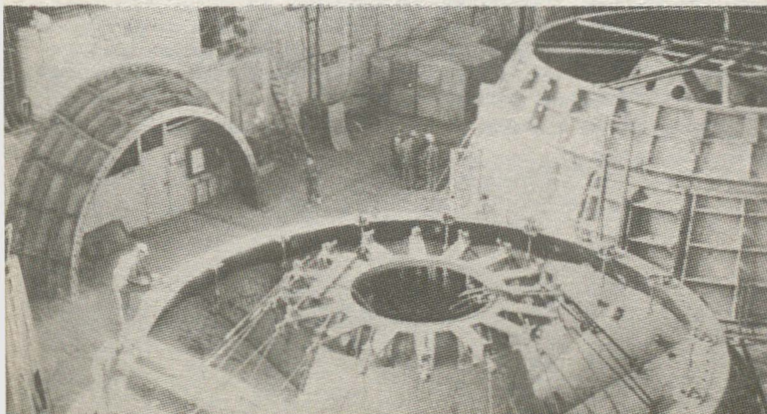
Încă în primele zile ale anului 1939, P.C.R. a adoptat o serie de măsuri în vederea intensificării activității antifasciste, pentru pace. În cadrul unor ședințe, la care au participat activiști de seamă ai partidului, s-au discutat pe larg căile prin care să se aducă la cunoștință „maselor pericolul în care se găsește independența țării noastre din cauza agresivității din ce în ce mai accentuată a fascismului intern și extern”.

În împrejurările critice ale acestui an, cînd primejdia hitleristă creștea iminent și pentru țara noastră, organizațiile regionale și locale ale P.C.R. au acordat o atenție deosebită activității de mobilizare a membrilor de partid, a tuturor patrioților la luptă cu arma în mînă contra cotropitorilor fasciști „cot la cot în contra pericolului hitlerist”. Comitetele teritoriale au lansat acest vibrant apel: „Comuniști! Frați muncitori! Puneți-vă în fruntea apărării, dați pildă de disciplină, conștiință și jertfă”.

După invadarea Cehoslovaciei de către trupele hitleriste, C.C. al P.C.R. a adresat, la 17 martie 1939, un apel întregului popor român, subliniind: „Trupele de asalt ale lui Hitler au invadat Cehoslovacia și se pregătesc la granița țării noastre. Întreg poporul să se pună în stare de alarmă... Să fie pregătiți la luptă întreg

România, azi:

Politica științifică a partidului asigură industriei socialiste o impunătoare dezvoltare, constituind, în continuare, factorul dinamizator al întregii economii

poporul român pentru apărarea țării, împotriva cotoptorilor fasciști". De asemenea, la 20 martie 1939, într-un manifest al Comitetului regional Moldova al P.C.R., condamându-se invadarea Cehoslovaciei de către trupele fasciste, se adresau maselor vibrante "chemări la vigilență: „P.C.R. vă cheamă înainte de a fi prea târziu la lupta pentru salvarea vieții voastre și a copiilor voștri. Ridicați energic glasul vostru împotriva Gărzii de fier, agentul hitlerismului în România, pentru apărarea granițelor și independenței României... Trăiască armata poporului României, dușmană a invaziei fascisto-hitleriste."

E bine cunoscut faptul că, atunci cind trupele hitleriste care cotoptiseră Cehoslovacia ajunseseră la granițele României, masele largi populare au răspuns cu insufleteire patriotică decretării mobilizării parțiale de către guvernul prezidat de Armand Călinescu, măsurilor lui de a opune rezistență armată împotriva unei eventuale agresiuni asupra țării noastre. În aceste zile partidul comunist a dat cuvînt de ordine membrilor și simpatizanților săi să se prezinte la unitățile militare și să lupte „pentru întărirea forței politice și morale a armatei contra Germaniei hitleriste și a statelor revizioniste", subliniind că „războiul poporului român pentru apărarea independenței și granițelor țării, contra agresiunii fasciste este un război drept".

În filele de aur ale istoriei patriei noastre rămîn incrustate imaginile de un răscolitor patriotism ale celui remarcabil 1 Mai 1939 în care a avut loc impunătoare manifestație antifascistă și antirăzboinică din București și din alte centre ale țării pentru apărarea independenței naționale. În organizarea acestei uriașe demonstrații la care numai în Capitală au participat peste 20 000 de muncitori, un rol determinant a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu. Patriotismul fierbinte al comuniștilor, conștiința înaltei răspunderi pentru soarta și viitorul României, hotărîrea de a apăra cu orice sacrificii independența națională și integritatea teritorială a statului — grav amenințate de Germania hitleristă și aliații acesteia — și-au găsit o minunată expresie în lozincile scandate de miile de manifestanți: „Vrem România liberă și independentă!", „Vrem respectarea granițelor!", „Să ținem piept agresorului!". La marile acțiuni greviste și demonstrațiile antifasciste din acel timp în București, un rol principal a avut tovarășa Elena Ceaușescu.

O cuprinzătoare analiză a întreprins Plenara a VI-a a C.C. al P.C.R. din iunie 1939 asupra problemelor apărării integrității țării, a independenței și suveranității României. Aprobînd linia politică urmată de partid în acele împrejurări, plenara a apreciat că „primejdia dezmembrării și ocupării României de către Germania hitleristă și statele revizioniste a crescut enorm în urma ocupării Cehoslovaciei, Albaniei, în urma aderării Ungariei la pactul anticomintern, și a creșterii influenței fascismului german în Bulgaria și Iugoslavia". La capătul analizei întreprinse, s-a apreciat că sarcina centrală a

România, azi:

Transpunerea în viață a vastului program de modernizare a agriculturii, a cerințelor noii revoluții agrare se va concretiza în creșterea și mai puternică a producției agricole, în schimbarea modului de viață a țărănimii muncitoare, în înlăturarea deosebirilor esențiale dintre sat și oraș, dintre munca fizică și intelectuală

partidului este „să mobilizeze poporul român pentru împiedicarea trădării independenței și a integrității țării de către agenții fasciști ai lui Hitler..."

Istoria păstrează în filele ei un document elaborat de către P.C.R. — în perioada de după izbucnirea celui de-al doilea război mondial. „Al doilea război mondial imperialist a ajuns la hotarele României" — citim în acest document. Sforțările pacifiste ale popoarelor „n-au putut împiedica măcelul care a început azi între Germania lui Hitler și Polonia lui Beck... Comuniștii din România înfierăază agresiunea ucigătoare a lui Hitler contra poporului polonez și vor lupta contra Germaniei fasciste și imperialiste". Într-un paragraf aparte, intitulat: „Pentru apărarea independenței țării", documentul stabilea, în continuare, măsurile ce trebuiau adoptate de comuniști.

Marșul războinic al Germaniei hitleriste, cotopirea succesivă a unor țări europene, începutul celui de-al doilea război mondial au creat o situație din ce în ce mai grea pentru România. Încercările forțelor democratice, antifasciste de a se opune presiunilor cercurilor fasciste interne și ale Germaniei naziste, încercări în care s-au antrenat inclusiv exponenți ai cercurilor burgheze, au primit o grea lovitură, la 21 septembrie 1939, cînd primul ministru al țării, Armand Călinescu — adversar al expansiunii Germaniei hitleriste — a fost asasinat mișelește de către elemente ale Gărzii de Fier, cu complicitatea directă a Gestapoului.

La începutul anului 1940, ostilitatea maselor impo-

România, azi:

În centrul atenției politicii partidului — creșterea continuă a nivelului de trai material și spiritual al întregului popor

triva fascismului german ca și a regimurilor de dictatură militaro-fascistă instaurate în Ungaria încă din 1920, în Italia în 1922, în Bulgaria în 1923, în Portugalia în 1926, ca și în alte țări se intensifică.

Mișcarea antifascistă din România a avut, prin obiectivele sale, un profund caracter patriotic, național, precum și un pronunțat caracter internațional. Acționând împotriva pericolului fascismului din propria-i țară, poporul român și-a adus contribuția la bălta duse pe plan internațional contra fascismului, manifestându-și activ solidaritatea cu lupta antifascistă a popoarelor de pretutindeni. Partidul Comunist Român a fost conștient de faptul că tăria forțelor antifasciste din propria țară constituie o condiție a tăriei frontului unic muncitoresc și pe această bază a unui larg front popular antifascist capabil să împiedice ascensiunea fascismului la putere în România, pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice ale maselor, a independenței și integrității teritoriale a patriei. Eroică a fost lupta dusă în acei ani de partidul comunist în fruntea clasei muncitoare și a unor largi forțe progresiste, sub steagul democrației și independenței țării, la care s-a adăugat atitudinea lucidă a unor grupări politice ale claselor conducătoare care au stăvilit pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării Germaniei naziste.

În aceste împrejurări au fost făcute importante cesiuni teritoriale. La 30 august 1940, prin impunerea Dictatului fascist de la Viena a fost smulșă din trupul patriei și predată Ungariei horthyste partea de nord-vest a țării.

Împotriva acestor acte, s-au ridicat cu hotărâre Partidul Comunist Român, mișcarea revoluționară, democratică și antifascistă din țara noastră. Țara întreagă a fost cuprinsă de un puternic val de demonstrații de protest. Marile manifestații din București, Cluj, Brașov, Sibiu, Timișoara, Arad împotriva odio-

constituționale și resturi de drepturi și libertăți democratice. Politica promovată pe plan intern s-a caracterizat prin represiuni îndreptate împotriva forțelor democratice, a comuniștilor, a tuturor adversarilor politici, indiferent de orientarea lor politică. Legionarii au asasinat, în noaptea de 26/27 noiembrie 1940, un număr de 67 foști demnitari, între care generalul Gh. Argeșeanu, Victor Iamandi, economistul Virgil Madgearu, mulți comuniști. Crimele comise de membrii Gărzii de Fier au atins apogeul în zilele rebeliunii din 21—23 ianuarie 1941.

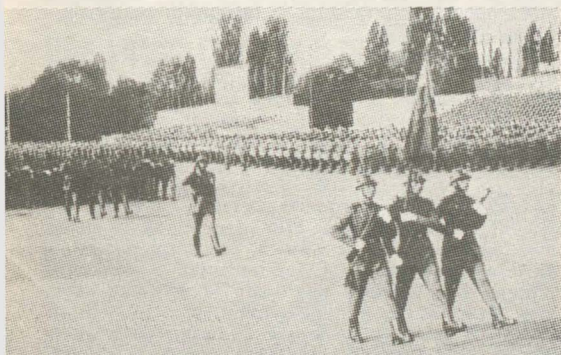
La 22 iunie 1941, împotriva voinței naționale, România a fost împinsă în războiul hitlerist, antisovietic.

Singurul partid politic care de la început a chemat poporul la luptă împotriva dictaturii militare antonesciene, a dominației Germaniei naziste, a războiului contra Uniunii Sovietice a fost Partidul Comunist Român.

În Circulara C.C. al P.C.R. din iulie 1941, în Platforma-program din 6 septembrie 1941 intitulată „Lupta poporului român pentru libertate și independență națională” se prevedea în esență: răsturnarea regimului antonescian; încetarea războiului contra Uniunii Sovietice și participarea alături de U.R.S.S. și de toate popoarele iubitoare de pace la lupta împotriva Germaniei hitleriste; alungarea trupelor germane din țară; restabilirea libertății și independenței naționale depline; formarea unui guvern al independenței naționale, cu participarea reprezentanților tuturor forțelor patriotice; eliberarea părții de nord-vest a țării; arestarea și pedepsirea criminalilor de război. În fața comuniștilor stătea sarcina de a desfășura o largă muncă patriotică de lămurire privind situația internă și internațională a României, de a demasca scopurile prădănice ale agresiunii hitleriste și de a susține dezideratele naționale ale poporului român.

Creșterea puternică a stării de spirit antihitleriste în rindul tuturor categoriilor populației, realizarea unor acorduri între P.C.R. și P.S.D., care s-au materializat în încheierea Frontului Unic Muncitoresc, contactele stabilite de partidul comunist cu generali și ofițeri superiori și cu cercurile palatului, evoluția situației politice și militare internaționale au permis răsturnarea prin forță a dictaturii antonesciene și trecerea, odată cu 23 August 1944, la înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă.

În anii care au urmat actului istoric de la 23 August, partidul comunist s-a dovedit conducător încercat al operei de făurire a noii societăți socialiste în România, poporul înscriind în biografia contemporană a țării remarcabile realizări, creind premise pentru un viitor de tot mai cutezătoare împliniri. Certitudinile viitorului nostru sînt clădite cu deosebire pe temelia solidă creată de Congresul al IX-lea al partidului, congres care a deschis epoca cea mai rodnică din istoria multimilenară a țării, epocă pe care în mod legitim o numim, cu aleasă mîndrie, „Epoca Nicolae Ceaușescu”. Cei peste 20 de ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului au ilustrat, prin impresionante

Armata patriei socialiste raportează că este gata să apere cuceririle revoluționare ale poporului, independența și suveranitatea patriei (în foto: aspect de la parada militară — 23 August 1984)

sului Dictat fascist de la Viena erau expresia sentimentelor patriotice de apărare a integrității și unității naționale a statului român de către fiii aceloră care în memorabilul an 1918 realizaseră visul secular al poporului român de a fi stăpîn în vatra străbună a milenei Daciei.

La 6 septembrie 1940 a fost instaurat regimul de dictatură antonesciană, care a suprimat ultimele forme

■ Dr. ION ARDELEANU

■ Dr. MIRCEA MUȘAT

(continuare în pag. 10)

*Problemele armatei și apărării naționale
în opera secretarului general al partidului,
tovarășul*

NICOLAE CEAUȘESCU

General-colonel VASILE MILEA

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, comandantul nostru suprem, este prezent, în numeroase rânduri, în mijlocul militarilor, stabilind de fiecare dată sarcini și orientări deosebit de prețioase pentru sporirea puterii combative a armatei, pentru întărirea capacității de apărare a patriei

Măreția actualei etape de dezvoltare economico-socială a patriei, plenitudinea înfăptuirilor în procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate sînt indisolubil legate de numele și activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, ctitorul României socialiste moderne, ilustru conducător de partid și de stat, strălucit revoluționar comunist, personalitate marcantă a vieții internaționale contemporane.

Arhitectul zidirii socialiste de astăzi a țării, prin cucerirea gândirii sale social-politice, creativitatea, profunzimea, clarviziunea și caracterul ei științific, ca și prin clocotitoarea sa activitate, a conferit inestimabile valori teoriei și practicii sociale, a dezvoltat și îmbogățit cu noi concepte, teze și idei tezaurul materialismului dialectic și istoric, patrimoniul creației istorice revoluționare naționale și universale, înarmînd partidul nostru, poporul român cu o perspectivă clară, cu stra-

tegia edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului în România.

Monumentala operă a tovarășului Nicolae Ceaușescu este deopotrivă rodul meditației originale și profunde asupra complexității vieții sociale contemporane și al acțiunii modelatoare a realității, în spirit științific, novator. Prin originalitatea analizei complexității procesului revoluționar, prin soluțiile avansate în toate domeniile vieții economico-sociale, creația teoretică și practică a secretarului general al partidului reprezintă un moment hotărîtor prin faptul că a rupt cu hotărîre cu concepțiile vechi, dogmatice, rigide, luînd atitudine fermă împotriva a tot ceea ce nu mai corespundea noilor condiții economico-sociale, promovînd cu inegalabil spirit revoluționar noul în toate domeniile de activitate. Astfel, și-au găsit o strălucită rezolvare probleme fundamentale ale dezvoltării și perfecționării întregii vieți economico-sociale a țării, printre care, la loc central, sînt situate și cele referitoare la armată și la procesul complex al apărării naționale, a independenței, suveranității și integrității teritoriale a României socialiste.

Epoca inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului a creat premise social-politice, economice și ideologice de abordare și soluționare revoluționară, multidisciplinară, novatoare a problemelor complexe ale apărării patriei, ale gândirii și practicii militare naționale. În cadrul acestor premise, rolul esențial revine gândirii social-politice a tovarășului Nicolae Ceaușescu, care a determinat un salt calitativ în patrimoniul militar național. Prin viziunea sa originală, materialist-dialectică și istorică, secretarul general al partidului a inițiat și fundamentat o concepție profund revoluționară referitoare la apărarea națională, demersul său științific avînd drept scop reevaluarea critică, selectivă, novatoare a concepțiilor și soluțiilor practicate anterior, remodelarea funcției de apărare a statului nostru socialist pe baza unor idei originale, izvorîte din aprecierea multilaterală a realităților interne și internaționale și experiența de secole a poporului român de apărare a ființei sale naționale, a gleei strămoșești. Conceptele, tezele, ideile și soluțiile inițiate în acest plan s-au constituit, astfel, într-o contribuție de o excepțională valoare pentru dezvoltarea gândirii militare românești, pentru fertilizarea artei militare naționale puse exclusiv în slujba apărării independenței, suveranității și integrității României socialiste.

Contribuția hotărîtoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu la dezvoltarea și aprofundarea teoriei și

Primirea cu entuziasm a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, comandantul nostru suprem, cu prilejul prezenţei sale la convocarea-bilanş a activului de bază de comandă şi de partid din armată (decembrie 1985)

practicii militare româneşti se exprimă plenar în fundamentarea, într-o concepţie unitară, armonioasă, realistă a unui ansamblu de teze, idei, principii, orientări şi soluţii care dau conţinut doctrinei militare naţionale, vizind rezolvarea optimă şi de fond a problemelor apărării naţionale, în acord cu cerinţele generate de evoluţia realităţilor interne şi internaţionale, concretizându-se în numeroase soluţii originale privind sporirea forţei combative a sistemului naţional de apărare, perfecţionarea procesului de instruire şi educare a tinerilor militari, cadrelor, comandamentelor şi, în mod deosebit, a rezervei de mobilizare, precum şi a populaţiei apte de a participa la apărarea cuceririlor revoluţionare, independenţei şi suveranităţii patriei.

În opera teoretică a tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi-au găsit o strălucită şi originală rezolvare toate problemele majore ale gândirii şi practicii militare româneşti pe care le ridică, în condiţiile actuale, apărarea naţională, acestea atingând, astfel, un stadiu de dezvoltare şi perfecţionare fără precedent. A fost elaborată cu înaltă probitate ştiinţifică politica militară a partidului şi statului nostru, ca parte integrantă a politicii generale de făurire a societăţii socialiste multilaterale dezvoltate şi, pe această bază, valorificând plenar filonul istoric, s-a dezvoltat doctrina noastră militară nouă, a fost îmbogăţit conţinutul ştiinţei şi artei militare moderne.

În ansamblul analizei problematicei armatei şi apărării naţionale, secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, a enunţat teza fundamentală potrivit căreia apărarea patriei constituie parte inseparabilă a procesului complex de făurire a societăţii socialiste multilaterale dezvoltate. Dialectician desăvârşit, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a dezvoltat şi întregit această teză prin relevarea conexiunilor ce caracterizează unitatea procesului construcţie-apărare, faptul că, sub raportul condiţionării, caracterul, nivelul şi structura economiei naţionale, forţa economică a ţării influenţează nemijlocit puterea militară a statului nostru socialist. Afirmând această relaţie de dependenţă reciprocă, secretarul general al partidului subliniază că „(...) punem în centrul întregii activităţi a partidului şi statului, a poporului nostru înfăptuirea neabătută a planului unic de dezvoltare economico-socială, a Programu-

lui partidului. În acelaşi timp — în limite raţionale şi în concordanţă cu forţa materială a ţării — acordăm toată atenţia dotării armatei şi pregătirii ei de luptă şi politică”.

În concepţia secretarului general al partidului nostru, unitatea operei de construcţie-apărare circumscrie corelaţia dialectică dintre nivelul dezvoltării în ansamblu a societăţii noastre şi întărirea puterii militare a ţării. În acest sens, comandantul nostru suprem arată că „(...) factorul hotărîtor pentru întărirea capacităţii de apărare a ţării îl constituie dezvoltarea economico-socială tot mai puternică, ridicarea continuă a nivelului de trai material şi spiritual al poporului, înfăptuirea cu succes a socialismului şi comunismului pe pămîntul României”². Cu cît vor fi mai mari succesele în „(...) făurirea societăţii socialiste multilaterale dezvoltate — pe plan economic, social, cultural, politic, în dezvoltarea democraţiei —, cu atît vor creşte hotărîrea şi fermitatea întregului nostru popor de a apăra ce a înfăptuit, de a apăra patria, independenţa sa”³.

În viziunea ştiinţifică, materialist-dialectică a conducătorului partidului şi statului nostru, apărarea patriei, a independenţei şi suveranităţii naţionale, a integrităţii ei teritoriale constituie o necesitate obiectivă, cu caracter legic, determinată de existenţa imperialismului — şi, în consecinţă, a pericolului războaielor de agresiune. „Pornind de la faptul că atît timp cît se menţine pericolul unui nou război mondial al unor agresiuni imperialiste — arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu —, trebuie să asigurăm ridicarea continuă a capacităţii de luptă a forţei armatei noastre, spre a putea să-şi îndeplinească în orice împrejurări, misiunea faţă de popor, faţă de partid, faţă de socialism de asigurare a viitorului liber şi independent al patriei noastre”⁴.

Dezvoltînd creator concepţia partidului nostru referitoare la locul şi rolul armatei în ansamblul organismului social, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a elaborat teze şi idei noi, originale, orientări de înaltă valoare principială şi metodologică, în care sînt conturate cu limpezime misiunile acestei instituţii statale în întreaga viaţă economică, socială, politică şi cultural-ştiinţifică a ţării, desprinzînd şi sintetizînd atît implicaţiile ce rezultă din integrarea tot mai profundă a armatei în societate, cît şi modalităţile de valorificare, pe un plan

superior, a acestei integrări în interesul general al făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului pe pământul României.

Definind locul armatei în societate, menirea ei ca parte organică a națiunii noastre socialiste, secretarul general al partidului arată că „Armata este o parte inseparabilă a poporului nostru ea reprezintă poporul reprezintă forța armată a poporului — și trebuie în orice împrejurări, să apere interesele întregului popor, să concluzioneze strins cu toți oamenii muncii în apărarea patriei”. Totodată, „Armata trebuie să fie o înaltă școală de pregătire politico-educativă și culturală”, „(...) o înaltă școală de educație politică, comunistă a tineretului”, precum și „(...) participantă activă la înfăptuirea tuturor măsurilor de dezvoltare a economiei a societății noastre socialiste în general”. În viziunea de largă perspectivă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, integrarea activă a armatei în viața socială se caracterizează prin multilateralitate, deoarece „(...) nu există latură a activității economico-sociale din patria noastră în care armata să nu fie o participantă activă, să nu-și aducă contribuția sa de mare însemnătate”.

Modelind în mod original, novator, profilul armatei române de astăzi, secretarul general al partidului a reliefat necesitatea adâncirii trăsăturilor revoluționare ale acesteia. Prin misiunile încredințate de partid și popor, prin responsabilitățile deosebite față de prezentul socialist și viitorul comunist al patriei, armata, în viziunea comandantului nostru suprem, *trebuie să fie* „(...) în adevăratul sens al cuvintului, o armată revoluționară, în toate privințele, cu o concepție înaintată despre lume, despre viață, cu un spirit combativ de muncă și luptă pentru socialism, pentru a asigura permanent viitorul liber și fericit al poporului și națiunii noastre”.

Prin rolul social-politic și funcțiile sale, magistral prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, armata a devenit principala forță a sistemului național de apărare, care-i asigură acestuia, preponderent, stabilitatea și capacitatea operațională, *gata în orice moment* „(...) să slujească în orice împrejurări poporul, să apere cuceririle revoluționare, independența și suveranitatea țării”.

Dezvoltind concepția partidului privind apărarea patriei, comandantul nostru suprem subliniază că îndeplinirea misiunii fundamentale căreia îi este destinată — apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a României socialiste —, este în mare măsură condiționată și de modul în care armata își îndeplinește sarcinile ce-i revin în societate, de modul cum se realizează unitatea indisolubilă cu poporul, cu viața și aspirațiile lui, că „(...) participarea la activitatea de dezvoltare economică și socială reprezintă o parte inseparabilă a pregătirii de luptă și politice, a ridicării capacității de apărare a armatei noastre. Ambele domenii trebuie considerate ca o activitate unică, pe două direcții, dar inseparabile, că una o condiționează pe cealaltă — și numai lucrând bine, atât în pregătirea de luptă, cât și în realizarea obiectivelor de dezvoltare economică și socială, armata noastră își va face pe deplin datoria față de popor și patrie”.

Prodigioasa activitate teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu, capacitatea sa de a aborda în spirit revoluționar, creator, vasta arie circumscrisă domeniului apărării naționale s-au materializat în teze, idei și orientări de excepțională valoare privind: conținutul unitar și direcțiile principale ale pregătirii țării pentru apărare; principiile organizării, înzestrării și conducerii sistemului național de apărare; asigurarea condițiilor ca în orice împrejurări să poată fi apărare,

cu succes, cuceririle revoluționare ale poporului, independența, suveranitatea și integritatea teritorială a patriei noastre socialiste; dreptul exclusiv și inalienabil al organelor constituționale, al Partidului Comunist Român de a decide asupra pregătirii și întrebunțării forțelor armate ale țării, de a conduce întregul sistem național de apărare; principiile colaborării militare cu statele participante la Tratatul de la Varșovia, cu toate țările socialiste, cu statele în curs de dezvoltare cit și cu alte state, indiferent de orînduirea lor socială.

Profund ancorată în realitățile societății socialiste românești, avînd condiționări obiective, derivate din marile realizări obținute în opera de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, din natura și structura sistemului nostru politic, doctrina militară națională, strălucit fundamentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, trasează cu clarviziune direcțiile de rezolvare optimă a tuturor problemelor privind sporirea capacității de apărare a patriei, în acord cu cerințele actuale și de perspectivă ale societății noastre, cu interesele și aspirațiile poporului român. Ea înglobează — într-un sistem unitar, profund original — scopurile, obiectivele, modalitățile, instrumentele organizatorice, mijloacele și soluțiile de înfăptuire a funcției militare a statului, realizează un acord armonios între necesitate și posibilitate, între trecut, prezent și viitor. Demersurile înfăptuite de tovarășul Nicolae Ceaușescu în cristalizarea concepției fundamentale de apărare a României socialiste reprezintă, totodată, o magistrală și armonioasă fuziune dintre tradiție și inovație. Nouă în articulațiile și determinările sale economice, sociale și politice, doctrina militară națională își trage seva din glorioasă istorie a poporului român, marcînd astfel un plan superior de fructificare a pilduitorului tezaur de învățăminte moștenite de la înaintași.

În opera tovarășului Nicolae Ceaușescu este pe larg dezvoltată și argumentată teza potrivit căreia pregătirea pentru apărarea țării presupune un efort constant de întărire și dotare a armatei cu armament și tehnică de luptă modernă, dezvoltarea capacității de mobili-

Vasta operă teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu — un valoros aport la îmbogățirea și dezvoltarea patrimoniului universal de gândire și acțiune revoluționară

zare și acțiune, instruirea corespunzătoare a gărzilor patriotice și a detașamentelor de pregătire militară a tineretului, organizarea apărării teritoriale — în care un factor de maximă importanță îl reprezintă autoconducerea și autoaprovizionarea —, dezvoltarea și consolidarea unității dintre armată și popor. Referindu-se la această problemă, în decembrie 1985, comandantul nostru suprem subliniază la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată: „Trebuie (...) să asigurăm o conlucrare cât mai bună cu unitățile Ministerului de Interne, realizarea unei colaborări tot mai strinse cu gărzile patriotice și cu detașamentele de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei, într-un cuvânt întărirea continuă a legăturilor cu poporul. Armata este o parte inseparabilă a poporului nostru, ea reprezintă poporul, reprezintă forța armată a poporului — și trebuie, în orice împrejurări, să aplece interesele întregului popor, să conlucreze strins cu toți oamenii muncii în apărarea patriei”¹³.

Fundamentind doctrina militară națională, tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut în vedere vocația constructivă a poporului român, dorința sa fierbinte de pace și securitate internațională, nonagresivitatea măsurilor proprii vizând apărarea țării. În concordanță cu aceste aspirații fundamentale ale poporului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu a definit cu claritate scopul strategic al eforturilor României pe planul pregătirii militare. „România socialistă — arată secretarul general al partidului — nu urmărește și nu va urmări niciodată țeluri agresive, împotriva vreunui stat (...) în orice împrejurări, întotdeauna patria noastră, poporul român va lupta numai și numai pentru apărarea independenței și suveranității sale, împotriva oricărei încercări de dominație și asuprire, pentru a asigura națiunii noastre dreptul de a-și făuri societatea socialistă și comunistă în mod liber”¹⁴. Ca urmare, vizind exclusiv țelurile apărării libertății și independenței naționale, „Armata noastră se pregătește pentru apărare, nu pentru scopuri străine de interesele poporului”¹⁵.

Obiectivul fundamental fixat puterii armate a statului nostru, structura și misiunile sistemului național de apărare — creație originală a comandantului nostru suprem —, determină pe plan acțional modalitatea și natura riposteii ce va fi dată unei eventuale agresiuni, formele și caracterul acțiunilor militare ce vor fi întreprinse, la toate nivelurile, pentru zădărnicierea acțiunilor agresive ale atacatorului. În opera secretarului general al partidului, este fundamentat plenar principiul doctrinar al riposteii naționale globale, ce se va exercita prin toate mijloacele și sub toate formele de ducere a acțiunilor militare, la cotele maxime de angajare a potențialului uman și material al țării. Conferind acestei orientări valoare de concept doctrinar esențial, tovarășul Nicolae Ceaușescu precizează că: „Apărarea patriei este o îndatorire a fiecărui cetățean; în condițiile de azi, în cazul unui război, nu numai armata, ci toți cetățenii trebuie să fie gata de a lupta pentru apărarea libertății, suveranității și integrității patriei”¹⁶.

Conceptul de război al întregului popor, clar definit de secretarul general al partidului, reprezintă un model de excepțională însemnătate teoretică și practică, devenit fundament al structurii și pregătirii țării pentru apărare. Dezvoltind acest concept, tovarășul Nicolae Ceaușescu a evidențiat: „(...) dacă nu vom reuși să împiedicăm un nou război mondial și să asigurăm pacea, un viitor război va fi pentru România un război de apărare a cuceririlor revoluționare, împotriva

oricărei agresiuni, pentru apărarea integrității și independenței țării și la el va participa nemijlocit întregul popor!”¹⁷.

Profund originală, continuu deschisă înnoirilor și perfecționărilor, doctrina militară a României socialiste asigură un cadru larg de exprimare a creativității în toate domeniile științei militare. Prin orientările doctrinare de substanță stabilite de tovarășul Nicolae Ceaușescu, gindirea militară românească a căpătat un teren fertil de cercetare și manifestare novatoare, de folosire a condițiilor și particularităților teritoriului național, de promovare a acelor forme și procedee de acțiune care să valorifice cel mai deplin capacitatea de ripostă și specificul sistemului național de apărare.

Creație de seamă a secretarului general al partidului, înscrisă în rindul marilor realizări din Epoca Nicolae Ceaușescu, doctrina militară națională cunoaște în continuare o amplă dezvoltare datorită Directivei comandantului suprem privind pregătirea militară și politică a armatei pentru perioada 1986—1990. Prin obiectivele și sarcinile pe care le cuprinde, acest document politico-militar programatic asigură cadrul favorabil perfecționării și întăririi capacității de apărare a patriei, în acord cu cerințele formulate de Congresul al XIII-lea al partidului, cu cele generate de evoluția realităților interne și internaționale contemporane.

Desfășurarea întregului proces de pregătire de luptă și politică — în spiritul principiilor și orientărilor doctrinei militare naționale, al celor mai recente orientări și indicații date de comandantul nostru suprem prin cuvîntarea la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată și prin Directiva privind pregătirea militară și politică a armatei în perioada 1986—1990 — asigură cadrul favorabil ridicării permanente a capacității de luptă a armatei, a întregului sistem național de apărare, astfel ca la chemarea patriei, partidului, a comandantului nostru suprem, să fie gata să aplece, în orice împrejurări, independența, suveranitatea și integritatea teritorială a României socialiste.

¹ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 10.

² Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 9.

³ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, vol. 13, Editura Politică, București, 1977, p. 454.

⁴ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 9.

⁵ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 10.

⁶ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 11.

⁷ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, vol. 4, Editura Politică, București, 1970, p. 492.

⁸ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 8, Editura Politică, București, 1973, p. 521.

⁹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 8, Editura Politică, București, 1973, p. 521.

¹⁰ Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 12.

¹¹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 24, Editura Politică, București, 1983, p. 40.

¹² Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 14.

¹³ Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 10.

¹⁴ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 13, Editura Politică, București, 1977, p. 450.

¹⁵ Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 10.

¹⁶ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 4, Editura Politică, București, 1970, p. 300.

¹⁷ Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la convocarea-bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, Editura Politică, București, 1986, p. 10.

Partidul Comunist Român

(urmăre din pag. 5)

construcții, magistrale realizări, că tovarășul Nicolae Ceaușescu a redat națiunii române vigoarea și intensă trăire creatoare, patosul revoluționar, patriotic, cutezanță și încrederea în viitorul strălucit. socialist și comunist al patriei. Poporul român datorează tovarășului Nicolae Ceaușescu faptul că trăiește, azi, într-o țară modernă, adică ancorată în evoluția progresului tehnico-științific contemporan, în care industria, agricultura, știința, învățămîntul, toate celelalte domenii ale vieții economico-sociale cunosc o dezvoltare fără precedent, în care se afirmă puternic democrația socialistă, umanismul revoluționar, în care omul muncii își manifestă plenar personalitatea, într-o țară independentă, suverană, care se bucură de prestigiu pe toate meridianele globului.

România se înfățișează, astăzi, ca o țară industrial-agrară, cu o industrie modernă, cu o agricultură în plin avînt, cu realizări istorice dobîndite pe toate planurile edificării noii societăți, ceea ce dă dreptul națiunii noastre să privească cu optimism viitorul, cu convingerea că orînduirea socialistă, orînduirea dreptății și a umanismului revoluționar, este în măsură să asigure înfăptuirea celor mai scumpe aspirații.

Toate aceste realizări, programele care jalonează cu claritate dezvoltarea viitoare a țării, ridicarea ei pe culmi tot mai înalte de progres și civilizație sînt indisolubil legate de politica partidului, de glorioasa sa activitate consacrată dezvoltării României socialiste, de afirmarea puternică a partidului drept centrul vital al societății noastre. De modul exemplar în care Partidul Comunist Român își exercită rolul de forță politică conducătoare, de capacitatea sa de a gîndi prezentul și viitorul, de a călăuzi în mod ferm procesul revoluționar al dezvoltării multilaterale a țării și perfecționării noii orînduirii, de a mobiliza exemplar energiile întregii națiuni depînd firesc, organic, perspectivele și realizările viitoare ale patriei. „Am adoptat — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XIII-lea — un program măreț de mare perspectivă privind dezvoltarea economico-socială. El reprezintă năzuința și voința partidului nostru. Aceste prevederi, de dezvoltare a patriei noastre pînă în anul 2000 se bazează pe puternica forță materială pe care am realizat-o pe creșterea

nivelului tehnic științific profesional al clasei muncitoare al țărănimii al intelectualității. Avem o călăuză sigură și acesta este socialismul științific materialismul dialectic și istoric Programul partidului nostru. Avem un partid care știe să învingă greutățile și sîntem convinși că întregul popor va merge înainte sub conducerea comunistilor spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație.”

Aniversarea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român reprezintă o măreață sărbătoare a poporului, un minunat prilej pentru întreaga noastră națiune de a aduce un profund omagiu conducătorului partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, celui care — regîndind într-o viziune unitară și științifică întreg procesul edificării noii societăți — a deschis noi orizonturi creatoare măreței opere constructive ce se desfășoară în România. Întregul nostru partid și popor nutresc convingerea că marile realizări ale acestor ani, înfăptuirea programelor consacrate dezvoltării în perspectivă a țării sînt indisolubil legate de prodigioasa activitate teoretică și practică a tovarășului Nicolae Ceaușescu de interpretare creatoare a realităților și proceselor vieții, de identificare a unor soluții novatoare la problemele dezvoltării țării noastre, ale lumii contemporane în general, de fundamentare, într-un spirit profund realist, a orientărilor ce călăuzesc procesul de edificare a noii societăți în etapa actuală.

Toate marile înfăptuiri care au schimbat din temelii înfățișarea țării, puternica dezvoltare a forțelor de producție, modernizarea întregii activități economice, buna gospodărire a materiilor prime și resurselor energetice sînt garanția sigură a apărării independenței și suveranității patriei.

Marile succese obținute de România socialistă pe toate tărîmurile activității economico-sociale contribuie la sporirea prestigiului său internațional. Politica externă de colaborare, înțelegere și cooperare cu toate statele lumii în centrul căreia se află apărarea și respectarea suveranității, independenței naționale dau forță și vigoare statului român. Toate acestea poartă amprenta personalității și prestigiului de care se bucură președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe toate meridianele planetei noastre.

Cel mai înalt omagiu pe care poporul român îl aduce la aniversarea a 65 de ani de la făurirea gloriosului partid comunist este înfăptuirea neabătută a programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate pe pămîntul României.

Făurirea

PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

moment hotărîtor

în desfășurarea activității revoluționare în armată

Colonel dr. GHEORGHE TUDOR

Cu cît razele de lumină proiectate de cercetarea documentelor de arhivă, care țin dreaptă cumpăna istoriei, de exegezele și lucrările de solidă construcție științifică asupra existenței și luptei eroice a Partidului Comunist Român sînt mai puternice, cu cît istoriografia dezvoltă volumul și calitatea datelor și informațiilor cu privire la rolul partidului nostru de ctitor al României socialiste, generația contemporană constată cu îndreptățită mîndrie patriotică faptul că niciodată în România, așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, n-a existat un alt partid politic care să aibă o istorie atît de bogată și glorioasă și care să li luptat cu abnegație și să li realizat atîta pentru fericirea poporului român, pentru marea națiunii noastre, făurirea lui determinînd „o cotitură istorică în dezvoltarea mișcării muncitorești din România, în viața poporului român”¹.

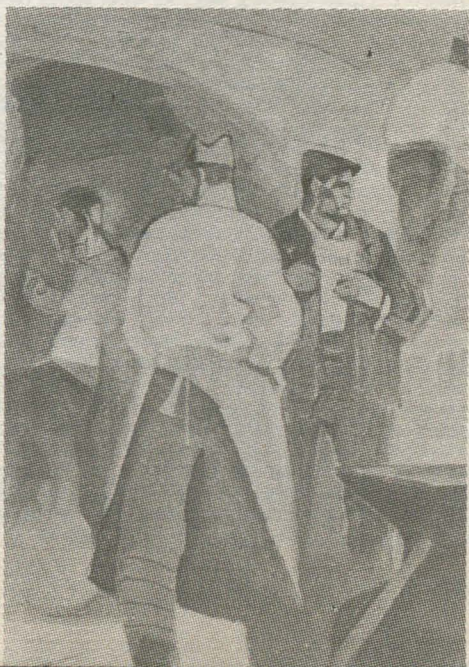
Înalta apreciere a secretarului general al partidului nostru este pe deplin îndreptățită și în ceea ce privește domeniul armatei. Născut în focul marilor bătălii de clasă, din setea de dreptate și libertate a lumii muncitoare, pornită să transforme în chip revoluționar societatea românească, Partidul Comunist Român și-a format, încă de la făurirea sa, o gândire militară de factură proprie, bazată pe materialismul dialectic și istoric, în lumina căruia și-a elaborat politica în domeniul militar, permanent conexată ansamblului sarcinilor revoluționare și cerințelor apărării patriei împotriva oricărei forme de dominație și aspirare străină, care s-a îmbogățit și s-a dezvoltat continuu, în raport cu realitățile social-economice și politice din țara noastră, cu mutațiile survenite în evoluția acestuia de-a lungul deceniilor, precum și cu dinamica situației internaționale².

Istoria celor șase decenii și jumătate a reliefat faptul că prin făurirea Partidului Comunist Român s-a produs o cotitură radicală în desfășurarea activității în armată, în primul rînd sub raportul programatic, al tezelor și al orientărilor de largă deschidere și perspectivă. Cotitura produsă de făurirea Partidului Comunist Român în desfășurarea activității în rîndurile militarilor a fost determinată de faptul că, sub raport programatic, comuniștii au considerat armata ca una dintre componentele esențiale ale evantaiului forțelor chemate să apere unitatea, integritatea și independența statului național unitar român. În acest sens, este deosebit de semnificativ faptul că, din primele momente ale activității sale, în condițiile grele ale luptei împotriva claselor dominante, Partidul Comunist Român și-a precizat cu claritate atitudinea politică și ideologică față de problemele militare ale țării și față de armată³. Înțelegem astfel de ce, încă din primii ani ai existenței sale, partidul comunist a enunțat în programul său o concepție nouă referitoare la statutul ostirii permanente în lupta pentru transformarea revoluționară a societății, apărarea independenței și integrității României. Au valoare de simbol aprecierile conform

cărora „Pentru garantarea unei libertăți cîștigate trebuie... putere. De aceea, armata de azi, care este oricînd la dispoziția burgheziei, trebuie reformată”⁴, în sensul democratizării. Înseși elaborarea și aplicarea tezei privind atragerea ostașilor la lupta revoluționară, educarea lor în spiritul neparticipării la reprimarea grevelor muncitorești și a mișcărilor țărănești, încadrarea militarilor în lupta pentru îmbunătățirea condițiilor de viață constituiau, de fapt, argumente multiple, care acreditau ideea menținerii armatei permanente, democratizării și atragerii ei la lupta pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței naționale, împreună cu întregul popor⁵.

Cu rădăcini adînci și viguroase în mișcarea muncitorească și socialistă din România, care a adus „în peisajul gândirii militare europene o notă de originalitate, de contribuție creatoare în abordarea rolului și menirii ostirii cu un profund caracter popular, a funcțiilor pe care ea le avea de îndeplinit”⁶, activitatea revoluționară în rîndurile armatei a căpătat cote valorice și sensuri deosebit de profunde o dată cu făurirea Partidului Comunist Român. Astfel, în anul 1924, partidul comunist a pus cu acuitate problema constituirii „de celule comuniste în armată”⁷, considerînd cu deplin temei că fără existența unor organizații de partid puternice „în armată și marină nu va putea fi nici măcar vorba de o acțiune revoluționară

„Răspîndirea cuvîntului partidului în armată în anii grei ai ilegalității” (reproducere după o pictură de Bela Kromer)

printre soldați și marinari⁸. În rolul de reprezentante ale partidului comunist în armată, celulele comuniste, constituite din membri de partid și ai U.T.C., aplicau în practică linia sa politică, strategică și tactică în domeniul militar, activând în interiorul organismului ostășesc, deoarece „Organizația militară comunistă din armată nu are și nu poate să aibă o linie politică a ei proprie, ea nu este decât o fracțiune a partidului și trebuie să pună în practică linia acestuia din urmă⁹”.

Expresie organizatorică a politicii militare a partidului, celulele de partid din armată aveau menirea să asigure și să întărească legăturile pe multiple planuri dintre muncitori, țărani și intelectuali legați de popor și masele de ostași, ca factor de primă mărime în înfăptuirea obiectivelor luptei pentru apărarea independenței și integrității țării. Stadiul actual al cercetării îngăduie concluzia că prezența activității comunistilor a fost efectivă în peste 180 de mari unități, unități, subunități și instituții militare, dintre care menționăm 64 de regimente de infanterie, dorobanți și vinători, 12 regimente de cavalerie, 28 de regimente de artilerie terestră și antiaeriană, 6 regimente de grăniceri, 5 regimente de pionieri, 6 flotele de aviație și 27 instituții militare¹⁰.

Ca parte integrantă a întregii sale lupte revoluționare, activitatea partidului comunist în armată s-a distins printr-o largă și intensă propagandă, ale cărei resorturi au fost precizate cu claritate în documentele elaborate de congresele și plenarele din perioada de referință, deschizând și „în privința rosturilor armatei o etapă nouă în confruntarea politico-ideologică din cadrul societății românești¹¹”. Încă din primii ani ai existenței sale, Partidul Comunist Român atrăgea atenția că armata „grupează zeci și sute de mii de tineri proletari și țărani care nu sint mai puțin în stare să primească lozincile și ideile revoluționare decât muncitorii din fabrici sau diferitele categorii de țărani¹²” și că, prin urmare, activitatea de propagandă și agitație în rândurile militarilor „nu este mai puțin esențială decât munca partidului în celelalte numeroase domenii¹³”.

Obiectivele și sarcinile activității de propagandă pun în lumină cotitura hotărâtoare pe care a determinat-o făurirea Partidului Comunist Român asupra activității revoluționare în rândurile armatei. În primul deceniu de propagandă comunistă în armată, obiectivele sale țineau de dezvoltarea conștiinței politice a militarilor, pentru ca ei să înțeleagă necesitatea de a se solidariza cu lupta forțelor revoluționare și democratice, precum și pentru realizarea unor revendicări privind îmbunătățirea situației militarilor în termen, mai ales în ceea ce privește hrana, cazarea, respectarea demnității lor pe calea înfăpturării unor practici anacronice și înjositoare. Din momentul în care statele revizioniste avansau ideea de a se revedea tratatele internaționale și de a modifica statu-quo-ul de după primul război mondial, tulburând tot mai mult viața internațională, Partidul Comunist Român, urmărind cu îngrijorare evoluția evenimentelor, dîndu-și tot mai mult seama de faptul că ele au zdrcinut mult valoarea alianțelor existente¹⁴, avertiza că „Nori grei se strîng deasupra țării noastre. Existența ei liberă este amenințată¹⁵”. În aceste condiții, armata era chemată să acționeze, împreună cu întregul popor, în vederea stabilirii expansiunii Germaniei naziste asupra României, pentru apărarea integrității teritoriale a țării, a suveranității și independenței ei naționale, pentru o politică de prietenie cu Uniunea Sovietică, cu toate popoarele dornice de pace. În această ordine de idei, ținem să subliniem faptul că vor rămîne înscrise în istorie — cu trîncina și perenitatea marilor acte, cu valoarea pe care numai orientările, aprecierile și concluziile majore le-o conferă — politica și atitudinea Partidului Comunist Român, capacitatea sa de a descifra din complexul evenimentelor cele mai potrivite tendințe și direcții de acțiune. Partidul Comunist Român a atras atenția că, în acele momente de grea cumpănă pentru țară, „trebuie pusă în fața maselor largi problema trecerii armatei de partea poporului¹⁶”. Într-a-

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, avînd gradul de general-maior, ministru adjunct al forțelor armate și șef al Direcției Superioare Politice a Armatei (în perioada martie 1950 — aprilie 1954), înmînînd drapelul de luptă unei unități militare

devăr, pentru a înfăptui acest obiectiv major, comuniștii „au desfășurat o largă activitate în rîndul armatei, întărind legăturile cu forțele militare, inclusiv cu generali și ofițeri din comandamentele superioare¹⁷”. Este încărcat de semnificații faptul că, în intervalul istoric definit de anul 1921 și 23 August 1944, au fost editate aproximativ 500 de ziare comuniste ilegale și legale, iar manifestele semnate de Comitetul Central al Partidului Comunist Român au fost multiplicat în cel puțin 10 000 de exemplare fiecare; dacă luăm în considerare sistemul difuzării acestora, întemeiat pe principiul „Citește-l și dă-l mai departe”, înțelegem dimensiunile ariei de răspîndire a acestora și imaginea cititorilor lor.

Noua atitudine a Partidului Comunist Român față de corpul de cadre se bîzua pe faptul că organismul militar românesc avea un statut specific, determinat de compoziția sa socială, de misiunea fundamentală ce-i revenea de a apăra independența și integritatea patriei, de gloriosul său trecut istoric, de legătura prin infinite și trănice libere cu poporul din rîndul căruia făcea parte, de opțiunea ostirii pentru obiectivele politico-naționale supreme. Totodată, comuniștii români au respins acele orientări insulate din afară, care etichetau întregul corp ofițeresc și subofițeresc drept dușman de clasă, care trebuia combătut în bloc, fără să se facă aproape nici o diferențiere între cadrele ostirii provenite din rîndul claselor avute și cele care își aveau originea în mediile muncitorești și țărănești, ale intelectualilor legați de popor¹⁸. Pe aceste temeuri, partidul comunist s-a adresat, cu toată încrederea, corpului de cadre al armatei¹⁹, pentru a-l determina să înțeleagă necesitatea participării la apărarea independenței și integrității țării, apoi la eliberarea ei de sub dominația fascistă-hitleristă.

Interpretarea datelor și informațiilor din epocă pune în atenție concluzia, de importanță cardinală, conform căreia,

prin programul său, prin orientările și activitatea desfășurată, partidul comunist a reușit să integreze armata română în rîndul componentelor fundamentale ale celui mai larg sistem de alianțe politice cunoscut vreodată pe eșichierul strategic național, al primului eșalon al forțelor motrice, destinate să schimbe cursul istoriei României și să elibereze țara de sub dominația fascistă. Vibrantele chemări către ostășia țării — cum a fost cea din martie 1944, adresată comandanților marilor unități — relevau rolul și menirea Partidului Comunist Român în evenimentele epocale ce băteau la poarta istoriei noastre naționale. „Interesul suprem național cere ca România, fără nici o întîrziere, să rupă alianța cu Hitler și să întoarcă armele împotriva nemților, dușmanii comuni ai Națiunilor Unite și ai României”²⁰, întrucît „numai astfel salvăm viitorul țării, al poporului, al armatei. Armata e chemată să joace un rol de frunte”²¹, conchidea înflăcărată chemare.

Activitatea desfășurată de P.C.R. în domeniul militar a fost încununată de succes: la 23 August 1944, întreaga armată română a întors armele împotriva cotorpitorilor fasciști. Este un caz unic: istoria noastră și istoria lumii nu au mai cunoscut o răsturnare a situației de o asemenea anvergură și cu implicații extraordinare pe care le-a avut ea. De la 8 Mai 1921 au trecut 65 de ani. Sint șase decenii și jumătate de existență și luptă eroică ale partidului comunist cu multiple semnificații și pe tărîm militar. Din momentul în care partidul comunist a apărut ca puternică forță politică și detașament de avangardă al clasei muncitoare, ca exponent al intereselor fundamentale ale întregului popor, istoria patriei, inclusiv istoria militară, nu mai poate fi scrisă și cu atât mai puțin înțeleasă fără prezența mereu mai activă și dinamică a acestuia²².

Aşadar, cu un exemplar sentiment al responsabilităţii faţă de destinul naţiunii române, faţă de însăşi fiinţa ei, partidul comunist şi-a elaborat o strategie proprie, originală privind rolul şi locul armatei în concertul forţelor destinate să înfăptuiască marile obiective care stăteau în faţa poporului român, desăfurşind o vie, amplă şi permanentă activitate în rundurile ostaşilor, sporindu-şi neîntreput, cu o remarcabilă finalitate, influenţa asupra acestora. El şi-a multiplicat firele care au legat dintotdeauna ostrea de poporul român din care se trage,

pregătind cu migală și clarviziune istorică îngemănare de destin, voință și acțiune, exprimată în chip hotărâtor în marea revoluție de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944. Iată de ce este meritul istoric al Partidului Comunist Român că „a chemat armata și întregul popor, așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, la luptă pentru eliberarea întregului teritoriu al țării, alături de glorioasa Armată Roșie, pentru participarea cu toate forțele la războiul antihitlerist, pînă la victoria finală împotriva Germaniei fasciste”²³.

¹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, vol. 1, Editura Politică, București, 1968, p. 69.

² *General-comandant Ion Coman*, Cuvînt înainte la lucrarea „Activitatea Partidului Comunist Român în armată 1921—1944”, de general-major dr. Constantin Olteanu, colonel dr. Ilie Ceaușescu, colonel dr. Vasile Mocanu, Editura Militară, București, 1974, p. VIII-IX.

3. **Colonel dr. Ilie Ceausescu**, Considerente referitoare la politica militară promovată de P.C.R. pentru transformarea armatei române într-o forță armată de tip nou și dezvoltarea acesteia conform doctrinei militare a luptei întregului oșor (august 1944—1975), în *File din istoria militară a poporului român*, vol. 3.

² Documente din istoria partidului comunist și a mișcării muncitorești revoluționare din România, *Editura Politică, București, 1970, p. 145.*

⁴ General-maior dr. Constantin Olteanu, colonel dr. Ilie Ceaușescu, colonel dr. Vasile Mocanu, Activitatea Partidului Comunist Român în armată 1921—1944, Editura Militară, București, 1974, p. 5.

⁶ General-maior dr. Ilie Ceaușescu, Războiul întregului popor pentru apărarea patriei la români, Editura Militară, București, 1980, p. 162.

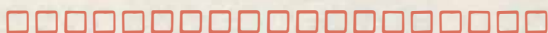
⁸ Ibidem, *mapa nr. 567/1933, p. 13*.

¹⁰ Arh. M.Ap.N., dosar nr. 1046/50, 733/61, 733/70, 297/61.

¹¹ General-locotenent Ion Coman, întărirea continuă a legăturii din-

tre armată și popor — componentă a operei de lăurire a noii organiza-
ții militare, în „Momente din lăurirea și întărirea Armatei Republicii
Socialiste România”. Editura Militară, București, 1970, p. 24

(continuare în pag. 53)

„Membru activ și bun propagandist comunist”
Cinci decenii
de la procesul intentat militanților comuniști
și antifasciști, judecați la Brașov

Prof. univ. dr. STEFAN LACHE

Făurirea Partidului Comunist Român, în mai 1921, se înscrie ca un eveniment epocal în istoria poporului nostru, ridicind pe o treaptă superioară cele mai înaintate tradiții de luptă ale maselor populare, ale forțelor democratice, progresiste, pentru dreptate socială și libertate națională, pentru unitatea, independența

și suveranitatea patriei. În arena social-politică a țării a apărut și s-a afirmat o forță politică nouă, profund și consecvent revoluționară, care și-a asumat misiunea istorică de a conduce clasa muncitoare și întregul popor pe calea transformării radicale a societății, a înlăturării oricărei forme de exploatare și asuprire, a edificării

socialismului și comunismului pe pământul românesc.

Privind retrospectiv drumul străbătut de partidul nostru comunist, rolul său în viața social-politică a țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază: „Se poate afirma că Partidul Comunist Român s-a identificat întru totul cu rezanțele vitale ale clasei mun-

Tinărul revoluționar Nicolae Ceaușescu în anul 1936. Din cea mai fragedă tinerețe, animat de un fierbinte patriotism, secretarul general al partidului s-a situat în fruntea luptelor revoluționare ale clasei muncitoare, afirmându-se prin cuvântul și fapta sa ca vajnic apărător al celor mai nobile idealuri de dreptate socială și națională ale poporului român

citare, ale întregului popor, că în istoria zbuciumată a poporului român nu a existat niciodată un partid politic care să fi servit cu atita abnegație interesele întregii națiuni, ale bunăstării și fericirii ei, ale întăririi independenței și suveranității României. Tocmai de aceea Partidul Comunist Român și-a cîștigat încrederea și respectul întregului popor, care vede în el, în politica sa internă și externă, garanția dezvoltării continue a țării, a ridicării gradului de civilizație și bunăstare materială și spirituală ale maselor, a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a comunismului în România¹.

După cum se știe, în 1924, la numai trei ani de la făurirea sa, Partidul Comunist Român a fost interzis și determinat să-și desfășoare activitatea în condiții grele de ilegalitate. Timp de două decenii, comuniștii au avut de înfruntat măsurile represive ale regimului burghez, mulți dintre ei fiind condamnați, în urma unor samavolnice procese, la ani grei de detenție și privațiuni.

Unul dintre aceste procese, cu profund ecou atît în rîndul maselor populare din țară, cit și în opinia publică democratică de peste hotare, a fost cel intentat și judecat în 1936, la Brașov. Pe banca acuzării, în sala Tribunalului militar al Corpului 5 armată, a fost adus, la 27 mai 1936, un grup de 25 de tineri militanți comuniști și antifasciști, arestați în județele Dimbovița și Prahova. În fruntea acestui grup se afla tovarășul Nicolae Ceaușescu, patriot înflăcărat, revoluționar dirz, căruia, peste trei decenii, partidul și poporul aveau să-i încredințeze suprema funcție de secretar general al Partidului Comunist Român și președinte al Republicii Socialiste România. A fost scrisă atunci, timp de zece zile, cit a durat procesul, una dintre cele mai dense și mai eroice pagini ale istoriei mișcării revoluționare din țara noastră.

Semnificația politică deosebită a procesului rezultă din contextul istoric, intern și internațional, în care a avut loc. Urmărind să lovească în mișcarea muncitorească revoluționară, în primul rînd în partidul comunist, a cărui capacitate organizatorică și politică se vădise puternic în cursul luptelor de clasă din ianuarie — februarie 1933, cercurile guvernante au întreprins o serie de măsuri represive: s-a trecut la dizolvări de organizații democratice, la arestări de militanți ai mișcării muncitorești, la inscenări de procese politice. Toate acestea n-au putut însă duce la slăbirea luptei forțelor muncitorești, democratice, progresiste. La îndemnul și sub conducerea Partidului Comunist Român au fost organizate numeroase acțiuni populare pentru apărarea drepturilor și libertăților democratice, pentru salvagardarea independenței naționale și a integrității teritoriale a patriei, tot mai grav amenințate de politica agresivă a statelor fasciste, revizioniste. Eforturile Partidului Comunist Român se concentrău în direcția unirii tuturor forțelor democratice, progresiste ale națiunii într-un front comun de luptă, capabil să se opună cu fermitate ascensiunii organizațiilor fasciste în viața politică internă a țării și de a le combate cu aceeași fermitate și hotărîre pe planul relațiilor politice internaționale.

În această perioadă, deși împlinise numai 18 ani, tovarășul Nicolae Ceaușescu avea o bogată experiență revoluționară. În cuvîntarea la adunarea festivă prilejuită de sărbătorirea împlinirii a 60 de ani de viață și a peste 45 de ani de activitate revoluționară, evocînd activitatea pe care a

desfășurat-o în acei ani, secretarul general al partidului nostru arată: „Ca fiu de țaran, am cunoscut asuprirea moșierilor, iar apoi, începînd de la 11 ani, exploatarea capitalistă. Încă din 1930, la vîrsta de 12 ani, participam de acum activ la viața și lupta tineretului sindical revoluționar. În aceste împrejurări, mișcare revoluționară cunoștea un puternic avînt. Partidul Comunist, Uniunea Tineretului Comunist, alte organizații revoluționare și democratice se ridicau cu hotărîre la luptă pentru apărarea intereselor maselor de oameni ai muncii, împotriva reacțiunii și fascismului, pentru democrație și pace... Deși eram încă tînăr, Uniunea Tineretului Comunist, partidul mi-au încredințat sarcini de răspundere atît în mișcarea antifascistă a tineretului, cit și în conducerea organizațiilor de tineret din Oltenia și Prahova. Cu toate că aceștia au fost anii grei de luptă și de înfruntare cu aparatul de reprimare burghez-moșieresc, trebuie să mărturisesc acum că-i consider printre cei mai frumoși ani din viața mea de activist revoluționar, din întreaga perioadă de apartenență la mișcarea revoluționară, la Partidul Comunist Român²”.

Clocotitoare activitate revoluționară a tinărului comunist a fost evocată, la procesul de la Brașov, de martori care au relevat înflăcărarea militanților antifascist, ca apărător al drepturilor celor mulți. Fapte cunoscute, de altfel, și de autoritățile burgheze, inclusiv de completul de judecată. În 1933, revoluționarul Nicolae Ceaușescu făcea parte din Comitetul Național Antifascist, alături de prestigioase personalități ale vieții politice, culturale și științifice ale țării; pentru participare la organizarea unei întruniri antifasciste în Capitală, la care a prezentat o expunere pe tema: „Cum pregătăm opinia publică românească în vederea respingerii primejdiei fascismului și a impunerii egalității în drepturi a tuturor cetățenilor țării”, la 20 septembrie 1934 a fost arestat, împreună cu alți participanți la întrunire. După eliberarea din arestul poliției, i s-a interzis șederea în București, stabilindu-i-se domiciliu forțat în comuna natală, Scornicești.

Apreciînd marea sa capacitate politico-organizatorică, prețuirea și încrederea de care se bucura în rîndurile tinerilor, în toamna anului 1935 partidul l-a desemnat pe tovarășul Nicolae Ceaușescu să preia conducerea organizației teritoriale Prahova a Uniunii Tineretului Comunist. În

această calitate, tinărul revoluționar a desfășurat o intensă activitate, a înființat noi celule U.T.C. în sate și întreprinderi, a organizat filiale ale organizației de masă **Blocul pentru apărarea libertăților democratice**. Sub conducerea sa, Comitetul regional Prahova al U.T.C. a inițiat o vastă acțiune de propagandă, difuzând peste 80 titluri de broșuri și manifeste cu conținut revoluționar. Unul din aceste manifeste, lansat în noiembrie 1935 de comitetele regionale Prahova ale P.C.R. și U.T.C., se încheia cu următoarea chemare: „**Tovarăși muncitori și țărani, tineri, femei, și toate categoriile exploatate și asuprite din Valea Prahovei, demonstrați voiața noastră de luptă revoluționară, luptind contra ofensivei capitalismului, a fascismului și războiului, prin încheierea unui LARG FRONT POPULAR ANTIFASCIST**”³. Prin prezența și puterea exemplului său mobilizator, tovarășul Nicolae Ceaușescu a imprimat un suflu nou în activitatea revoluționară a tinerilor din raza comitetului regional pe care-l conducea. Cu toate că era urmărit și prigonit în permanență de agenții de poliție, tinărul militant revoluționar n-a încetat o clipă să-și îndeplinească sarcinile încredințate de partid. La 15 ianuarie 1936, în timp ce se pregătea să participe, ca secretar al comitetului regional Prahova al U.T.C., la o ședință a celei de-uteiciste din comuna Ulmi, a fost din nou arestat, împreună cu alți peste 20 de tineri comuniști — militanți antifasciști din localități ale județelor Prahova și Dimbovița — și implicat în procesul de la Brașov.

Montaj cu facsimile din presa vremii relatind despre desfășurarea procesului comunistilor de la Brașov, în care s-a remarcat înflăcăratul luptător comunist și antifascist Nicolae Ceaușescu

Acțeta prealabilă a procesului a durat aproape cinci luni, timp în care persecuțiile și brutalitățile n-au putut înfringe dirzenia arestaților. Deși accesul publicului în sala de judecată a fost limitat de către autorități, opinia publică va afla, totuși, ce se petrecea la Brașov, înainte și în timpul procesului.

Inițiat în scopul de a stăvili mișcarea revoluționară, procesul de la Brașov din 1936 s-a transformat într-o adevărată lecție de curaj și demnitate comunistă. Încă din primele momente, dezbaterile au evidențiat faptul că ordonanța de dare în judecată, prin cele 150 de capete de acuzare, nu făcea altceva decât să recunoască meritul acuzărilor de a fi adevărați apărători ai poporului, luptători hotărâți pentru libertatea și independența patriei. Referindu-se la conducătorul celor implicați în proces, Ordinul de dare în judecată nr. 336 din 19 mai 1936 releva: „**Nicolae Ceaușescu, în vîrstă de 18 ani, domiciliat în București, strada Vasile Lascăr, este membru activ, agitator și bun propagandist comunist și antifascist, cunoscut de multă vreme ca atare de autoritățile siguranței și justiției**”⁴.

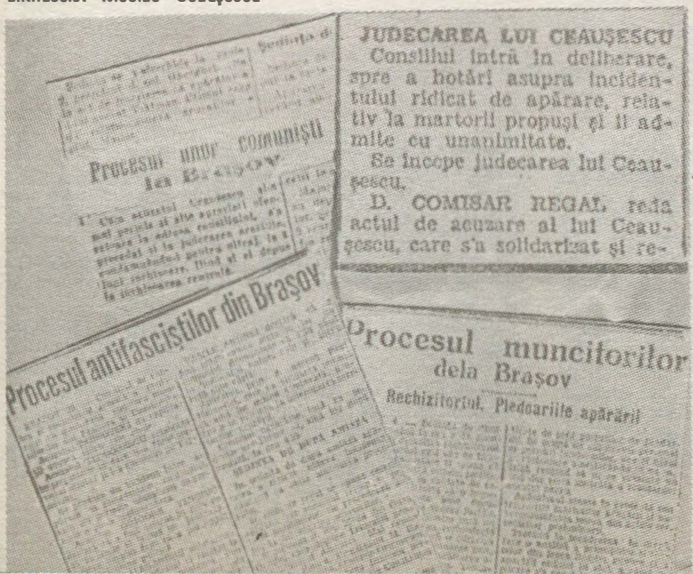
Răspunzind cererii anchetatorilor Tribunalului militar de a face precizări în legătură cu activitatea desfășurată în anii precedenți de tinărul militant al partidului comunist, Prefectura Poliției Capitalei a furnizat aceste date: „**Nicolae Ceaușescu, fiul lui Andruța și Alexandra Ceaușescu, plugari din comuna Scornicești - Olt, figurează în Cazierul Direcției Generale a Poliției ca unul ce militază în mișcarea comunistă încă de la vîrsta**

de 14 ani, fiind arestat și judecat în mai multe rînduri după cum urmează: - În anul 1933 cu adresa nr. 109592 a fost înaintat Parchetului Tribunalului Ilfov, pentru acte de sabotaj și îndemn la grevă făcute printre lucrători...

- În cursul lunii iunie 1934 a fost arestat de către Consiliul de război al Corpului I Armată Craiova, avînd asupra sa 22 de liste de subscripție și proteste semnate de membrii organizațiilor comuniste din Capitală, el fiind trimis ca delegat al organizațiilor comuniste din București, la Craiova, pentru a face declarații favorabile celeriştilor implicați în rebeleliunea de la Atelierele Grivița și fiind înaintat cu acte de anchetă Parchetului Tribunalului Dolj...

- În anul 1934 a fost arestat la Prefectura Poliției Capitalei și înaintat Consiliului de război al Corpului II Armată pentru răspîndire de manifeste revoluționare, comuniste”. Aceste sinteze a faptelor istorice ale revoluționarului Nicolae Ceaușescu, formulată în termenii documentelor oficiale, i se adăugau ecurile și aprecierile din presa timpului — ziaarele de mare tiraj: „*Dimineața*”, „*Adevărul*”, „*Universul*”, „*Zorile*” sau publicația democratică „*Cuvîntul liber*”, precum și opiniile din presă și apărurile unor organizații democratice internaționale ce se constituie într-o dovadă grăitoare a militantismului revoluționar și patriotic, ridicat la parametrii înaltei conștiințe a membrilor Partidului Comunist Român, care puneau mai presus de orice interese personale datoria față de cauza supremă a poporului, a patriei. Peste ani, Gheorghe Dumitrache, unul din tovarășii de luptă, relevînd extraordinara tărie de caracter, dirzenia cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu a înfruntat forțele represive în timpul procesului din 1936, arăta: „*Era mai tînăr decît majoritatea celor arestați, dar prin dirzenia sa constituia un exemplu și un imbold pentru fiecare dintre noi în privința comportării în fața justiției burgheze... Ne-a arătat atunci pe viu ce înseamnă a-ți păstra demnitatea de revoluționar în cele mai grele încercări*”⁵.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a dat, de la început, procesului de la Brașov caracterul unei dirze confruntări politice. Trebuie spus că, în decursul anchetei, ca și în timpul procesului, a rezultat limpede încercarea autorităților de a opri extinderea influenței P.C.R. în rîndul maselor populare, de a împiedica pe cei mai de seamă militanți comuniști să-și

deslășoare activitatea. În acest sens, este semnificativ faptul că, în timpul preliminarilor procesului și apoi în primele zile ale acestuia, jurații Tribunalului Militar au căutat motive pentru a-l îndepărta pe tovarășul Nicolae Ceaușescu de la dezbateri. Așa se face că în cea de a patra ședință a procesului, în ziua de 30 mai 1936, pentru atitudinea de solidaritate cu unul dintre cei implicați în proces, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost judecat pe loc, condamnat la 6 luni închisoare și exclus de la dezbaterile ulterioare ale procesului. Peste o săptămână, la 6 iunie, procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov s-a încheiat cu pronunțarea unor pedepse care au totalizat 14 ani închisoare, 280 000 lei amendă și 45 de ani interdicție politică. Cea mai aspră condamnare a fost rezervată comunistului Nicolae Ceaușescu: doi ani închisoare, la care se adăugau 6 luni de detenție dată în timpul procesului, 2 000 lei amendă și un an de domiciliu obligatoriu. „Pentru piine, pace, libertate, tinărul Nicolae Ceaușescu va întâlni în ocnele țării noastre peste 1 500 de deținuți, cu care cu ani în urmă și-a luat sarcina de-a lumina poporul” — consemna la 11 iunie 1936 ziarul „Arena”.

Ziariștii prezenți la proces au fost

impresionați de personalitatea militanțului comunist Nicolae Ceaușescu, pe care au dorit să-l cunoască îndeaproape, să discute cu el. Alflat în acele zile la Brașov, poetul Eugen Jebeleanu arăta, în articolul intitulat „Impresii de la proces”, că prin profunzimea concepțiilor și convingerilor politice, prin atitudinea consecvent revoluționară și patriotică, în pofida vârstei, tinărul comunist Nicolae Ceaușescu era înzestrat cu „inteligență de o maturitate surprinzătoare”.

Procesul militanților comuniști de la Brașov, din mai—iunie 1936, rămâne gravat în istoria poporului nostru ca un moment cu adinci și multiple semnificații. El a prilejuit punerea în valoare, în mod public și mai puternic, a personalității tovarășului Nicolae Ceaușescu, a patriotismului înflăcărat, fermității și clarviziunii politice cu totul excepționale, care l-au caracterizat din fragedă tinerețe pe conducătorul de azi al partidului și statului nostru. Procesul a reprezentat o însemnată reușită a concepției Partidului Comunist Român, concepție care urmărea transformarea unor atare încensări judiciare în mijloace active de luptă, de afirmare a necesității strîngerii rîndurilor tuturor forțelor naționale patriotice, în scopul salvării viitorului democratic și independent al poporului român.

¹ Nicolae Ceaușescu, 60 de ani de slujire devotată a poporului, de luptă pentru dreptate socială și libertate națională, pentru construirea socialismului și ridicarea bunăstării maselor, pentru independența patriei, colaborare internațională și pace — *Expunere la adunarea festivă din Capitală consacrată aniversării a 60 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, 8 Mai 1921*. Editura Politică, București, 1981, p. 6.

² Omagiu președintelui Nicolae Ceaușescu, Editura Politică, București, 1978, p. 31-32.

³ Arhiva Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R., cota A XIX — 57.

⁴ Apud Olimpiu Matichescu, Stelian Neagoe, Ani de luptă comunistă, 1933-1944, Editura Politică, București, 1982, p. 117.

⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., fondul nr. 85, dosarul nr. 1, fila nr. 40.

⁶ Apud Ion Ardeleanu, Personalitatea și activitatea tinărului revoluționar comunist Nicolae Ceaușescu — strălucită intruchipare a celor mai înalte virtuți ale clasei muncitoare, ale întregului nostru popor, în vol. Concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind locul și rolul tinărețului, al organizațiilor sale revoluționare în viața social-politică a României socialiste, Editura Politică, București, 1982, p. 26.

⁷ „Cuvîntul liber” nr. 31 din 6 iunie 1936, p. 2.

Un imperativ suprem

„NICI O BRAZDĂ NU VOM CEDA DIN GLIA STRĂBUNĂ”

Prof. univ. dr. GHEORGHE I. IONIȚĂ

Luna mai din acest an îngemănează aniversarea glorioasă jubileu la împlinirii a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român cu marcarea a 47 de ani de la marea demonstrație antifascistă și antiimperialistă de la 1 Mai 1939, la care au participat, într-o semnificativă solidaritate, comuniști și socialiști, dînd atunci încă un exemplu, făcînd încă o vie și grăitoare ilustrare a eficienței luptei pentru unitatea clasei muncitoare din România, coloana vertebrală a unei largi coaliții a tuturor forțelor patriotice, democratice, antifasciste. Totodată, se împlinesc 97 de ani de la declararea zilei de 1 Mai ca zi internațională a oamenilor muncii.

În cele ce urmează, vom evoca luminoasa pagină de istorie a mișcării muncitorești, revoluționare și democratice, a Partidului Comunist Român, înscrisă în hronicul de aur al țării la 1 Mai 1939.

Sînt cunoscute împrejurările în care — drept urmare a unei perioade de accentuat declin al vieții politice interne și internaționale, declin materializat vizibil în trecerea Germaniei hitleriste, a Italiei fasciste și a altor state-satelit la agresiuni și cîtopirii de state naționale și independente —, în primele luni ale anului 1939, grupările fasciste din România începuseră să devină din ce în ce mai îndrăznețe, mai agresive și mai primejdioase.

Elementele noi intervenite în istoria politică a țării nu au scăpat nici un moment atenției comuniștilor, care, paralel cu eforturile pentru răsturnarea dictaturii regale — expresie a orientărilor celor mai reacționare curenti ale marelui capital și moșierimii, în frunte cu regele Carol al II-lea —, și-au canalizat atenția principală împotriva primejdiei hitleriste, revizioniste. În privința pericolului fascist din interior, cu deplină

În organizarea și desfășurarea marilor demonstrații antifasciste și antirevizioniste de la 1 Mai 1939 un rol deosebit de important l-au avut tinerii revoluționari Nicolae Ceaușescu și Elena Petrescu (Ceaușescu)

dreptate, partidul comunist sesiza în acel timp că „*dușmanul principal este și rămâne Garda de Fier. Împotriva Gărzii de Fier — acestei agenturi teroriste, de spionaj hitlerist — trebuie îndreptat în primul rînd focul principal*”.

Pregătirea de către comuniști a sărbătoririi zilei de 1 Mai 1939 a răspuns unor asemenea comandamente majore, conferind participării maselor la desfășurarea marilor demonstrații de stradă un profund caracter revoluționar, patriotic, antifascist, antihitlerist, antirăzboinic. Se cuvine a fi subliniat, în mod deosebit, faptul că manifestația de la 1 Mai 1939 și-a înscris puternicele semnificații în istorie prin caracterul de masă, prin nivelul de organizare și gradul înalt de combativitate revoluționară.

Reiterăm-ne pe un plan mai larg la însemnătatea acestor acțiuni, putem afirma că ele s-au numărat printre puținele manifestări din Europa desfășurate în condițiile în care fascismul era în ofensivă, după München. În acele împrejurări, masele largi populare, în frunte cu comuniștii, aflați în alianță cu socialiștii, cu alte forțe democratice, și-au exprimat voința de a face totul pentru a împiedica ascensiunea fascismului, instaurarea unei dictaturi de tip fascist în România.

Se cunoaște faptul că printre primele măsuri adoptate de dictatura regală, imediat după 10 februarie 1938, s-a numărat și dizolvarea sindicatelor, în locul lor fiind create așa-zisele bresle. Sensibil la evoluția evenimentelor vremii și conștient de necesitatea folosirii oricăror posibilități de creștere a sentimentelor de unitate în rîndurile clasei muncitoare, Partidul Comunist Român a adoptat din capul locului tactica folosirii acestor bresle prin desfășurarea unei activități de partid în interiorul lor; în acest sens, comuniștii au fost îndemnați să intre în bresle și să facă totul pentru a produce o revoluționare a lor chiar dinăuntru, pentru deschiderea unor noi orizonturi unității proletare. De fapt, înseși autoritățile carliste aveau să

ajungă curînd la concluzia că „*terenul cel mai favorabil și acoperit a fost găsit în bresle care, de altfel, sînt conduse de cunoscuți comuniști. Dacă această situație nu se schimbă, nu ar fi exclus să ne trezim cu o conducere care să schimbe completamente fața lucrurilor și breasla să devină ceea ce legiutorul a vrut să înlăture*”.

Ceea ce s-a întîmplat la 1 Mai 1939 n-a constituit decît o dovadă vie a reușitei aplicării de către comuniști a tacticii lor. Folosind condițiile create prin intenția autorităților de a organiza în acea zi o manifestație a breslelor sub egidă guvernamentală — a dictaturii regale, deci —, o „*sărbătoare a muncii naționale*” în cadrul legalismului burghez, comuniștii, în colaborare cu socialiștii, social-democrații, au reușit să răstoarne acest plan, să transforme radical caracterul și conținutul demonstrației, să adune numai în Capitala țării peste 20 000 de oameni ai muncii sub lozincile de bază ale luptei revoluționare și democratice, antifasciste și antirăzboinice, lozinci inspirate și cultivate în mase de comuniști și socialiști. Acțiuni cu un conținut asemănător au fost pregătite concomitent de comuniști și s-au desfășurat și la Timișoara, Galați, Oradea, Brăila, Tg. Mureș, Bacău, Piatra Neamț, în Valea Jiului, la Baia Mare și în alte centre din țară.

Din însărcinarea partidului comunist, marea demonstrație populară, antifascistă și antirăzboinică desfășurată la 1 Mai 1939 în Capitala țării a fost pregătită cu minuțiozitate de o comisie conspirativă, care număra printre cadrele de bază pe tovarășul Nicolae Ceaușescu. Prezența tinărului comunist Nicolae Ceaușescu în Comisia conspirativă de organizare a manifestației de la 1 Mai 1939 poartă în sine semnificația discernămintului său politic, a dirzeniei și intransigenței revoluționare pe care le probase în numeroase împrejurări. Experiența pe care o aducea în calitate de membru al Comitetului Național Antifascist, încă de la crearea acestuia, de militant

recunoscut pentru realizarea Frontului Unic Muncitoresc în cadrul breslelor, de conducător al Comisiei centrale de refacere a Uniunii Tineretului Communist era evidentă și, așa cum au dovedit-o evenimentele, și-a găsit o strălucită confirmare în acțiunile revoluționare memorabile de la 1 Mai 1939.

În activitatea politică desfășurată de comuniști în bresle, o contribuție deosebită au adus-o tinerii comuniști trimiși de partid să lucreze în cercurile culturale ale acestora. Printre ei se afla — în primele rânduri — tinăra comunistă Elena Petrescu (Ceașescu), care s-a distins în organizarea unor programe culturale cu pronunțat caracter revoluționar, în vederea

pentru demascarea agenturilor nazismului german în țara noastră: „Garda de Fier” și „Grupul etnic german”. Referindu-se la semnificația deosebită a demonstrației de la 1 Mai 1939 desfășurată în România, reprezentanți de seamă ai mișcării antifasciste internaționale, întruniți la Paris, în zilele de 12—14 mai 1939, într-un mare Congres antifascist, pentru pace o socoteau drept o expresie înaltă a voinței poporului român de a se împotrivi fascismului. „Poporul român — se arată în documentul adoptat de Congres — se rialiază mișcări antifasciste, voința sa este de a lupta în mod real împotriva agresorului și fascismului”.

1 Mai 1939:
aspect
de la marea
demonstrație
din Capitală

educării tineretului muncitor în spiritul unității în lupta pentru apărarea intereselor fundamentale ale poporului.

Desfășurarea grandioasei manifestații de la 1 Mai 1939 a impus și a transmis prin timp câteva trăsături definitorii ale sale. Mai întâi de toate reține atenția faptul că atât pregătirea, cât și desfășurarea propriu-zisă a lui 1 Mai 1939, în plină dictatură regală, s-au bazat pe concepția Frontului Unic Muncitoresc. Este de subliniat faptul că succesul și ecoul manifestației din acea zi au exercitat o mare influență în direcția realizării, în aprilie 1944, a Frontului Unic Muncitoresc în țara noastră.

În al doilea rând, marea manifestație de la 1 Mai 1939 a demonstrat cu putere combativitatea de luptă a clasei muncitoare, în fruntea întregului popor, împotriva hitlerismului, a creșterii primejdiei fasciste interne. Atunci când pe străzile Capitalei, în Piața Romană, inclusiv în fața Palatului regal — în balconul căruia regele Carol al II-lea aștepta o veritabilă dovadă de fidelitate —, mii de participanți la acțiune au scandat „Jos fascismul!”, „Jos Garda de Fier!”, „Trăiască Frontul Popular Antifascist!”, „Jos hitlerismul!” ș.a., ei mărturiseau de fapt convingător sentimentele antifasciste profund înrădăcinate în masele largi ale poporului. „Calea Victoriei avea aspectul unui cîmp de manifestație revoluționară” — au trebuit să constate în acea zi, în rapoartele lor, autoritățile.

De la Palatul regal, manifestații s-au îndreptat spre Parcul Carol (astăzi Parcul Libertății), unde au depus coroane de flori la Mormintul Eroului Necunoscut, simbol al prețurii de către clasa muncitoare a tuturor acelor care se jertfiseră pe altarul unității și independenței naționale.

S-a putut observa în acea zi, cu toată claritatea, într-o desfășurare plenară, puternicul ecou pe care l-a găsit în conștiința poporului român viguroasa acțiune desfășurată ani în șir de către partidul clasei muncitoare pentru apărarea independenței naționale și integrității teritoriale ale României, grav amenințate de primejdia revizionismului hitleristo-horthyst,

Cotidiene de mare tiraj din diferite țări au publicat relații și comentarii ample în care se relevau amploarea și semnificația manifestației de la București pentru lupta antifascistă și antirăzboinică internațională.

O altă trăsătură definitorie a demonstrației de la 1 Mai 1939 se referă la caracterul ei potrivit războiului imperialist, fascismului și revizionismului teritorial. Față de jocul periculos pe care îl încerca Germania hitleristă cu integritatea și independența unor țări europene, în momentul de încordare extremă în care trupele Wehrmachtului — după invadarea Cehoslovaciei — ajunseseră la frontierele României, marea demonstrație de la 1 Mai 1939 a reprezentat reacția logică a clasei muncitoare și a întregului popor român de împotrivire față de războiul urzit de Germania hitleristă. Cînd pe străzile Capitalei, din mii de piepturi se scanda, minute în șir, lozincile: „Vrem România liberă și independentă!”, „Vrem respectarea granițelor!”, „Să ținem piept agresorului!”, „Unire cu toate popoarele democratice!”, „Jos războiul hitlerist!”, oricine putea înțelege că un popor întreg își exprima hotărîrea neclintită de a se împotrivi aventurii războinice, menită a pune sub semnul întrebării independența și suveranitatea națională a României. Vigorearea unor asemenea sentimente era exprimată — cu o forță puternic amplificată de ecoul pe care îl aveau în mase chemările adresate din ilegalitate de partidul comunist — în cuprinsul unor documente difuzate din om în om: „P.C.R. dă alarma! Hitler vrea să ne arunce în război. Ridicați-vă la luptă pentru a împiedica orice capitulare. P.C.R. declară: Comuniștii vor lupta cu arma în mînă, în primele rînduri!”.

Evenimentele memorabile de la 1 Mai 1939 au constituit o dovadă a maturității clasei muncitoare, a posibilităților de care dispuneau atunci poporul român, forțele sale revoluționare și progresiste, de a organiza cu succes lupta împotriva fascismului și a demersurilor reacțiunii internaționale pentru dezlănțuirea unei noi conflagrații mondiale.

Referindu-se la semnificațiile majore ale luminoasei file de

istorie înscrise la 1 Mai 1939, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, președintele României socialiste, spune: „Un moment culminant al valului luptei populare conduse de partid în acea perioadă pentru apărarea independenței naționale îl constituie marea demonstrație antifascistă din 1 Mai 1939, desfășurată sub semnul unității de acțiune între comuniști și socialiști”.

Valorificarea deplină de către Partidul Comunist Român a experienței dobândite la 1 Mai 1939 și în cursul desfășurării altor evenimente memorabile petrecute în România interbelică, la cumpăna deceniilor 4 și 5, s-a făcut nu peste mult timp prin pregătirea, declanșarea — la 23 August 1944 — și desfășurarea victorioasă a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. În lumina experienței bogate pe care acele evenimente hotărâtoare au furnizat-o, sub reflectoarele puternic aprinse ale istoriei noastre se așază pentru totdeauna aprecierea pe care o face tovarășul Nicolae Ceaușescu în legătură cu faptul că „actul de la 23 August nu a venit din cer, ci a fost rezultatul luptelor îndelungate ale

poporului român, al faptului că partidul comunist, în alianță cu partidul socialist, cu celelalte forțe revoluționare și patriotice s-a aflat tot timpul în fruntea luptei de apărare a intereselor vitale ale întregii națiuni”.

1 Mai 1939 s-a înscris, în fond, în tezaurul acestei experiențe ca unul dintre cele mai concludente momente, conținând multiple și valoroase acumulări cantitative, care au permis apoi saltul calitativ de la 23 August 1944.

Astăzi, după 47 de ani scurși de la acea luminoasă zi, re-memorînd mărețele pagini de istorie scrise de atunci încoace de poporul nostru sub conducerea Partidului Comunist Român, dăm glas mîndriei și satisfacției că din rîndul acestui popor s-a ridicat tovarășul Nicolae Ceaușescu, mare patriot revoluționar, care — prin strălucita și exemplara sa dăruire față de cauza națiunii noastre, față de cauza socialismului și păcii — se bucură de aleasa prețuire a tuturor cetățenilor patriei, de o înaltă stimă și apreciere în conștiința lumii.

CHEMĂRILE ÎNFLĂCĂRATE ALE PARTIDULUI ADRESATE ARMATEI

*mobilizator program
în lupta de rezistență
antifascistă și în războiul antihitlerist*

Colonel dr. CONSTANTIN TOOERAȘCU

Preluînd de la înaintași și purtînd cu eroism, în crîncene bătălii, steagul luptei pentru apărarea intereselor fundamentale ale poporului nostru, Partidul Comunist Român a acționat în direcția consolidării statului național unitar, a inițiat și condus mari lupte și demonstrații ale maselor populare împotriva dominației străine și a pregătirilor de război, pentru respingerea pericolului fascist și revizionist.

Față de situația deosebit de gravă creată și pentru România prin declanșarea, de către Germania nazistă, a celui

de-al doilea război mondial, la 1 septembrie 1939, prin dezmembrările teritoriale din anul 1940 și prin războiul Wehrmachtului contra U.R.S.S., început la 22 iunie 1941, Partidul Comunist Român s-a ridicat cu toată fermitatea, trecînd la o amplă activitate de organizare a mișcării de rezistență în țara noastră, pentru sabotarea mașinii de război hitleriste, răsturnarea regimului antonescian, ieșirea din războiul nedorit de poporul român, întoarcerea armelor împotriva coteritorilor fasciști, alăturarea țării la coaliția Națiunilor Unite și

La chemarea
P.C.R.
pentru
sprijinirea
trupelor române
de pe
frontul
antihitlerist,
întregul popor
a acționat
sub deviza:
„Totul
pentru front,
totul
pentru
victorie!”

lupta hotărâtă pînă la zdrobirea totală a agresorilor naștiți. În condițiile în care însăși ființa României ca stat era grav amenințată, Partidul Comunist Român a mobilizat, organizat și condus întregul popor român la victorie împotriva fascismului.

Partidul Comunist Român s-a adresat direct tuturor cetățenilor României, tuturor partidelor și organizațiilor politice democratice, militarilor de toate gradele cu înflăcărate chemări și apeluri, cu un program concret și realist de acțiune unită în vederea bătăliei decisive, pentru refacerea integrității teritoriale, pentru redobîndirea independenței și suveranității naționale. Din inițiativa și sub directa înfrînare a Partidului Comunist Român, în septembrie 1943 s-a constituit Frontul Patriotic Antihitlerist, la 1 Mai 1944 s-a creat Frontul Unic Muncitoresc, iar la 20 iunie 1944 a luat ființă Blocul Național Democratic. Determinante în formarea acestor largi coaliții patriotice antifasciste au fost strategia științifică și tactica suplă a comuniștilor români, prezența și acțiunea practică, tenace a Partidului Comunist Român, care și-a exercitat rolul său dinamizator și catalizator al tuturor forțelor social-politice românești, hotărâte să contribuie, într-o măsură mai mare sau mai mică, la eliberarea țării de sub dominația fascistă.

Unul din documentele care au expus pe larg obiectivele și țelurile luptei întregului popor român în acea etapă istorică a fost Circulara C.C. al P.C.R., din 8 iulie 1941. „Sarcina de răspundere istorică a P.C.R. față de poporul român — se arată în acel document — constă în organizarea luptei în România, alături de marele popor sovietic și celelalte popoare cotoprite, pentru zdrobirea fascismului singeros german, a slugilor lui din toate țările, pentru alungarea ocupanților germani din România, pentru doborîrea bandei de trădători de la cîrma țării, în frunte cu generalul Antonescu, pentru eliberarea țării de sub jugul singeros german, pentru victoria Uniunii Sovietice, pentru România liberă și independentă¹. Referitor la armată, în documentul menționat se preciza: „Soldații români trebuie — să întoarcă armele împotriva ocupanților fasciști și a cliii dominante de trădători, care au prefăcut țara într-o colonie germană și au aruncat-o în acest război tîlhăresc²”.

Pornind de la experiența milenară a poporului român, de la cerința asigurării unității și conlucrării dintre masele populare și armata țării în lupta antifascistă, pentru redobîndirea independenței și refacerea integrității teritoriale a patriei, Partidul Comunist Român a desfășurat o susținută activitate în rîndurile armatei. Adresîndu-se armatei române, la 24 septembrie 1941, gazeta „Presa Liberă”, publicație ilegală îndrumată de P.C.R., scria: „Soldați români! /.../ Părașiți cu armamentul complet și în grupuri cît mai mari rîndurile armatei. Adăpostiți-vă în păduri, în porumbiști, în munți și atacați pe fasciști, hărțuindu-i pe unde-i găsiți³”.

Formulînd imperativul potrivit căruia armata română trebuia să întoarcă armele cîmpului Wehrmachtului, Partidul Comunist Român se adresa militarilor cu chemarea: „Lovii în dușman așa cum puteți, acolo unde puteți și atunci cînd puteți! Fiți demni de numele de român, de amintirea atîtor generații românești care au știut să-și apere libertatea față de cotoprite⁴”. La fel, într-un manifest editat cu prilejul zilei de 1 Mai, același an, C.C. al P.C.R. pune în fața militarilor români îndemnul: „Soldați! Nu plecați pe front! /.../ Dezertați. Formați grupe de partizani împotriva ocupanților fasciști⁵”.

Din marea număr de documente care atestă vasta activitate revoluționară desfășurată de P.C.R. pentru ridicarea întregului popor, inclusiv a militarilor, la lupta antifascistă, se impune menționat, de asemenea, cel intitulat sugestiv „Unirea dintre armată și popor în lupta împotriva nemților”, publicat la 21 august 1943 în Buletinul C.C. al P.C.R., în care se sublinia: „Trebuie realizată fără înfrînire o unire strînsă între armată și popor în lupta împotriva nemților și trădătorilor /.../ Poporul și armata, strîns unite, să dea lovituri cît mai puternice nemților și guvernului trădător. Ostașii și ofițerii care se mai gă-

desc pe frontul de răsărit să se întoarcă imediat în țară pentru a lupta, cot la cot cu poporul, împotriva nemților. Nici un soldat, nici un ofițer român în afară de granițele țării!”⁶.

La scurt timp după publicarea documentului menționat, la 7 noiembrie același an, C.C. al P.C.R. a elaborat și difuzat un manifest prin care se adresa nu numai soldaților și ofițerilor, ci și generalilor. Manifestul în cauză menționa: „Generali, Ofițeri, Soldați! Nu dați ascultare ordinelor trădătorului Antonescu! Sînt ordinele călăului Hitler! Refuzați plecarea pe front! întoarceți-vă cu toții în țară pentru a o apăra alături de toți patrioții, de pustiirea hoardelor hitleriste! Constituți în toate unitățile comitețe și grupuri secrete de soldați și ofițeri patrioți! Pregătiți-vă de lupta cea mare de eliberare!”⁷.

Sintetizînd vasta experiență acumulată de Partidul Comunist Român în perioada luptei antifasciste de rezistență și a pregătirii nemiloșite a doborîrii dictaturii antonesciene, tovarășul Nicolae Ceaușescu reliefează: „O deosebită însemnătate au avut legăturile partidului comunist cu cadre de comandă ale armatei, cu ofițerii și generalii patrioți care au colaborat activ la pregătirea militară a insurecției /.../ Întăptuirea actualu istoric de la 23 August a fost astfel expresia voinței întregului popor, rezultatul coaliției celor mai largi forțe sociale, politice și militare, în rîndul cărora clasa muncitoare și partidul său comunist au avut rolul conducător”⁸.

În condițiile istorice noi ale victoriei revoluției române de la 23 August 1944 și, simultan, ale intrării României în războiul antihitlerist, alături de coaliția antifascistă, comuniștii români și-au sporit și amplificat activitatea în direcția concentrării și dirijării tuturor energiilor naționale în lupta pentru eliberarea întregului teritoriu al țării de sub dominația fascistă.

Înflăcărate chemări adresate de P.C.R. poporului și armatei sale la lupta împotriva fascismului, pentru eliberarea întregului teritoriu al țării

APELUL COMITETULUI CENTRAL al Partidului Comunist din România

Către toată munitorimea, meșteșugarii, căștile, intelectualii, artiștii, scriitorii, muzicanții, sportivii, tinerii, femeile, bătrânii, copiii — toți românii!

„Trebuie să luăm în considerare că în prezent țara noastră este ocupată de inamicii noștri. În fața acestor inamici, toți românii trebuie să se unească într-o luptă comună pentru eliberarea țării și pentru victoria Uniunii Sovietice.”

Ofițeri, Subofițeri și Soldați Români!

Lupta cea mare a început în câmpul de luptă. În fața inamicilor noștri, toți românii trebuie să se unească într-o luptă comună pentru eliberarea țării și pentru victoria Uniunii Sovietice.

Chemare către Tăra

„Trebuie să luăm în considerare că în prezent țara noastră este ocupată de inamicii noștri. În fața acestor inamici, toți românii trebuie să se unească într-o luptă comună pentru eliberarea țării și pentru victoria Uniunii Sovietice.”

Către toată munitorimea dela orașe și sate! Către întregul popor român

CETATENII ROMÂNII

„Trebuie să luăm în considerare că în prezent țara noastră este ocupată de inamicii noștri. În fața acestor inamici, toți românii trebuie să se unească într-o luptă comună pentru eliberarea țării și pentru victoria Uniunii Sovietice.”

Astfel, în Declarația dată publicității la 24 august 1944, Comitetul Central al Partidului Comunist Român arăta: *„În ciocnirea inevitabilă cu forțele hitleriste, Partidul Comunist Român cheamă muncitorimea, țărănimea, intelectualitatea, pe toți cetățenii României la luptă fără cruțare, cu toate armele, împotriva dușmanului de moarte al poporului român, pentru asigurarea viitorului său”*⁹.

Adresându-se militarilor români prin Manifestul dat publicității la 4 septembrie 1944, Partidul Comunist Român arăta: *„Întregul popor înconjoară cu dragoste lupta voastră plină de elan și jertfă, căci lupta voastră este lupta întregului popor pentru libertate, independență și o viață mai bună !.../ De aceea — se sublinia în același document — lupta voastră, dragi oșieri și soldați, trebuie să fie și mai necruțătoare, alături de puternicii noștri aliați, pînă la totala nimicire a hoarelor germano-fasciste !...”*¹⁰

În același spirit mobilizator, era redactat și apelul din 28 august 1944 al Comitetului regional Banat al P.C.R. în care, exprimându-se cerințele ce stăteau în fața armatei în acele momente, se sublinia: *„Ostași! Apărați-ne hotarele! Nimiciți resturile hitleriştilor din țară, care în zvircolirea lor de moarte distrug și omoară! Treceți la atac pentru eliberarea fraților noștri din Ardealul de nord cotropit! !.../ Trăiască mîndra noastră armată, luptătorul nîfricoșat pentru independența și libertatea României!”*¹¹.

Imediat după încheierea eliberării întregului teritoriu de sub dominația fascistă, la 25 octombrie 1944, „Scinteia” — organul central de presă al C.C. al P.C.R. — publica articolul „Ardealul a fost dezrobît” în care, formulându-se noile obiective ce stăteau în fața armatei române, se preciza: *„Dar războiul nu s-a terminat. Trebuie să luptăm mai departe, să nimicim în birlogul său fiara hitleristă, să nimicim din rădăcini imperialismul german și uneltile sale criminale !.../ Înainte, spre Budapesta, spre Berlin!”*¹².

Pe timpul operațiilor militare purtate de armata română, umăr la umăr cu armata sovietică, pe teritoriile Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei împotriva trupelor Wehrmachtului, cuvîntul și fapta Partidului Comunist Român au continuat să îmbărbăteze neîntrepușt pe ostașii noștri în luptă, le-au cimentat încrederea în victoria finală, i-au purtat spre izbîndă în focul unor crîncene înclătări. Cu prilejul Anului Nou, 1945, „Scinteia” a inserat articolul intitulat „Cuvînt către ostași” în care se sublinia: *„ne îndreptăm gîndul în pragul anului nou către ostași de pe front, pentru a le trimite încrederea și nădejdea noastră în ei, cît și pentru a-i asigura de dragostea noastră, de grija noastră !.../ Să fie mîndri de lupta dreaptă pe care o duc alături de ostașii puternicei armate roșii !.../ Iar urarea ce o trimitem ostașilor în acest prag de an nou este aceea pe care țara întreagă le-o trimite: încredere și virtușenie, ca anul 1945 să vă încunună cu gloria victoriei depline !...”*¹³.

Înflăcărute cuvinte de îmbărbătare, de îndemn spre biruință în crîncenele lupte purtate pe frontul antihitlerist au fost adresate ostașilor români și de Confederația Generală a Muncii, Uniunea Tineretului Comunist, Consiliul Frontului Național Democrat, Apărarea Patriotică și alte organizații de masă progresiste. De exemplu, în Apelul C.C. al U.T.C. din 25 martie 1945, adresat tinerilor militari români de pe frontul antihitlerist, se sublinia: *„Fiți convinși că noi, tinerii din țară, vom face totul ca voi să aveți cele trebuincioase în lupta voastră aprigă. Încordați-vă toate forțele și — alături de eroicii tineri ai armatei roșii — contribuiți cu cît mai mult la grabnica victorie militară împotriva fascismului. Întreceți-vă în a nimici cît mai mulți dușmani, cît mai multe arme ale lor”*¹⁴.

Cuvintele calde exprimate în zeci și zeci de chemări, apeluri și moțiuni ale Partidului Comunist Român și ale celorlalte organizații de masă democratice, preocuparea pentru asigurarea materială complexă a luptătorilor noștri, sintetic exprimată în chemarea „Totul pentru front, totul pentru victorie!”, grija

Pe front, în primele linii de luptă, ostașii români citeșc presa sosită din țară, luînd cunoștință de prefacerile revoluționare înfăptuite sub conducerea P.C.R.

permanentă pentru soluționarea — în cadrul procesului revoluționar unic din țară — a problemelor referitoare la acordarea priorității la improprietărire pentru ostașii de pe front au constituit puternice stimulente în menținerea la un nivel ridicat și consolidarea moralului tuturor luptătorilor români participanți la războiul antihitlerist.

Menținînd o strînsă legătură cu luptătorii din primele linii, răspîndind sistematic în rîndurile unităților și marilor unități aflate pe front ziare și reviste — în primul rînd, ziarele „Scinteia” și „România liberă” —, Partidul Comunist Român s-a situat constant în fruntea acțiunii de îmbărbătare și mobilizare a tuturor ostașilor, de informare a lor asupra țelurilor și obiectivelor fundamentale urmărite de armata română în fiecare etapă a participării sale la războiul antihitlerist. Munca asiduă desfășurată de Partidul Comunist Român pentru mobilizarea energilor întregii națiuni în războiul antihitlerist, activitatea sa de elaborare și răspîndire a unor înflăcărute apeluri, chemări și manifeste în rîndurile ostașilor au constituit factori hotărîtori ai eroismului și spiritului de sacrificiu, ai victoriilor de importanță istorică națională și internațională. Dobîndite de armata română în războiul antihitlerist. Ostașii români — demni continuatori ai glorioaselor tradiții de luptă străbune — au urmat cu încredere și entuziasm chemările și îndemnul Partidului Comunist Român, văzînd în ele expresia înaltei răspunderi pentru independența patriei, a poporului român, în numele căreia luptau și se jertfeau.

¹ Mișcarea muncitorească, socialistă, democratică, activitatea Partidului Comunist Român și apărarea patriei la români. Repere cronologice, Editura Militară, București, 1983, p. 591.

² Ibidem.

³ Ibidem, p. 513.

⁴ Ibidem, p. 520.

⁵ Ibidem, p. 523.

⁶ Ibidem, p. 536.

⁷ Ibidem, p. 540.

⁸ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 4, Editura Politică, București, 1970, p. 372.

⁹ „România liberă” din 24 august 1944.

¹⁰ „România liberă” din 4 septembrie 1944.

¹¹ Pentru eliberarea patriei, extrase din presă, memorii cu privire la lupta poporului român pentru eliberarea patriei de sub jugul fascist (23 august — 25 octombrie 1944), Editura Militară, București, 1972, p. 72.

¹² „Scinteia” din 27 octombrie 1944.

¹³ Mișcarea muncitorească, socialistă, democratică, activitatea Partidului Comunist Român și apărarea patriei la români. Repere cronologice, Editura Militară, București, 1983, p. 594.

¹⁴ „Scinteia” din 26 martie 1945.

Mișcarea de rezistență națională condusă de

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN

în anii celui de-al doilea război mondial

(mărturii străine)

Poporul român s-a ridicat cu hotărâre la luptă pentru bararea pericolului ce amenința independența, suveranitatea națională și integritatea teritorială a țării, opunându-se cu toate forțele atit ideologiei fasciste în diferitele ei variante — fascism italian, horthysm, nazism — cit și celor dintii manifestări ale ei. Respingind organic orice formă de dictatură și cu atit mai mult una care promova superioritatea unui popor asupra tuturor celorlalte și le punea sub semnul întrebării dezvoltarea liberă, în conformitate cu opțiunile fundamentale proprii, poporul român era decis să lupte pentru apărarea țării. În vara anului 1940, „Înrăutățirea situației internaționale — evidențiază tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român — ca urmare a acțiunilor agresive ale Germaniei hitleriste, intensificarea presiunilor acesteia asupra țării noastre — expresia cea mai elocventă a acestor presiuni fiind Dictatul de la Viena, prin care era smulș din trupul țării o mare parte a Ardealului — au încurajat activitatea cercurilor fasciste și progermane interne”. În lume, modificarea raportului de forțe în favoarea puterilor fasciste și revizioniste a determinat consecințe negative asupra dezvoltării istorice a poporului român, materializate prin instaurarea dictaturii militare antonesciene, prin „sfaturile” sau intervenția directă a Berlinului, apoi prin ocuparea României de către trupele germane. Evenimentele au generat o puternică mișcare de rezistență națională antihitleristă și antidictatorială în care s-au implicat toate forțele politice naționale patriotice. Rolul istoric de a coaliza și canaliza potențialul acestora a revenit partidului comunist, care dovedise în cursul acțiunilor anterioare că este singura forță capabilă să mobilizeze energiile revoluționare ale poporului, partid al cărui program de

transformare fundamentală a societății avea o tot mai mare credibilitate în masele largi populare și care oferea o variantă de dezvoltare economică, politică și socială conformă intereselor întregii națiuni.

Eroica luptă condusă de comuniști pentru recistigarea independenței și eliberarea nord-vestului Transilvaniei a stat, din diferite motive, în atenția principalilor beligeranți din al doilea război mondial. De o parte, Germania nazistă și Ungaria horthystă, ai căror conducători se temeau, nu fără motiv, că rezistența națională este aptă să se impună în desfășurarea evenimentelor și să determine modificarea unei situații pe care se străduiau să o mențină împotriva voinței poporului român. De cealaltă parte, tabăra Națiunilor Unite, care căuta să fructifice deteriorarea situației Reich-ului nazist, provocată de un succes în spațiul strategic românesc, recepta cu deosebită atenție știrile despre mișcarea antifascistă din România. Datorită cauzelor evidențiate, numeroase documente provenite din multiple surse (Comisariatul poporului pentru afaceri externe, Direcția războiului politic, Direcția operațiilor speciale, Oficiul de informații strategice, Serviciul de informații polonez, Oficiul central pentru siguranța Reich-ului etc.) au acordat un spațiu extins dezvoltării acțiunilor și eficienței rezistenței antihitleriste din România. Am ales spre exemplificare două categorii de probleme care ilustrează convingător interesul celor de mai sus față de ceea ce se petrecea în țara noastră.

1. Dezvoltarea activității comuniste. Analizind gravitatea pătrunderii trupelor hitleriste pe teritoriul țării noastre, partidul comunist a relevat rolul lor de forță de ocupație care a amputat grav independența națională. Ca urmare, în documente programatice, manifeste sau intruniri, comuniștii au chemat masele popu-

lare la luptă pentru eliberarea patriei. Atență la acțiunile comuniștilor, Legația germană din București informa Ministerul de Externe despre demonstrația organizată la Obor, în cursul căreia s-a scandat „Afară cu armata de ocupație!”. *Circa 100 comuniști au demonstrat duminică dimineața în piața Obor (...) Duminică seara au avut loc din nou demonstrații, cițiva comuniști au fost arestați (...) Mișcarea comunistă este, fără îndoială, în creștere (...)”*².

Situația din România, atitudinea și manifestările antifasciste ale unor largi categorii și clase sociale au format obiectul unei informări a șefului Marelui Stat Major ungar către ministrul de externe (22 ianuarie 1941): „În România, comuniștii desfășoară o puternică propagandă. Atitudinea de complezență a României față de militarii germani este numai aparentă, în realitate ei nu văd cu ochi buni prezența lor acolo. Starea de spirit a românilor este optimistă. Ei speră că Transilvania va fi realipătat României”³.

Hotărât să exploateze cit mai sălbatic resursele naturale ale solului și subsolului românesc, Hitler l-a trimis încă din ianuarie 1940 pe Hermann Neubacher la București pentru a-i forța pe români să livreze Reichului cit mai mult petrol. Ministrul plenipotențiar însărcinat cu probleme economice, Neubacher, avea să constate curind dimensiunile și eficiența activității desfășurate de comuniști: „De sus și din afară — raporta el la 2 aprilie 1941 — este foarte greu de luptat împotriva propagandei comuniste, deoarece, fără doar și poate, cauzele economice nu vor putea fi înlăturate și nu există o mișcare politică internă care să se poată opune instigărilor și agitațiilor comuniste”⁴.

Creșterea intensității și extinderea la scară națională a acțiunilor comuniștilor, crearea Frontului Patriotic

Antihitlerist și intensificarea contactelor cu liderii partidelor burgheze de opoziție pentru formarea consensului general al forțelor democratice, patriotice erau urmărite cu atenție de corespondenții de presă hitleriști de la București. Corespondentul agenției D.Z.A. transmitea la Berlin cu o anumită doză de îngrijorare (29 septembrie 1943): „Comitetul Central al Partidului Communist Român a fost înștiințat că organizațiile din Capitală și din Ploiești au terminat pregătirile pentru începerea activității revoluționare și au încheiat organizarea grupelor teroriste și de sabotaj, a unităților de șoc pentru luptele de stradă și a echipajelor mobile de propagandă. Conducerea comunistă urmărește cu deosebită atenție evoluția evenimentelor politice și militare, în vederea unei schimbări a regimului actual și înlocuirii lui printr-un guvern democratic, care pentru început să fie format din diferite personalități ale fostelor partide politice democratice. În cercurile comuniste se spune că s-a luat legătura cu unele personalități politice democratice și s-a pus la punct cu ele un plan de acțiune în acest sens”¹.

Pe marginea aceluiași eveniment, surprinzând în plus și activitatea P.C.R. de atragere a organismului militar în coaliția națională a forțelor antihitleriste, Direcția britanică a războiului politic, organism specializat cu propaganda în țările Axei și în cele ocupate vremelnice de Germania nazistă, consemna (30 decembrie 1943): „Anumite rapoarte evidențiază o creștere categorică a activității comuniste în România, iar ideile comuniste sînt diseminate chiar în unele sectoare militare. Este evident că elemente comuniste sau de stînga deslășoară energic o competență propagandă clandestină proaliată”². Receptind activitatea rezistenței antihitleriste din România, Direcția războiului politic informa Cabinetul de Război de la Londra despre sabotaje din industria petrolieră românească și din sistemul de comunicații³.

2. Crearea consensului național antihitlerist a constituit locul central în gîndirea strategică originală a Partidului Communist Român privind pregătirea și desfășurarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Diferite agenții de informații sau reprezentanți diplomatici aparținînd țărilor din coaliția Națiunilor Unite au fost deosebit de receptivi față de această dimensiune a activității partidului. La 27 decembrie 1943,

Serviciul polonez de informații a întocmit un memorandum — „Situația politică din România” — care surprinde politica P.C.R. de atragere într-un front unic a tuturor forțelor politice patriotice: „În urmă cu două luni, partidul communist s-a adresat partidelor democratice cu o propunere de colaborare” pentru crearea unei coaliții patriotice unice pe baza următoarelor puncte: retragerea trupelor de pe front, încetarea livrărilor către Germania, răsturnarea regimului antonescian, ieșirea din Axă și încheierea păcii cu Națiunile Unite, restabilirea drepturilor și libertăților democratice, eliberarea părții de nord-vest a României⁴.

Comuniștii din mișcarea de rezistență nu erau priviți numai ca un grup înarmat, capabil doar să provoace pagube mașinii de război naziste. Responsabilități politice britanice, care aveau informații încă din 1941 despre activitatea și programul communist, vedeau în P.C.R. un partid cu care grupările burgheze trebuiau să se alieze în acțiunea revoluționară. La 22 ianuarie 1944, cînd Foreign Office-ul a luat cunoștință de dubile lui Iuliu Maniu în privința necesității colaborării cu comuniștii, funcționarii superiori ai departamentului erau de părere că „este, evident, în interesul aliat de a se reuni toate elementele rezistenței față de germani în România (...) Un front unic, conform liniilor propuse în memorandumul communist (propunerea din toamna lui 1943, la care face referire Serviciul polonez de informații — n.a.), ar prezenta dublul avantaj, din punctul nostru de vedere — de a insufla ceva energie opoziției actuale românești și, din punctul de vedere românesc — de a furniza o posibilitate de folosit pentru a trata cu guvernul sovietic”⁵. Consecință a acestei opinii a fost emisiunea în limba română difuzată de B.B.C. la 23 ianuarie: „Deschis și fără echivoc, poporul român trebuie să obțină controlul propriilor sale decizii: rupeți cu dominația germană impusă fără ca voi să fi fost întrebați și acceptați riscul, care poate fi greu, dar numai temporar, al actelor care vă aliniază luptei comune pentru civilizație”⁶. Desigur, puțini erau cei din România care așteptau îndemnul din alte capitale pentru a se organiza și acționa împotriva mașinii de război naziste, pentru eliberarea patriei. Mișcarea de rezistență din România era o realitate. Știri privind crearea consensului național antifascist proveneau și de la Moscova: „Ziarele din 20 martie publică o telegramă T.A.S.S. din Istanbul referitoare la or-

ganizarea unui front patriotic în România. Această organizație, despre care se spune că are drept scop încercarea de a încheia pace cu Uniunea Sovietică și aliații ei, cîștigă din ce în ce mai mulți adepți în România. Programul Frontului Patriotic conține următoarele șapte puncte: 1. Retragerea imediată din «războiul german» și alăturarea la țărele democratice. 2. Izgonirea germanilor din România. 3. Îndepărtarea guvernului Antonescu. 4. Formarea unui guvern cu adevărat democratic. 5. Reinstaurarea drepturilor și libertăților democratice. 6. Eliberarea tuturor patrioților din închisori. 7. Pedepsirea criminalilor de război hitleriști. Frontul Patriotic editează un ziar al său România liberă care cheamă toate forțele antihitleriste din România să se unească indiferent de vederile politice”⁷.

În condițiile politico-militare din vara anului 1944, strategia Partidului Communist Român, în consens cu opiniile fundamentale ale întregului popor, s-a dovedit cea mai realistă. În situația în care cei „Trei Mari” ofereau numai soluția capitulării necondiționate și germanii ar fi putut reacționa ocupînd țara, existînd în plus și varianta transformării teritoriului național în teatru de operații, planul elaborat de P.C.R., însușit în cele din urmă și de celelalte forțe politice, preconiza calea luptei armate pentru răsturnarea regimului antonescian, pentru eliberarea patriei și alăturarea României coaliției Națiunilor Unite.

■ MIHAI RETEGAN

¹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 27, Editura Politică, București, 1984, p. 411.

² 23 August 1944, Documente, vol. I (1939-1943), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, doc. nr. 109.

³ Arh. Stat. București, microfilme Ungaria, rola 54, c. 765.

⁴ „Magazin istoric”, nr. 2, februarie 1986.

⁵ 23 August 1944, vol. I, doc. nr. 429.

⁶ Arh. Stat. București, microfilme Anglia, rola 403, c. 431.

⁷ Ibidem, c. 408.

⁸ Ibidem, microfilme, S.U.A., rola 663, c. 1 007.

⁹ Ibidem, microfilme Anglia, rola 405, c. 9-10.

¹⁰ Ibidem, microfilme S.U.A., rola 630, c. 428.

¹¹ Ibidem, c. 451.

CONCEPȚIA PARTIDULUI NOSTRU

cu privire la apărarea patriei

Colonel dr. VICTOR DEACONU

„Onor comandantului suprem” (reproducere după o pictură de Gh. Ioniță)

Actuala concepție românească cu privire la apărarea națională a țării este produsul epocii inaugurate de cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, epocă ce poartă numele ctitorului ei, marele bărbat de stat al României socialiste, erou între eroii neamului nostru, personalitate proeminentă a lumii contemporane, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Rolul hotărîtor în elaborarea și fundamentarea acestei concepții îl are secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, comandantul suprem al for-

țelor noastre armate, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În opera de excepțională probitate științifică a conducătorului partidului și statului nostru sînt formulate și fundamentate teze, idei și orientări de mare valoare teoretică și practică referitoare la caracterul și particularitățile războaielor în epoca contemporană, principiile organizării și conducerii apărării naționale în condițiile actuale, orientările fundamentale ale doctrinei și strategiei militare românești, rolul și funcțiile puterii armate a țării în societatea socialistă româ-

nească, dimensiunea socială a apărării patriei în România socialistă etc., care stau la baza concepției Partidului Comunist Român cu privire la apărarea independenței, suveranității și integrității patriei noastre socialiste. Această concepție dezvoltă, pe un plan superior, gîndirea militară românească, valorifică novator, critic, în concordanță cu interesele fundamentale ale poporului român, ceea ce este viabil în teoria și practica revoluționară actuală, formulează concluzii și învățăminte reieșite din analiza dialectică profundă a realităților din lumea contemporană, definește caracterul și particularitățile agresiunilor militare în zilele noastre, rolul pe care-l au, în condițiile actualei revoluții științifico-tehnice, factorii materiali și spirituali în determinarea capacității de apărare a statelor și, îndeosebi, a României socialiste. Ea reprezintă, totodată, o sinteză a experienței milenare de viață și de luptă a poporului român pentru apărarea ființei sale, a concluziilor rezultate din evaluarea marilor transformări revoluționare ce au avut loc în viața economică, socială, politică și spirituală a societății românești în epoca socialismului și constituie o ilustrare a capacității Partidului Comunist Român de a soluționa în spirit novator problemele pe care le ridică procesul complex de edificare și apărare a noii orînduirii.

**Lupta
întregului popor —
postulat fundamental
al doctrinei
militare naționale**

Pornind de la evaluarea realistă a condițiilor interne și internaționale în care are loc procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în România, partidul nostru s-a călăuzit și se călăuzește în întreaga

Tanc modern,
produs
de industria
națională
de apărare,
creație
a muncitorilor,
inginerilor
și tehnicienilor
noștri

sa activitate după teza formulată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, potrivit căreia opera de construcție și apărare constituie două laturi inseparabile ale edificării socialismului și comunismului. Ca urmare, Partidul Comunist Român, în calitatea sa de forță politică conducătoare a societății, de centru vital al națiunii române „/.../ are obligația să facă totul pentru întărirea continuă a capacității de apărare a patriei”¹.

În concordanță deplină cu trăsăturile definitorii ale societății socialiste românești, concepția Partidului Comunist Român cu privire la apărarea națională, fundamentată în Programul partidului, în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, definește, înainte de toate, genul de răspundere armată pe care România socialistă o va da oricărui agresor care ar atenta la integritatea, independența și suveranitatea patriei noastre. Esența acestei concepții constă în faptul că unei eventuale agresiuni armate România îi va răspunde printr-un război al întregului popor, angajînd în luptă, într-o formă sau alta, întreaga suflare românească, unită în scopul apărării gliei strămoșești. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu precizează că „un eventual război în viitor nu poate fi decît un război de apărare, un război popular, la care va participa întregul popor, într-o strînsă unitate sub conducerea partidului nostru comunist — forța politică conducătoare a națiunii, deci și

a luptei de apărare a independenței și cuceririlor revoluționare”².

Acest postulat fundamental este materializat în actualul sistem național de apărare, creat și perfecționat continuu din inițiativa și sub îndrumarea directă a secretarului general al partidului. În deplină concordanță cu opțiunile și principiile doctrinei militare naționale, al cărei fondator este tovarășul Nicolae Ceaușescu, acest sistem constituie cadrul organizatoric instituționalizat, adecvat dimensiunii sociale pe care a căpătat-o apărarea națională în România socialistă. Materializînd principiul doctrinar potrivit căruia, în țara noastră, apărarea patriei este nu numai cauza sacră, ci și opera întregului popor român, sistemul național de apărare reprezintă ansamblul forțelor și mijloacelor pe care statul nostru le poate pregăti, încă din timp de pace, pentru a fi în măsură să ducă cu succes acțiunile de luptă impuse de caracterul și amploarea războiului de apărare împotriva unui agresor puternic și bine înarmat. În actuala sa alcătuire, acest sistem include elemente diferite ca structură și mod de acțiune, dar complementare și convergente ca misiune fundamentală: armata, care este forța principală, trupele de securitate și ordine publică subordonate Ministerului de Interne, gărzile patriotice, formațiunile de pregătire a tineretului pentru apărare și cele de apărare civilă, alte organisme și formațiuni care, potrivit

legii, pot fi, la nevoie, înființate, precum și mijloacele tehnice și materiale care îi sînt afectate. Această structură asigură sistemului capacitatea necesară îndeplinirii unor misiuni variate, posibilități de acțiune eficiente în condițiile pe care le presupune războiul de apărare dus de întregul popor.

Sistem armonios de principii doctrinare

Concepția Partidului Comunist Român privind apărarea patriei și, în consecință, întreaga activitate consacrată traducerii în viață a acestei concepții pornesc de la principiul potrivit căruia „România socialistă nu urmărește și nu va urmări niciodată țeluri agresive, împotriva vreunui stat, ... în orice împrejurări, întotdeauna, patria noastră, poporul român va lupta numai și numai pentru apărarea independenței și suveranității sale, împotriva oricărei încercări de dominație și asuprire, pentru a asigura națiunii noastre dreptul de a-și făuri societatea socialistă și comunistă în mod liber /.../”³

Această orientare statornică a partidului și statului nostru în domeniul efortului militar al României este în concordanță deplină cu normele de drept internațional, care statornicesc dreptul fiecărui stat, al fiecărui popor la autoapărare împotriva oricărei forme de agresiune, avînd ca izvor

Desant aerian în acțiune, îndeplinind o nouă misiune de luptă

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, comandantul suprem al forțelor noastre armate, în vizită la muzeul unei unități militare

tul nouă pentru acele timpuri, de a-și înzeca forțele puține și de a ține piept celor pe care, „lumea nu putea să-i mai încapă”, după cum sugestiv se exprima poetul Mihai Eminescu. Nicolae Bălcescu va da o înaltă apreciere iscusinței românești de a fi zămisliț un nou mod de apărare a gliei străbune, prin ridicarea la arme a întregului popor: „*Românii deteră o dezlegare acelei vestite probleme militare, care stă în a dobîndi rezultatele cele mai bune cu cheltuiala cea mai puțină /.../ pentru aceea, au organizat ei de la început armata, miliția și ridicarea gloatelor, încît la dinșii tot românul se năștea cu datoria de-a fi soldat și de a apăra statul la vreme de nevoie și cînd vrășmașul călca pămîntul românesc, toată țara trebuia să fie în armă*”.

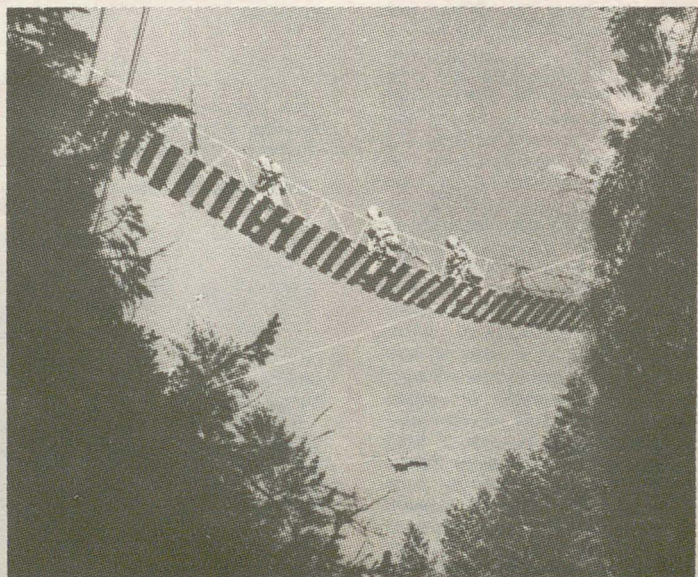
Geneza acestei soluții originale se află la obîrșia poporului român și străbate, ca un fir roșu, întreaga sa istorie de glorie și eroism. Apărarea meleagurilor străbune de către întregul popor este atestată din vechime, cînd se materializa printr-o „perioadă ridicare în masă a populației țărănești turburate de vecinii nomazi și prădalnici”². Ea ajunge la apogeu de-a lungul evului mediu, cînd se exprimă în vestita concepție organizatorică privind „Oastea cea mare” și în originala artă a apărării independenței patriei, zămisliță și cu măiestrie folosită de marii comandanți de oști români Mircea cel Bătrîn, luncu

de Hunedoara, Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș, Mihai Viteazul și de mulți alți apărători ai gliei străbune.

Multimilenara experiență a ridicării la arme a poporului a cunoscut în epoca renașterii naționale generalizări și elaborări teoretice care au di-

recționat reorganizarea și statuarea puterii militare a țării în lupta pentru unitate, neamimare și reintregire a neamului. Evocînd semnificația și actualitatea concepției și practicii militare românești cu privire la înarmarea poporului, în cuvîntul rostit la șe-

Vînătorii de munte își desăvîrșesc măiestria în cadrul exercițiilor, antrenamentelor și aplicațiilor tactice

dința Adunării Naționale din februarie 1864, în care se dezbătea noul sistem de apărare al țării, Mihail Kogălniceanu concluziona că el era „...organizat astfel precum l-a avut în vechime națiunea și precum l-a cerut: adică armata de linie, milițiile și ridicarea gloatelor”³. Viabilitatea acestui sistem a fost confirmată din plin pe cîmpurile de bătaie ale Războiului de Independență din 1877—1878 și în marile confruntări din războiul de reîntregire, îndeosebi în campania din 1917. Bogata sa experiență a fost amplu cercetată și generalizată de gândirea muncitorească, socialistă și revoluționară din țara noastră, care și-a găsit expresia sintetică în Programul Partidului Social-Democrat din România (februarie 1910) astfel: „Și dacă un stat străin ar voi să atace teritoriul țării, poporul întreg are să se ducă la frontieră”⁴. Concomitent, numeroși teoreticieni și specialiști militari români, animați de dezideratul făuririi unei doctrine militare profund naționale, au relevat necesitatea și actualitatea edificării unui sistem de apărare bazat pe lupta întregului popor. Aceste preocupări majore ale gândirii și practicii militare românești și-au găsit o strălucită aplicare și confirmare în concepția politico-militară a Partidului Comunist Român de ridicare la arme a întregului popor pentru victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944, pentru eliberarea patriei de sub dominația fascistă și

Artileriiști dovedesc permanent o înaltă pregătire de luptă și politică

pentru zdrobirea Germaniei naziste.

Fără să fie întreruptă, această glorioasă tradiție a fost abătută de la cursul ei firesc în primele etape ale revoluției și construcției socialismului. Deși, imediat după război, în cadrul unei dezbateri doctrinare de substanță, fusese conceptualizat un sistem de apărare bazat pe lupta întregului popor, el nu și-a găsit finalizare. Dimpotrivă, au fost răspândite opinii eronate și atitudini de ignorare și subestimare a patrimoniului

național în numeroase domenii ale apărării patriei. În acest context, a fost creat un sistem militar, cu o structură organizatorică restrictivă, bazată aproape în exclusivitate pe armata permanentă, fapt ce limita și diminuea mult capacitatea de ripostă a poporului român într-o epocă de mare complexitate, cînd evoluția situației internaționale era caracterizată de războaie și conflicte militare, care puneau în pericol pacea și securitatea popoarelor. Acestor stări de lucruri li s-a pus capăt începînd din vara anului 1965, de cînd problemele vitale ale apărării naționale sînt abordate și soluționate pe baza orientărilor programatice ale celui de-al IX-lea forum comunist, a viziunii revoluționare, materialist-dialectice originale și novatoare a celui care de peste două decenii este cîtorul, strategul și arhitectul grandioasei opere de edificare și apărare a societății noastre socialiste.

Pentru prima dată au fost create și întrunite premisele social-politice, economice, ideologice și juridice în care geniala gândire militară a comandantului suprem a dat o nouă rezolvare problemei complexe referitoare la crearea unui asemenea sistem național de apărare, care să materializeze postulatul fundamental al doctrinei noastre militare potrivit căruia apărarea patriei constituie cauză și operă a întregului popor. Printr-o laborioasă creație teoretică, fără precedent, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fundamentat multilateral concepția cu privire la sistemul național de apărare al României socialiste. În monumentală sa operă teoretică, în magistralele rapoarte ale congreselor

Nave românești de veghe la hotarele maritime ale României socialiste

Conducerea de către Partidul Comunist Român a sistemului național de apărare

Apărarea și participarea la dezvoltarea economico-socială a patriei, misiuni de competență ale tuturor militarilor români

și conferințelor naționale ale partidului, în cuvântările rostite la întâlnirile cu activul de partid al armatei, în directivele comandantului suprem privind pregătirea militară și politică a trupelor sînt elaborate teze, principii, idei și opțiuni care definesc, cu lime pime de cristal, rolul și menirea social-politică, caracterul și trăsăturile sistemului românesc al apărării naționale. Chintesența lor se exprimă

în postulatul fundamental potrivit căruia „.../.../ apărarea patriei, a cuceririlor revoluționare este datorită sfîntă a întregului popor, că orice agresiune din afară, orice acte impotriva cuceririlor revoluționare trebuie să fie respinse cu participarea activă a întregului nostru popor”.

De mare importanță teoretică și practică pentru întărirea continuă a sistemului național de apărare sînt tezele, concluziile și orientările cuprinse în cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la convocarea bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, din 17 decembrie 1985 și în Directiva comandantului suprem privind pregătirea militară și politică a armatei în perioada 1986—1990, care jalonează direcțiile cardinale ale noii etape în ridicarea capacității de apărare a patriei. La baza întregii activități de întărire a sistemului de apărare stă concepția, subliniată din nou de comandantul suprem la recenta convocare-bilanț, potrivit căreia „.../.../ un viitor război va fi pentru România un război de apărare a cuceririlor revoluționare, impotriva oricărei agresiuni, pentru apărarea integrității și independenței țării și la el va participa nemijlocit întregul popor”¹.

Rezolvarea contemporană a problemei militare românești nu este o simplă preluare sau reeditare a ideilor înaintașilor, ci o adevărată revoluție în doctrina militară națională privind conținutul, structura și trăsăturile sistemului de apărare al României socialiste. Potrivit acestei concepții, noul sistem românesc are un conținut bogat, complex și diver-

sificat, care exprimă principiul doctrinar fundamental al socializării apărării, corelația dialectică dintre construcție și apărare, ca două laturi inseparabile ale procesului unitar de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. Sistemul nostru de apărare dispune de un cadru adecvat care potențează acțiunea factorilor pe care se întemeiază capacitatea de apărare a patriei, chezăsuind pregătirea populației, a economiei și a teritoriului național pentru apărare.

Ceea ce caracterizează actualul sistem de apărare al României socialiste față de ipostazele anterioare sau de alte sisteme militare contemporane constă în alcătuirea sa originală, în valențele sale structurale și funcționale. Structura sa include forțele armate ale țării, constituite din armată și unitățile subordonate Ministerului de Interne, precum și din gărzile patriotice, formațiunile de pregătire a tineretului pentru apărare, formațiunile apărării civile. Această structură asigură cadrul organizatoric adecvat pentru pregătirea întregului potențial uman și material al țării în timp de pace și pentru riposta hotărîită în caz de agresiune.

Noul sistem de apărare dispune de un puternic suport economic și logistic, de teritoriul național ca factor potențator al capacității de apărare a patriei, distingîndu-se printr-o dinamică și un comportament specifice atît la pace, cît și în campanie.

Constituirea și întărirea continuă a acestui sistem reflectă grija neobosită a partidului și statului nostru, activitatea hotărîitoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu consacrată apărării cuceririlor revoluționare, a independenței, suveranității și integrității teritoriale a patriei noastre socialiste.

Împreună, militari și luptători din gărzile patriotice, în timpul desfășurării unui exercițiu tactic

¹ Nicolae Bălcescu, Scrieri militare alese, Editura Militară, București, 1957, p. 71-72.

² Vasile Părvan, Getica, O protoistorie a Daciei, Editura Meridian, București, 1982, p. 81.

³ Mihail Kogălniceanu, Cuvînt asupra Proiectului de organizare militară, București, Imprimeriile Statului, 1864.

⁴ Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1910—1915, Editura Politică, București, 1968, p. 35.

⁵ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 22, Editura Politică, București, 1982, p. 28-29.

⁶ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la convocarea bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, „Scinteia”, din 18 decembrie 1985.

(1877—1878)

Coloana infinită a INDEPENDENȚEI ROMÂNEȘTI

(1944—1945)

Colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU

Lupta poporului român pentru o viață liberă, neatîrnată se confundă cu trecutul lui cel mai îndepărtat, căci începuturile organizării social-politice a românilor, ca și a strămoșilor lor, sînt asociate în chipul cel mai strîns cu efortul acestora de emancipare de sub orice fel de stăpînire străină. În gîndirea politică românească, neatîrînarea a fost totdeauna obiectivul principal, în funcție de care s-au ordonat toate celelalte țeluri și demersuri. De aceea, în întreaga noastră istorie s-a îngemănat truda pașnică pentru progres cu acțiunea diplomatică și rostirea armelor întru apărarea libertății moșiei și apartenenței etnice. Pentru că, aliat, după expresia cronicarului, „în calea răutăților”, teritoriul care avea să constituie aria de formare și locuire a românilor a fost străbătut, din timpuri străvechi, de populații în migrații sau de oștirile unor state cuceritoare. Oamenii acestui pămînt au fost siliți, așadar, să desfășoare un neîntrerupt efort politic și militar pentru apărarea neștirbită a vetei strămoșești.

Însăși istoria, scrisă a Daciei începe cu știrile transmise de eruditul grec Herodot despre faimoasa expediție întreprinsă împotriva sciților, de la nord de gurile Dunării, de către Darius al lui Histaspes, „regele regiilor”, acum 2500 de ani, și despre faptul că singurii dintre tracii care au opus o rezistență armată suveranului persan au fost geții, „cei mai viteji și mai drepți dintre tracii”. Astfel, iniția mențiune scrisă despre strămoșii noștri se referă la un război pe care oastea geților l-a purtat pentru apărarea libertății lor împotriva unui invadator străin.

Marile performanțe politice și mi-

Independența de stat a României a fost conștințită de vitejii ostași români pe cîmpurile de luptă

litare ale lui Burebista și Decebal și-au avut aceleași temeiuri și același obiectiv: salvagardarea existenței de sine stătătoare a statelor lor. Din acest punct de vedere, cele două războaie (101—102 și 105—106) duse de poporul dac împotriva forțelor imperiale romane au constituit expresia cea mai înaltă a luptei lor de apărare. De la ei, steagul luptei de apărare a libertății vetei strămoșești s-a transmis din generație în generație și în epocile medievală și modernă, pînă astăzi, iar efortul solidar desfășurat de poporul nostru a reprezentat scutul cel mai puternic pentru salvagardarea și conservarea neatîrînării în fapt a românilor. Continuitatea acestui efort de durată multimilenară a conferit luptei pentru independență

statutul de permanență a istoriei românești.

În mileniul I, valurile succesive ale migrațiilor au impus poporului român o tenace sforțare de supraviețuire etnică, precum și de păstrare a teritoriului.

Aceeași statornicie pentru apărarea neatîrînării o regăsim și la oștile conducătorilor politici din zorii feudalismului. Ea este sintetizată într-un răspuns, devenit celebru, al lui Memnorum, conducătorul unei formațiuni statale românești care cuprindea spațiul dintre Mureș și Someș, dat solilor căpeteniei ungare, Arpad, care revendicau anumite teritorii: „Spuneți lui Arpad, ducele Ungariei, domnul vostru, datori îi sîntem ca un amic unui amic, cu toate ce-i sînt necesare, fiindcă este un om străin și duce lipsă de multe. /.../ Teritoriul însă ce l-a cerut bunăvoinței noastre nu i-l vom ceda niciodată cîtă vreme vom fi în viață”.

Întemeierea însăși a Țării Românești și Moldovei a fost expresia stăruințelor armate ale românilor spre independență, de ieșire de sub suzeranitatea străină. Biruința obținută de voievodul muntean Basarab I în bătălia de la Posada (9—12 noiembrie 1330) a conștințit constituirea statului său liber, după cum voievodul Bogdan din Maramureș, emancipindu-se în 1364—1365 de sub ace-

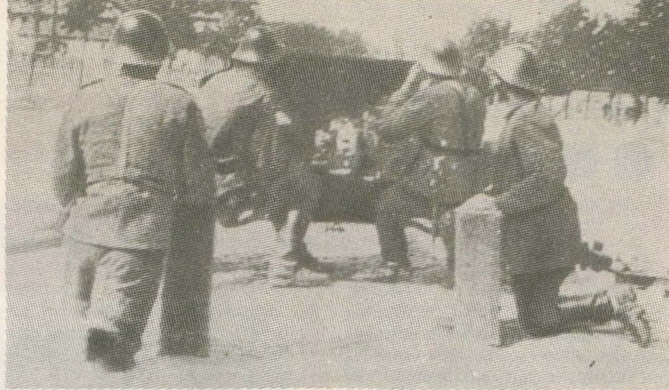
În tranșee, în timpul primului război mondial, în lupta dirză cu inamicul cotorpitor, ostașii români au făcut din nou dovada vitejiei și eroismului dus pînă la sacrificiul suprem pentru patrie

eași dominație din afară, avea să pună bazele statului independent românesc al Moldovei — fenomen identic, deci, dovadă a caracterului unitar al dezvoltării societății românești. Constituirea statelor feudale a asigurat poporului român cadrul politic necesar dezvoltării sale și l-a ferit de a fi cuprins în frontierele regatelor sau imperiilor limitrofe, care desfășurau — fără excepție — o politică de expansiune. Existența statului — a unei armături politice, administrative, militare și eclesiastice — dădea românilor o identitate politică fără de care nu se putea concepe o existență de sine stătătoare.

Dar victoria de la Posada a lui Basarab I, ca și cea nelocalizată, dar de aceeași însemnătate, a lui Bogdan I, au o valoare simbolică, valabilă pentru toată istoria românească: ori de câte ori un invadator străin a pășit pe pământul țării noastre — ateuind deci la independența ei —, el s-a lovit de rezistența întregului popor, care a îmbrăcat forme variate de exprimare, în cadrul unui adevărat război popular. Coroborat cu strinsa și durabila cooperare militară a celor trei țări române împotriva agresiunii externe, otomane în primul rînd, acest război generalizat a reprezentat secretul altor biruințe — precum cele de la Rovine, Vaslui, Jiliste, Călugăreni etc. — dobîndite în lupta pentru păstrarea sau recîștigarea independenței de către mari domni de oaste, vajnici apărători ai libertății patriei, precum Mircea cel Bătrîn, lancu de Hunedoara, Vlad Tepeș, Ștefan cel Mare, Ioan Vodă cel Viteaz, Mihai Viteazul.

Rezistența românească înverșunată a fost, de altfel, factorul decisiv care a constrîns Poarta otomană să abandoneze pentru totdeauna intențiile de a introduce și la nord de Dunăre — în Țara Românească, Moldova și Transilvania — regimul de pașalic și să accepte instituirea unui regim de suzeranitate, care lăsa intacte structurile politice, administrative și militare ale societății românești. Alături de Ragusa, țările române au fost singurele formațiuni politice din Europa de sud-est care au rezistat șocului otoman, năstrînd un statut de auto-

Artiștii români gata de acțiune împotriva coloanelor hitleriste ce încercau să pătrundă în București în dimineața zilei de 24 august 1944

mie, garantat prin acte scrise ale Imperiului otoman (așa-numitele capitulații).

Nici în condițiile instaurării regimului fanariot, la începutul secolului al XVIII-lea, Poarta nu a izbutit să abolească autonomia țărilor române. Explicația acestui fapt trebuie căutată în vigoarea cu care s-a manifestat și în această perioadă voința de libertate a poporului nostru, fie sub forma dobîndirii independenței, fie a restaurării autonomiei complete. Într-un memoriu întocmit în 1807 de către reprezentanți ai grupării naționale românești se arăta că „independența suveranității este atît de esențială pentru constituirea unei națiuni, încît fără această calitate ea încelează de a fi” și cereau ca țara lor să se bucure de o autentică independență.

De acum, ideea independenței — alături de cea a unității și continuității neîntrerupte de viață românească în vechea vatră dacică — se transformă tot mai mult dintr-o stare latentă a conștiinței colective într-o idee-forță a acțiunii politice. La 1784, lupta pentru desființarea iobăgiei s-a împletit strîns cu lupta de emancipare națională, îndreptată atît împotriva nobilimii maghiare, cît și a stăpînirii habsburgice, revoluția lui Horea scriind, cum spunea Nicolae Bălcescu, „drepturile nației române și programa politică și socială a revolu-

țiilor viitoare”. Voința unanimă a emancipării și înlăturării stăpînirii străine s-a manifestat cu vigoare și în timpul revoluției din 1821. Pentru „domnul Tudor”, țelurile fundamentale ale ridicării sale erau renouarea structurilor sociale și dobîndirea independenței țării. „Dreptate și slobodzenie” sintetizau perfect programul politic al revoluției, iar conducătorul ei explica pandurilor că, odată izgoniți otomanii, românii aveau să fie „liberi și independenți”.

Înăbușirea revoluției de la 1821 nu a putut stinge și flacăra luptei pentru neatințare. Mihail Kogălniceanu avea să recunoască: „întîmplărilor de la 1821 sintem datori cu orice propășire /.../ căci ele ne-au deșteptat duhul național”. Într-adevăr, după 1821, ideea de neatințare însuflește tot mai mult lupta pentru înlăturarea dominației străine. Românii fac planuri de eliberare, numără memoriile în care se cerea acordarea independenței crește vertiginos.

Revoluția română de la 1848 a adus din nou în centrul atenției forțelor politice înaintate obiectivul neatințării, afirmînd cu vigoare voința maselor celor mai largi de a pune capăt dominației străine — scut al vechilor rînduiri, care contribuiau la permanentizarea ritmului lent de dezvoltare a națiunii noastre. Desfășurarea evenimentelor i-a convins pe revoluționarii români că numai crearea unui stat național liber putea să ofere poporului român un cadru prielnic pentru dezvoltare și o pavăză în calea tendințelor expansioniste sau de subjugare manifestate de marile puteri. De aceea, în unele programe ale revoluției pașoptiste independența va fi înscrisă la loc de frunte. Programul de la Brașov, intitulat *Prinipiile noastre pentru reformarea patriei*, stipula la articolul 6 „Unirea Moldovei și a Valahiei într-un singur stat neatințat românesc”. Sintetizînd experiența revoluțiilor de la 1848 din Muntenia, Mol-

Membri ai formațiunilor de luptă patriotice acționînd pe străzile Capitalei în zilele lui August 1944

dova și Transilvania. Nicolae Bălcescu spunea că sarcina viitoarei revoluții va fi „unitatea și libertatea națională” sau, considera el, în fața românilor ar mai sta două revoluții de înfăptuit: una pentru „unitatea națională” și alta, mai târziu, pentru „independența națională, pentru că, în acest fel, să facem ca națiunea română să reîntre în posesia tuturor drepturilor sale legitime”.

În perioada postrevoluționară, pînă la 1859, chiar dacă Unirea Principatelor devine preocuparea principală a tuturor cercurilor politice, problema drepturilor la suveranitate națională ale viitorului stat românesc se pune și ea cu acuitate. Pornind de la ideea de bază că regimul multisecular al dominației otomane nu anulasese în nici un chip statutul de autonomie al țărilor române recunoscut de Poartă prin tratate scrise, Mihail Kogălniceanu declara, în ședința din 7 octombrie 1856 a Adunării ad-hoc a Moldovei, că aceste tratate „*n-au șters Principatele din rîndul statelor suverane, pentru că ele și-au rezervat toate drepturile suveranității și în special de guvernămînt neatinat, dreptul de legislație, adică o întreagă și deplină autonomie și că, prin urmare, nu s-au supus nici unei puteri legislative străine.*” Pe acest temei, Adunarea formula ca prim punct: „*Respectarea drepturilor Principatelor și îndeosebi a autonomiei lor în cuprinderea vechilor lor capitulații.*”

Unirea însăși de la 24 ianuarie 1859 a fost considerată ca un pas hotărîtor în lupta pentru obținerea independenței României: cînd, în același an, războiul franco-sard — austriac părea să ofere condiții favorabile pentru împlinirea multisecularului deziderat, domnul țării, Alexandru Ioan Cuza, scria: „*Ca domnitor sînt convins de necesitatea de a acționa cu energie și de a scoate toate avantajele posibile din evenimentele ce se pregătesc pentru fericirea și independența poporului meu.*” În noile condiții de după Unirea Principatelor era vorba de a smulge pas cu pas atribuțiile unui stat suveran, pentru a pregăti cîștigarea independenței prin consolidarea progresivă a fiecărei achiziții de suveranitate națională. În acest context s-au înscris noile forme pe care le-au luat raporturile noastre cu Poarta, convențiile administrative cu alte state privind comunicațiile telegrafice și poștale, extrădăările etc. Imita pentru înlăturarea vechii jurisdicții consulare și crearea agențiilor diplomatice permanente la Istanbul, Paris, Belgrad, Viena, Berlin, Petersburg, Roma. Aceste acțiuni au culminat prin intrarea României, alături de Rusia, în războiul împotriva Imperiului otoman (aprilie 1877) și prin proclamarea, la 9 Mai 1877, a independenței absolute de stat.

Ostași români în timpul luptelor împotriva trupelor hitleristo-horthyste, pentru eliberarea părții de nord-vest a României

Confirmarea și consolidarea independenței a reclamat din partea poporului român un susținut efort militar — materializat în mobilizarea a 100 000 de oameni, din care aproximativ 60 000 s-au constituit în armata de operații — dublat de un nu mai puțin remarcabil efort economic, a cărui valoare globală s-a ridicat la 100 000 000 lei aur, la care s-au adăugat alți 10 000 lei aur donați, sub diferite forme, de populație. Armata română a pierdut pe cîmpul de luptă din Bulgaria 10 000 de oameni (morți și răniți).

Independența a pus capăt suzeranității otomane și a făcut din România un stat suveran, puternic prin forța coeziunii interne. A fost înălțurat astfel un obstacol serios din calea dezvoltării forțelor creatoare ale societății românești. Neatîrnarea dădea posibilitatea statului român de a dezvolta liber și ferm marile resurse ale unui popor care, peste vicisitudinile istoriei sale, așteptase neclintit în furtună soarele marilor sale împliniri.

Pentru românii din țara liberă, ca și pentru cei din afara ei, independența însemna noi eforturi. La 1 Decembrie 1918, condițiile obiective și subiective s-au dovedit coapte pentru ca românii să se adune, cu toții, în fruntăriile aceluiași stat.

Angajată într-un amplu proces de modernizare a structurilor societății sale, ca urmare a constituirii în 1918 a statului național unitar și a consolidării suveranității țării, România s-a văzut confruntată în perioada interbelică cu încercările forțelor revizioniste de a-și știrbi independența și integritatea. După instaurarea regimului nazist în Germania, presiunile și amenințările revizionismului teritorial s-au amplificat. Este marele merit al Partidului Comunist Român de a fi avertizat primul asupra primejdiei fasciste, de a fi ridicat steagul luptei antihitleriste și de a fi organizat primele acțiuni pentru apărarea independenței și suveranității țării, grav amenințate. Declanșarea celui de-al doilea război mondial, totala izolare a României, impunerea dictatului imperialist de la Viena, instaurarea regimului de dictatură militară,

ocuparea țării de forțele Wehrmachtului și împingerea acestuia în războiul criminal al lui Hitler contra Uniunii Sovietice au lichidat orice formă de independență și au adus România în pragul catastrofei. Numai realizarea, din inițiativa și sub conducerea comuniștilor, a unui cuprinzător front antihitlerist, expresie a voinței unanime a poporului nostru de a se elibera prin propriile forțe din cătușele dictaturii și ale ocupației hitleriste, a făcut posibilă victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944, act de salvare a independenței și integrității naționale și, în același timp, de demnitate națională, care a scurtat cel de-al doilea război mondial cu cel puțin 200 de zile. El a arătat că poporul român era apt să-și dobîndească libertatea și neatîrnarea prin propria sa luptă, continuînd astfel o tradiție multimilenară. De la 23 August 1944 pînă la 12 mai 1945, adică timp de 263 de zile, armata română s-a aflat angajată cu un efectiv de 538 536 militari în războiul împotriva Germaniei hitleriste, luptînd și pentru eliberarea teritoriului național smuls prin Dictatul de la Viena — apoi a Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei. Aceste importante efective așază România pe al patrulea loc al coaliției antihitleriste, după U.R.S.S., S.U.A. și Marea Britanie.

Nelipsită din întreaga sa istorie, lupta curajoasă a poporului român pentru independență și suveranitate națională a fost totdeauna prezentă în memoria vie a popoarelor. Acest trecut glorios își găsește continuarea firească în politica de independență promovată de Partidul Comunist Român, în puternicul răsunset internațional al acțiunilor României socialiste, ale președintelui Nicolae Ceaușescu, îndreptate spre apărarea independenței națiunilor și a păcii în lume. Ca totdeauna, realismul și curajul politicii externe a României trezesc admirație și respect. Este aceasta încă o dovadă a continuității luptei unui popor pentru care neatîrnarea și integritatea patriei au fost totdeauna bucuriile cele mai de preț, pentru afirmarea cărora nu s-a precupețit nici un sacrificiu.

**Adevăruri
fundamentale
ale istoriei
naționale**

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN

*continuatorul celor mai glorioase tradiții
ale luptei pentru apărarea patriei*

General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU

În dezvoltarea istorică a poporului român, în evoluția mișcării revoluționare, democratice, muncitorești, ziua de 8 Mai 1921 a marcat un moment fundamental, definitoriu pentru întreaga existență și viitorul națiunii noastre. În această zi, reprezentanții cei mai autorizați ai poporului român, ai clasei muncitoare, tărânimii, intelectualității și ai altor categorii de oameni ai muncii, întruniți în cadrul Congresului de la București, au hotărât făurirea Partidului Comunist Român — expresie a cerințelor obiective ale dezvoltării societății românești. „Crearea Partidului Comunist Român pe baza ideologiei marxist-leniniste a marcat o etapă nouă superioară atât pe plan politic și ideologic cât și organizatoric în mișcarea revoluționară din România...”¹

Făurirea Partidului Comunist Român relevă semnificații de excepțională importanță pentru devenirea istorică a poporului nostru. Acest eveniment de răscruce în destinele istorice ale națiunii române a reprezentat o legitate a dezvoltării ei social-economice și politice, un imperativ obiectiv al mersului înainte al societății noastre. El nu a fost un eveniment întâmplător, impus din exterior, sau produsul unor factori conjuncturali interni. Dimpotrivă, apariția partidului comunist în arena politică românească a constituit rezultatul firesc, obiectiv al întregii evoluții anterioare a mișcării muncitorești din România, o expresie necesară a maturității de gândire și acțiune a clasei muncitoare — avangardă a întregului popor.

Făurirea partidului comunist a fost reclamată în chip necesar de imperativele salvagărdării intereselor naționale fundamentale, care s-au pus cu deosebită acuitate după desăvârșirea statului național

unitar în 1918. Prin partidul comunist, națiunea română întregită, statul național unitar au dobândit garantul sigur al independenței și suveranității, apărătorul de nădejde al intereselor naționale supreme. Învădit cu misiunea istorică de a conduce lupta pentru transformarea socialistă a societății românești, partidul comunist a afirmat cu putere, încă din momentul făuririi sale, că pentru a exista socialism pe pământul străbun trebuie să existe statul român, independent, suveran și unit. Marele eveniment de la 8 Mai 1921 a reprezentat un punct culminant al luptei necontenite a poporului român pentru dreptate socială și națională. Aspirațiile nobile ale poporului român către libertate națională și echitate socială — cărora generații de-a rândul le-au dat jertfe fără număr — au dobândit în partidul comunist chezașul obiectiv al împlinirii lor integrale, conducătorul ferm și dinamic al luptei maselor largi populare, pentru făurirea unei societăți drepte și libere în vatra strămoșească.

Esențializind întreaga problematică a caracterului legic al făuririi Partidului Comunist Român în 1921, se poate afirma că acest eveniment major înfrunchează — în laturile lui fundamentale — întreaga istorie națională prefigurind un viitor de aur al națiunii române, demn de glorioasa experiență a trecutului multimilenar. Din această perspectivă, 8 Mai 1921 reprezintă o dată istorică, încărcată de multiple semnificații, similară în consecințe cu marile evenimente ale istoriei noastre naționale.

Analiza materialist-dialectică a evoluției societății românești, studiul aprofundat al direcțiilor fundamentale ale dezvoltării statului național unitar

Încă de la făurirea sa, în mai 1921, P.C.R. a purtat sus steagul luptei revoluționare, pentru dreptate socială și independență națională

român pun în evidență faptul că, o dată cu făurirea Partidului Comunist Român, lupta revoluționară a clasei muncitoare, a întregului popor pentru dreptate socială și independență națională s-a ridicat pe o treaptă superioară. Continuând, în noile condiții, lupta de veacuri pentru eliberare socială și națională, precum și cele mai valoroase tradiții ale mișcării muncitorești și socialiste din România, Partidul Comunist Român a preluat și purtat cu glorie, în ample bătălii, steagul luptei pentru drepturi și libertăți democratice, pentru independență și suveranitate națională.

Retrospectiva istorică reliefează că, încă din cele mai vechi timpuri, strămoșii noștri s-au ridicat cu hotărâre împotriva cotropitorilor străini; apărarea gliei a constituit întotdeauna cea dintâi îndatorire a tuturor fiilor neamului nostru. „De la formarea de către Burebista în secolul I înaintea erei noastre a statului dacic centralizat — reliefează secretarul general al partidului —, de la epoca înfloritoare a societății dacice a lui Decebal și apoi de-a lungul a

două milenii de existență până în ziua de azi poporul nostru a trebuit să ducă lupte grele pentru a-și constitui și apăra ființa proprie entitatea națională”.

Format în urmă cu 2 000 de ani, prin simbioza daco-romană și preluarea de către strămoșii noștri daci a limbii latine, poporul român a trebuit să ducă o luptă tenace și neîntreruptă pentru a-și păstra ființa, pentru a-și asigura continuitatea în spațiul carpato-danubiano-pontic, pe care s-a născut și dezvoltat.

În lunga perioadă a năvălirii popoarelor migratoare — care i-au pricinuit incomensurabile pagube materiale și umane —, poporul român și-a păstrat propria-i entitate, vatra străbună pe care a dezvoltat o puternică și originală cultură materială. El și-a constituit o trainică organizare statală, sub forma romanilor populare, cnezatelor și voievodatelor, care au marcat o nouă etapă în istoria poporului român, în dezvoltarea sa economică, socială și politică. Într-o nouă etapă istorică,

„închegarea primelor nuclee statale — a voievodelor — și apoi concentrarea acestora în state feudale puternice au asigurat atât dezvoltarea continuă a forțelor de producție cât și conservarea ființei poporului apărarea autonomiei țărilor române în fața marilor imperii ale vremii”³.

Formându-se și dezvoltându-se în condiții deosebit de grele, poporul român a trebuit să lupte neîncetat pentru apărarea ființei sale. Stau măturie, în acest sens, eroicele războaie purtate sub conducerea lui Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul — care a realizat pentru prima oară, în 1600, unirea celor trei provincii românești —, precum și a altor voievozi care n-au prețat să-și jertfească viața pentru apărarea pământului străbun. Stau măturie, de asemenea, luptele de eliberare socială și națională, revoluțiile de la 1784, 1821 și 1848, în timpul cărora masele populare s-au ridicat atât împotriva asupririi sociale, cât și a dominației străine. Aceste revoluții au însemnat declanșarea unui vast proces transformator al societății românești, ale cărui obiective fundamentale au fost unitatea și independența națională, propășirea social-economică a țării. Clasa muncitoare — a cărei creștere numerică a avut loc în paralel cu dezvoltarea conștiinței sale revoluționare și cu organizarea sa politică — a devenit treptat o componentă de bază a acestui proces înnoitor din societatea românească, în care unirea și independența au fost realizări memorabile.

Puternica năzuință spre libertate și unitate națională a poporului român, spre independență statală s-a manifestat cu toată forța prin realizarea, în ianuarie 1859, a statului național român modern, prin consfințirea pe cîmpul de luptă a independenței României, în timpul războiului din 1877—1878, prin eroismul dovedit de întregul popor român în anii primului război mondial, iar în

perioada 1916—1918 prin încheierea procesului istoric de creare a statului național român unitar, la 1 Decembrie 1918.

Înăptuirea acestor evenimente fundamentale ale istoriei poporului român, consolidarea realizărilor dobândite prin lupta și jertfa maselor au avut un sprijinitor politic activ în Partidul Social-Democrat al Muncitorilor din România, creat în 1893 — expresie elocventă a voinței clasei muncitoare de a-și asuma răspunderile istorice care îi reveneau. În programele socialiștilor români, unitatea și independența au constituit obiective legate indestructibil de transformarea înnoitoare a societății românești pe coordonatele echității și progresului social-economic.

Așa cum atestă realitatea istorică, „Partidul Comunist Român a ridicat pe o treaptă superioară aceste glorioase tradiții de luptă ale poporului, ale mișcării muncitorești și democratice din România, a organizat toate marile bătălii de clasă ale proletariatului, ale maselor muncitoare, împotriva exploataților și reacțiunii, pentru apărarea intereselor și drepturilor lor vitale”⁴.

Încă din primul moment al făuririi sale, Partidul Comunist Român și-a asumat misiunea istorică de a conduce clasa muncitoare, întregul nostru popor pe calea transformărilor revoluționare, a înlăturării asupririi sociale și naționale și construirii orînduirii noi, fără clase, a socialismului și comunismului. În perioada interbelică și în timpul celui de-al doilea război mondial, militînd consecvent pentru salvarea intereselor fundamentale ale națiunii noastre, pentru apărarea integrității teritoriale a țării, Partidul Comunist Român a situat în centrul activității sale politice și organizatorice mobilizarea și unirea eforturilor întregului popor român în lupta împotriva fascismului și revizionismului, pentru a bara calea agresorilor fasciști.

„Voievozi ai poporului român” (sculptură în lemn de Cornel Marinescu)

August 1944: lupte de stradă pentru eliberarea Capitalei

Poziția patriotică înaintată pe care s-a situat Partidul Comunist Român, hotărîrea sa fermă de a combate pe toate căile fascismul și revizionismul, inclusiv prin ridicarea la arme a întregii națiuni, au avut un puternic ecou în rândurile maselor populare. Stau mărturie puternicele acțiuni muncitorești din anii '30, care au culminat cu marile demonstrații antifasciste de la 1 Mai 1939, organizate și conduse de P.C.R., sub deviza „Să apărăm independența națională a României”.

În condițiile agravării situației internaționale și ale primejdiilor imense ce planau asupra României prin declanșarea de către Germania nazistă, la 1 septembrie 1939, a celui de-al doilea război mondial și prin mutilarea teritoriului național în urma dictatului de la Viena (30 august 1940), precum și prin începerea războiului hitlerist împotriva U.R.S.S. la 22 iunie 1941, Partidul Comunist Român — aflat în adîncă ilegalitate — a desfășurat o susținută activitate pe multiple planuri, a elaborat linia politico-strategică privind răsturnarea dictaturii antonesciene, ieșirea țării din războiul hitlerist, întoarcerea armelor împotriva Germaniei naziste și Ungariei horthyste, pentru eliberarea patriei de sub dominația fascistă. Politica realistă a P.C.R. a asigurat crearea Frontului Patriotic Antihitlerist, în septembrie 1943, a Frontului Unic Muncitoresc, la 1 Mai 1944, și a Blocului Național Democrat, la 20 iunie același an — cea mai largă coaliție de forțe social-politice din întreaga istorie a României.

Partidul Comunist Român a acordat o atenție deosebită atragerii armatei de partea luptei revoluționare a maselor muncitoare, integrării ei în ansamblul forțelor patriotice, antihitleriste. Așa cum reliefează secretarul general al partidului nostru, „În condiții deosebit de grele, ofițeri și generali, întreaga armată — animată de patriotism și de simțul datoriei față de destinele țării — au răspuns cu însoflete chemării Partidului Comunist Român, adu-

cîndu-și contribuția la răsturnarea dictaturii antonesciene; întreaga armată română a participat cu hotărîre și abnegație, alături de masele populare, la înfăptuirea insurjecției, a întors armele împotriva trupelor hitleriste”⁶.

Unanimitatea și fermitatea cu care întregul popor român a participat la luptă în cea de a treia decadă a lunii august 1944, eroismul și spiritul de sacrificiu dovedite de ostașii români atestă în cel mai înalt grad realismul și justețea strategiei Partidului Comunist Român de ridicare la luptă împotriva trupelor hitleriste a maselor largi populare. Pe drept cuvînt, revoluția română din August 1944 constituie actul energic de voință al întregii noastre națiuni, strălucită afirmare a hotărîrii poporului român de a zdrobi orice dominație străină, de a trăi liber și deplin stăpîn în propria-i țară, de a-și făuri nestîngherit destinele sale de progres și prosperitate. Poporul român a trecut cu întreaga sa forță, cu toată armata alături de Uniunea Sovietică, de coaliția antihitleristă, revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă marcînd „un moment hotărîtor în dezvoltarea țării noastre pe un drum nou, deschizînd calea eliberării de sub dominația Germaniei naziste și trecerii la realizarea unor profunde transformări sociale revoluționare în România”⁷.

Marea tradiție a ridicării la luptă a întregului popor în momentele hotărîtoare ale istoriei noastre naționale a fost continuată și dezvoltată de Partidul Comunist Român în timpul luptelor din perioada 23 august — 25 octombrie 1944 cînd, pe baza concepției științifice și activității practice a comuniștilor, s-a realizat conlucrarea directă între armata țării, formațiunile patriotice de luptă, detașamentele de tineri premilitari, formațiunile de

Atac impetuos împotriva hitleriștilor

apărare pasivă, batalioanele fixe regionale și elemente armate aparținând jandarmeriei sau poliției. În numele salvării patriei, al apărării entității naționale, Partidul Comunist Român a reunit, sub faldurile glorioșului drapel național, practic, întreaga suflare românească, întregul popor român, asigurând astfel succesul deplin și rapid al revoluției din August 1944 și al eliberării întregului teritoriu național.

Totodată, Partidul Comunist Român a desfășurat o amplă activitate politică, organizatorică și de propagandă în direcția concentrării eforturilor întregului nostru popor în războiul antihitlerist, în spiritul chemării „**Totul pentru front, totul pentru victorie!**”. Cuvîntul și fapta comuniștilor români au mobilizat energiile clasei muncitoare, ale țărănimii și ale altor categorii sociale pentru susținerea, din toate punctele de vedere, a războiului contra Germaniei hitleriste și a Ungariei horthyste, au îmbărbătat militarii români aflați în crîncene înclătări cu dușmanul. Comuniștii au arătat cu claritate, în fața întregii noastre națiuni, că de hotărîrea cu care se susține războiul antihitlerist depind independența, suveranitatea și integritatea teritorială, însuși viitorul țării.

Dezvoltarea României în anii revoluției și construcției socialiste a pus în evidență rolul conducător al Partidului Comunist Român — ca o necesitate obiectivă a asigurării succesului în edificarea noii orînduiri, în întărirea capacității de apărare a țării. Faptele istorice atestă că partidul nostru și-a cîștigat rolul de forță politică conducătoare în societatea românească prin lupte grele, prin sîngele militanților săi vărsat în bătălii de clasă cu exploatarea, prin dragostea și abnegația cu care comuniștii au servit și servesc interesele supreme ale întregului popor.

Înarmat cu teoria revoluționară a clasei muncitoare, aplicînd creator, la condițiile concrete ale țării noastre, adevărurile generale ale socialismului științific, Partidul Comunist Român s-a situat în fruntea acțiunilor clasei muncitoare, în alianță cu țărănimea, pentru adîncirea procesului transformator, pentru cucerirea întregii puteri politice. Partidul comunist a elaborat linia politică a construirii noii orînduiri în România, a asigurat instaurarea și dezvoltarea relațiilor de producție socialiste în industrie și agricultură, a înfăptuit o vastă revoluție în sfera educației, culturii și învățămîntului, constituind forța politică conducătoare a edificării socialismului în România.

În procesul complex de construire a noii orînduiri, Partidul Comunist Român a acordat o atenție deosebită apărării cuceririlor revoluționare ale poporului. Documentele adoptate de Conferința Națională a P.C.R. din octombrie 1945, de congresele partidului și de plenaryle Comitetului Central vin să reliefeze grija comuniștilor pentru transformarea revoluționară a armatei, pentru întărirea și modernizarea ei — în calitate de braț înarmat al poporului. Dăltuirea profilului socialist al oștirii noastre, care a avut loc în etapa construirii socialismului, s-a înfăptuit sub conducerea nemijlocită a Partidului Comunist Român, fiind una din marile realizări ale politicii acestuia de consolidare a cuceririlor revoluționare ale poporului și a independenței naționale.

În istoria glorioasă și eroică a Partidului Comunist Român, a întregului nostru popor, s-a înscris

pentru totdeauna, cu litere de aur, cel de-al IX-lea Congres care a deschis epoca cea mai fertilă și plină de realizări din întreaga existență a poporului român. „**Congresul al IX-lea — reliefează secretarul general al P.C.R. — reprezintă o etapă legică în procesul revoluționar de progres economic și social al poporului român**”⁸. Deschizînd larg calea continuării și dezvoltării spiritului revoluționar, afirmării noului în toate domeniile de activitate — inclusiv în domeniul apărării patriei —, Congresul al IX-lea a marcat începutul unei ascensiuni fără precedent în dezvoltarea României socialiste.

Climatul de efervescență creatoare inițiat și stimulat de istoricele hotărîri adoptate de Congresul al IX-lea, vasta activitate politică, ideologică desfășurată de Partidul Comunist Român pentru edificarea societății socialiste multilaterale dezvoltate reprezintă — în noile condiții — continuarea tradițiilor luptei de veacuri a maselor populare, a forțelor democratice, a mișcării muncitorești și socialiste românești pentru dreptate socială și libertate națională. Dezvoltarea puternică a forțelor de producție, creșterea continuă a potențialului economic al patriei, ridicarea neconținută a calității vieții tuturor oamenilor muncii constituie suportul trainic al întăririi capacității de apărare.

O realizare importantă a Partidului Comunist Român din epoca deschisă de Congresul al IX-lea o constituie elaborarea și fundamentarea multilaterală a doctrinei militare a României socialiste de către secretarul general al partidului. În concepția Partidului Comunist Român, apărarea patriei este parte integrantă a procesului unitar de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a țării noastre spre comunism.

Documentele Partidului Comunist Român precizează că munca pașnică a poporului, cuceririle socialiste ale națiunii noastre, independența, suveranitatea și integritatea teritorială a țării pot fi apărute, în caz de agresiune imperialistă, numai printr-un război al întregului popor.

Reliefînd unitatea legică dintre întărirea capacității de apărare a țării și dezvoltarea ei economico-socială, subliniînd că partidul nostru acordă atenția corespunzătoare dotării armatei cu armament modern, în cuvîntarea rostită la convocarea bilanș a activului de bază de comandă și de partid din armată din decembrie 1985, comandantul suprem arată: „**Pornind de la faptul că, atît timp cît se menține pericolul unui nou război mondial, al unor agresiuni imperialiste, trebuie să asigurăm ridicarea continuă a capacității de luptă, a forței armatei noastre, spre a putea să-și îndeplinească, în orice împrejurări, misiunea față de popor, față de partid, față de socialism, de asigurare a viitorului liber și independent al patriei noastre**”⁹. În acest cadru, comandantul suprem subliniază din nou faptul că factorul hotărîtor pentru întărirea capacității de apărare a țării îl constituie dezvoltarea economico-socială tot mai puternică, ridicarea nivelului de trai material și spiritual al poporului, înfăptuirea cu succes a socialismului și comunismului pe pămîntul României.

În concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, conducerea de către partid a întregii opere de edificare a socialismului, a apărării patriei, asigurarea independenței țării constituie o necesitate legică, un adevăr fundamental în istoria poporului român. Conducerea apărării ar-

mate a Republicii Socialiste România de către forurile competente de partid și de stat ale țării se impune ca una din modalitățile de concretizare a independenței și suveranității naționale. Principiul conducerii apărării naționale de către Partidul Comunist Român și statul nostru socialist derivă din natura noii orinduirii făurite pe pământul României, din caracterul unitar al operei de construcție și apărare a societății socialiste multilaterale dezvoltate, din necesitatea angajării, într-un eventual război de apărare, a tuturor resurselor materiale și umane ale națiunii, pentru înfringerea agresorului.

Având determinări obiective esențiale, atributul organelor de partid și de stat din țara noastră de a conduce întreaga activitate în domeniul apărării își găsește expresia în faptul că *singurul conducător al forțelor noastre armate este partidul: numai P.C.R., guvernul, comandamentul suprem național, numai acestea pot da ordine armatei noastre și numai aceste ordine pot fi executate în Republica Socialistă România.*

Conducerea apărării naționale de către Partidul Comunist Român este o cerință logică izvorită din particularitățile războiului întregului popor, din structura complexă și diversificată a sistemului național de apărare. Conducerea centralizată, într-o concepție unitară, a tuturor componentelor sistemului național de apărare, care include o gamă largă de forțe de tip popular și forțe armate specializate, este o necesitate vitală pentru asigurarea succesului într-un război popular de apărare.

Continuator al glorioaselor tradiții ale luptei poporului român pentru apărarea gliei străbune, Partidul Comunist Român acționează consecvent în condițiile noi, ale victoriei orinduirii socialiste pe pământul patriei, pentru asigurarea muncii pașnice a poporului nostru, a viitorului său socialist și comunist.

De la posturile lor de instruire și de pregătire, din sălile de specialitate, de la cimpul de pregătire de luptă, de pe marile șantiere ale economiei naționale, militarii armatei noastre — devotați trup și suflet partidului, poporului, patriei socialiste — aduc un omagiu ostășesc, solemn, Partidului Comunist Român, la cea de a 65-a aniversare a făuririi sale, reînnoindu-și angajamentul de a nu precupeți nici un efort pentru a fi gata în orice moment să îndeplinească întocmai și la timp ordinele comandantului suprem, să apere împotriva oricărei agresiuni patria noastră socialistă liberă, independentă și mereu înfloritoare — Republica Socialistă România.

¹ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, *Editura Politică, București, 1975, p. 40.*

² Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 13, *Editura Politică, București, 1977, p. 34.*

³ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, *Editura Politică, București, 1975, p. 28.*

⁴ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 4, *Editura*

Politică, București, 1970, p. 366.

⁵ Gheorghe Zaharia, Aurică Simion, Politica de alianțe a Partidului Comunist Român în pregătirea și înfăptuirea insurecției din August 1944, în *volumul Partidul Comunist Român în viața social-politică a României, 1921—1944, Editura Militară, 1971, p. 363—391; v. și St. Fischer — Galați (ed.), East Central Europe under the Communists, Rumania, New York, 1957.*

⁶ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste, vol. 3, *Editura Politică, București, 1969, p. 360.*

⁷ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, *Editura Politică, București, 1975, p. 50.*

⁸ Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a activului central de partid, 24 iulie 1985, *Editura Politică, București, 1985, p. 6.*

⁹ Nicolae Ceaușescu, Cuvintare la convocarea bilanț a activului de bază de comandă și de partid din armată, 17 decembrie 1985, *Editura Politică, București, 1986, p. 9.*

Momente de referință în multimilenara istorie a poporului român: marile ridicări ale maselor pentru drepturi sociale și naționale (în foto: reproducere după o sculptură de Justin Năstase)

BUDAPESTA

Colonel dr. GHEORGHE ROMANESCU

Situația generală

Una din marile operații ofensive de pe frontul sovieto-german în faza finală a celui de-al doilea război mondial a fost cea desfășurată în spațiul Ungariei de la vest de Tisa.

La această mare operație ofensivă strategică, desfășurată începând cu 29 octombrie 1944, o contribuție notabilă a avut

Bătălii din istoria
românească și universală

armata română care, acționând pe direcțiile și în principalele sectoare ale acțiunilor militare, s-a acoperit de o glorie nepieritoare. Un capitol cu totul aparte a înscris, în bătălia nemijlocită pentru eliberarea capitalei acestei țări, Corpul 7 armată din compunerea Armatei 1 române, cele trei divizii ale sale luptând cu bravură timp de 79 de zile (29 octombrie 1944—15 ianuarie 1945) de la Tisa și pînă în centrul Budapestei.

Ungaria horthystă, singurul aliat pe care cel de-al treilea Reich îl mai avea pe continent, deși în toamna anului 1944 mai continua lupta, era mult slăbită, găsindu-se în pragul ieșirii din război. Criza politică și divergențele tot mai accentuate dintre cercurile politice și militare, manevrele de culise ale unor conducători unguri făcuseră și din această țară un aliat nesigur. Aproape jumătate din Ungaria fusese eliberată de trupele aliate în timpul luptelor înverșunate de la est de Tisa, desfășurate în cursul lunii octombrie. Perspectiva reluării ofensivei în scopul ocupării Budapestei și eliberării întregii țări era iminentă, și acest lucru îl cunoștea diriguitorii fasciști ai Ungariei, care se străduiau din răsuferință să găsească „soluții”, contactînd inclusiv căpetenii politice și militare din coaliția adversă. Dar Hitler voia să păstreze cu orice preț Ungaria; el nu putea să renunțe la baza de operații de pe teritoriul acestei țări, la rezervele de bauxită (materie primă pentru producerea aluminiului necesar industriei de avioane) și nici la rezerva ei de petrol, una din ultimele surse rămase după pierderea petrolului românesc. Budapesta, îndeosebi, constituia un suport tracic al industriei de război hitleriste. În insula Csepel se afla un combinat militar uriaș — „Manfred Weiss” —, care reunea peste 20 de uzine de armament și tehnică de luptă, o uzină de montat motoare de avion, numeroase ateliere de reparat tancuri, avioane, autovehicule și armament greu. Totodată, de menținerea pozițiilor din Ungaria de la vest de Tisa depindeau protecția flancului drept al grupării de forțe

Artileriști români acționind pe o stradă din Budapesta

care apăra direcția strategică Varșovia—Berlin, interzicerea altei direcții (Budapesta — Viena — părțile sudice ale Germaniei), precum și asigurarea comunicațiilor necesare trupelor hitleriste care primiseră ordin să părăsească Peninsula Balcanică.

Aceste considerente au determinat comandamentul Wehrmachtului să adopte măsuri speciale — în Ungaria fiind trimise noi divizii, în special de blindate, luate de pe direcția principală — și să grăbească consolidarea și amenajarea genistică a aliniamentelor de apărare: primul pe malul drept al Tisei, al doilea pe Dunăre, Budapesta și pe catenele muntoase Matra, Bükk și Hegyalja, iar al treilea (denumit convențional „poziția Margarita”) pe linia lacurilor Velence și Balaton și, în continuare, pe riul Drava. În jurul Budapestei, la est de Dunăre, au fost organizate trei fișii fortificate, însumînd laolaltă o adîncime de 30 km, în formă de arc de cerc, care-și aveau capetele rezemate pe fluviu la nord și la sud de oraș. Tranșee continue cu șanțuri de comunicație între ele, baraje din rețele de sîrmă, cîmpuri de mine, cazemate din beton, lemn și pămînt, obstacole antitanc brăzdau tot cîmpul pînă la marginea Budapestei. Marele oraș fusese, de asemenea, amenajat pentru o apărare de durată, fiecare clădire, cazarmă, fabrică, instituție devenind adevărate focare de sprijin și centre de rezistență. Aceste ample măsuri defensive au fost luate conform punctului de vedere al guvernului hitlerist, exprimat în felul următor: „Germania consideră că Ungaria intră într-o astfel de măsură în sfera intereselor germane, încît ea nu va ceda Ungaria”.

În concepția de ansamblu a operației Budapesta se prevedea de la început nimicirea forțelor hitleriste și horthyste dintre Tisa și

Pentru eliberarea capitalei ungare, ostașii români au purtat lupte aprige pentru fiecare stradă, pentru fiecare casă

Dunăre, eliberarea capitalei Ungariei, scoaterea acestei țări din război și deschiderea direcției strategice Budapesta—Viena—sudul Germaniei. La această operație urmau să participe Fronturile 2 și 3 ucrainene, precum și trupele de la aripa stângă a Frontului 4 ucrainean, rolul principal revenind celui dinții în cadrul căruia luptau și două armate române cu 14 divizii, Corpul aerian, două brigăzi de artilerie antiaeriană, alte unități și formațiuni române, cu un total de 210 000 de militari, cifră care reprezenta aproape 35 la sută din efectivele Frontului 2 ucrainean. În fața forțelor aliate, se găsea în apărare Grupul de armate „Sud”, cu patru armate (6 și 8 germane, 2 și 3 ungare), care însumau peste 30 de divizii. Efortul grupării de forțe destinate ofensiviei a fost făcut pentru eliberarea Budapestei, pe direcția și în interiorul căreia inamicul a opus cea mai înverșunată rezistență. De altfel, în jurnalul de război al Grupului de armate „Sud” se arată că pierderea capitalei ungare ar însemna pierderea Ungariei și a rămașitelor armatei ungare, că de aici Viena și Reichul sînt direct periclitate dinspre sud și sud-est.

Viteze armate române...

În cadrul operației Budapesta, trupele române au fost angajate în cîteva focare distincte. Trei divizii din componerea Armatei 1, intrunite în Corpul 7 armată (circa 36 000 de militari), au fost încadrate în gruparea principală a Frontului 2 ucrainean, dirijată prin centrul Ungariei de pe Tisa, dinspre sud-est spre nord-vest, către capitală, în timp ce grosul diviziilor române a acționat pe cea de a doua direcție, spre Miskolc, în partea nord-estică a Ungariei. Astfel, Armata 4 română, cu opt divizii, constituind aripa dreaptă a Frontului 2 ucrainean, a cucerit prin lupte grele munții Hegyalja — uriașă cetate naturală, situată între riurile Bodrog și Hernád, după care, continuînd înaintarea în fișia ei de ofensivă de peste 40 km, a depășit, la 18 decembrie 1944, frontiera ungaro-ceshoslovacă.

**Tunuri românești
în poziție de tragere pe frontul antihitlerist**

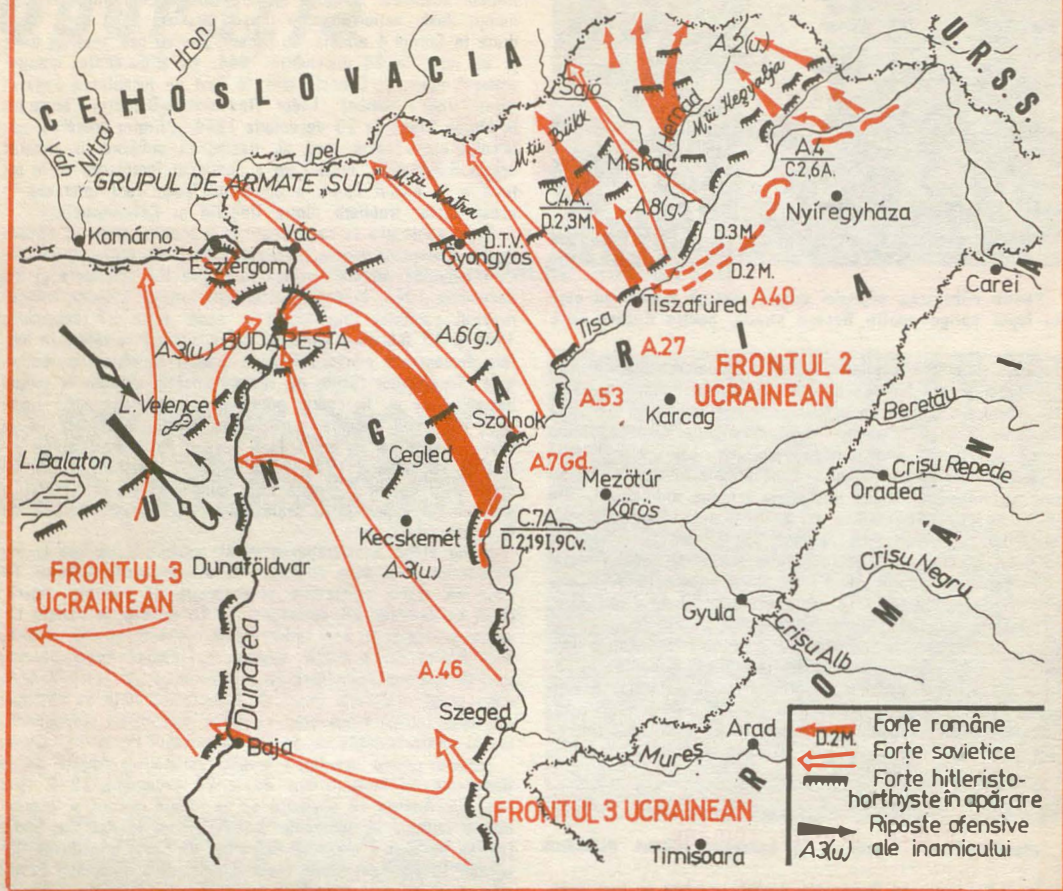
Concomitent, Diviziile 2 și 3 munte române, în cooperare cu trupele sovietice, au rupt apărarea inamicului dintre Tisa și munții Biikk, acționînd spre orașul Miskolc, după care, încadrate în Corpul 4 armată, au cucerit, pas cu pas, masivul Bukk și au ieșit, la 26 decembrie 1944, pe aliniamentul graniței dintre Ungaria și Cehoslovacia, la vest de localitatea Szilvásvárad. Divizia română „Tudor Vladimirescu-Debrețin”, angajată în Munții Matra la 20 decembrie 1944, a înfrînt apărarea inamicului din această zonă și, trecînd la urmărire, a eliberat orașul Salgótarján, după care a continuat înaintarea și, în ultima zi a anului 1944, a atîns riul Ipoly, care formează în acest sector frontiera dintre Ungaria și Cehoslovacia.

După concepția și caracteristicile acțiunilor militare, bătălia pentru Budapesta poate fi împărțită în două etape: prima — care cuprinde luptele desfășurate, între 29 octombrie și 26 decembrie 1944, în scopul încercării forțelor inamice din perimetrul capitalei Ungariei și a doua, între 27 decembrie 1944 și 13 februarie 1945, al cărei conținut se referă la luptele desfășurate pentru lichidarea grupării încercuite și respingerea încercărilor făcute de comandamentul german în scopul despresurării ei. În cadrul primei etape, au luat parte toate cele 14 divizii române, participante efectiv la luptele de la vest de Tisa, iar în prima fază a celei de a doua etape — pînă la 15 ianuarie 1945 —, a rămas în acțiune pe teritoriul ungar doar Corpul 7 armată care, după cum s-a mai arătat, a avut un rol important în desfășurarea cu succes a bătăliei de la Budapesta.

Prima etapă a operației a durat aproape două luni și s-a caracterizat prin lupte continue, de o înverșunare extremă, pe căile de acces îndepărtate și apropiate de capitala ungară. Dacă în perioada 29 octombrie — 26 decembrie trupele române și sovietice s-au aflat într-o ofensivă așa-zis clasică, dusă într-un teren relativ obișnuit, cu atacuri, treceri temporare la apărare, respingeri de contraatacuri etc., în cea de a doua etapă, mult mai dinamică, o parte din forțe au desfășurat lupte într-un mare oraș, cu toate dificultățile, complexitatea și particularitățile ce decurg din această formă de acțiune.

Luptele pentru lichidarea grupării hitleristo-horthyste de la Budapesta au început încă de la 26 decembrie 1944, cînd forțe din Armata 46 sovietică de pe frontul interior al încercuirii au pătruns în suburbiile vestice și sud-vestice ale Budei (partea de vest a orașului, despărțită de Pesta prin fluviul Dunărea). Dinspre est, după ruperea celei de-a doua fișii fortificate a Budapestei, trupele Corpului 7 armată român. Corpului 30 sovietic din Armata 7 de gardă, precum și cele ale Corpului 18 independent, zdrobind rezistențele succesive ale inamicului, au înaintat și au pătruns, în noaptea de 31 decembrie 1944 spre 1 ianuarie 1945, în cartierele estice ale capitalei ungare, începînd lupta pentru oraș.

La 29 decembrie, în scopul evitării vărsării inutile de sînge, al salvării populației și valorilor istorice, monumentelor culturale și de artă din Budapesta, comandamentul sovietic a dat un ultimatum grupării hitleristo-horthyste, propunîndu-i condiții de capitulare omenoase. Fasciștii, nu numai că au respins ultimatumul, dar au săvîrșit și crima de a împușca parlamentarii trimiși să trateze cu comandantul forțelor încercuite. Ca urmare, comandantul Frontului 2 ucrainean a ordonat trecerea cu hotărîre la lichidarea inamicului. Zile și nopți în șir, unitățile române și sovietice, aplicînd principiul și metode ale luptei într-o localitate mare, au asaltat fiecare casă, bloc, cvartal, au înaintat pas cu pas pe străzi, prin grădini și parcuri, au respins zeci de contraatacuri și și-au deschis drumul spre Dunăre prin grupuri și detașamente de asalt. Dovedind înalte calități morale și combative, o atitudine plină de omenie față de populația sinistrată, infometată, pe care au luat-o sub protecție, asigurîndu-i hrana de la cazanul trupelor, luptătorii Corpului 7 armată român. comandat de generalul Nicolae Șova, aflați în atacuri continue pe axul loviturii principale a „Grupării Budapesta” în lungul bulevardelor Hungaria și Rákóczi, au zdrobit pe rînd rezistențele dușmane, au cucerit peste 1 000 de blocuri și case, cazările Franz Josef, Poșta centrală, Fabrica de măști de gaze, Gara de est și alte obiective, au produs inamicului pierderi importante, ajungînd, la 15 ianuarie 1945, la mai puțin de 2 km de Dunăre. La această dată, cor-

Hartă reprezentînd desfășurarea generală a „Operației Budapesta”

pul de armată român a primit ordin să se concentreze într-o zonă situată la nord-est de Budapesta, urmînd ca de aici să se deplaseze în marș spre masivul Javorina din Cehoslovacia, pentru a se alia Corpului 4 armată sub comanda Armatei 1 române. Traseul de luptă străbătut de la Tisa și pînă în apropierea Dunării a însemnat jertfe grele, circa 11 000 de ostași ai Corpului 7 armată fiind morți, răniți și dispăruți.

Viteja dovedită în bătălia Budapestei de militarii Corpului 7 armată a fost consemnată într-un comunicat al Marelui Stat Major: „...Diviziile 9 cavalerie, 2 și 19 infanterie ale corpului de armată comandat de generalul Șova Nicolae — se spunea în comunicat — au contribuit din plin la sfîrșitul victorios al marii operații de la Budapesta prin neprecupețit spirit de jertfă și deplină tovarășie de arme în timpul acțiunilor pe care le-au dus trupele noastre în interiorul orașului”.

„Participarea la eliberarea Budapestei — menționează istoricul ungar Csátári Dániel — a fost o însemnată faptă de arme a trupelor române pe teritoriul Ungariei, poate cea mai mare dintre toate; ele au ajutat la eliberarea Ungariei. În cele mai multe locuri, între soldații armatei române și populație s-au stabilit relații bune, intime. Trupele române au sprijinit reînceperea activității școlilor și instituțiilor culturale”.

După reguparea Corpului 7 armată român din capitala ungară, trupele sovietice au continuat singure ofensiva în Pesta și au zdrobit, după mari eforturi și cu pierderi simțitoare, rezistența înverșunată a inamicului, au ajuns la Dunăre, după care au forțat fluviul și, împreună cu mari unități ale Armatei 46, au lichidat gruparea hitleristo-horthystă, acțiune care s-a

încheiat la 13 februarie 1945. În total, la Budapesta, inamicul a pierdut 50 000 militari uciși în lupte și aproape 138 000 luați prizonieri, în aceste cifre fiind incluși și cei pierduți în timpul contraloviturilor de despresurare. La succesul obținut, în afara Corpului 7 armată, o contribuție de seamă și-au adus și zburătorii Corpului aerian român, care au sprijinit trupele terestre aflate în ofensivă, au executat recunoașteri strategice și tactice, au lovit concentrările și deplasările de forțe inamice, au dus lupte împotriva aviației naziste.

Încheierea victorioasă a operației Budapesta — una dintre cele mai ample și mai complexe acțiuni militare ale anului 1944 — a avut o mare importanță politică și militară, influențînd mersul evenimentelor pe teatrele de acțiuni militare europene. Biruința aliaților a dat o nouă și grea lovitură potențialului politico-moral, economic și militar al Germaniei hitleriste.

Bibliografie:

- D. Nemeș, *Eliberarea Ungariei*, Moscova, 1957, p. 33;
Toth Sándor, *Budapest felszabadítása, 1944—1945*, Budapest, 1968, p. 49—50;
Arhiva Ministerului Apărării Naționale, fond 342, dosar nr. 99, f. 46;
Csátári Dániel, *Roman-Magyar kapszolatok (Relații româno-maghiare)*, Budapest, 1958, p. 154; *Ecoul internațional al insurecției armate și al participării României la războiul antihitlerist*, București 1964, p. 294;
Istoriia Velikoi Otecestvennoi Voini Sovetskogo Soiuza, 1941—1945, tom IV, Moskva, 1962, p. 404—405.

Incredibil,
dar
adevărat...

IPOTEZA "X"

Resorturile și implicațiile unei înțelegeri secrete (II)

Maior dr. IDAN TALPEȘ

„Consider situația externă ca foarte gravă”

La 12 martie 1934, Consiliul Superior al Apărării Țării era convocat pentru a dezbate și hotări asupra măsurilor politice și militare ce se impuneau a fi luate pentru ca România să-și poată apăra interesele în condițiile continuei erodări a situației politice internaționale. Cu acest prilej, Gheorghe Tătărăscu „consideră situația externă ca foarte gravă și fără a fi alarmist crede că înarmarea noastră trebuie să fie preocuparea oricărui om politic conștient de răspunderea ce o are. *Situația politică* — aprecia primul-ministru român — *ne face să credem că mobilizarea preventivă trebuie să fie privită cu toată seriozitatea* (subl.ns. — I.T.). Domnia sa nu vede imediat posibilă o conflagrație generală. Specialiștii și cunoscătorii cu care am vorbit văd această conflagrație mai depărtată (2 ani), pe cînd o mobilizare preventivă poate de pe o zi pe alta să fie necesară a se produce¹. Desigur, o astfel de declarație din partea primei oficialități guvernamentale într-un cadru imputernicit să decidă asupra politicii militare românești, de moment și perspectivă, așa cum în fapt s-a și întîmplat, reclamă o mai atentă analiză. Îndeobște, începutul anului 1934 este privit de majoritatea istoricilor ce s-au oprit asupra evenimentelor, strict cantonat în sfera impactului încercărilor de înfăptuire a Anschluss-ului asupra zonelor direct implicate. Se uită sau se trece ușor cu vederea faptul că pe agenda politică internațională rămăsese încă în suspensie problema încălcării unilaterale de către Germania a prevederilor militare ale Tratatului de la Versailles.

Franța își rezervase, prin poziția adoptată, dreptul unei replici în conformitate cu căile legale de sancționare, în virtutea moralei dreptului internațional, operabile la momentul respectiv. Și la București, conducerea politică și militară română considera că este îndeajuns de argumentată, la momentul respectiv, o reacție politico-militară sub egida Ligii Națiunilor, pentru a se impune respectarea tratatelor. O astfel de apreciere ne sugerează chiar Gheorghe Tătărăscu cu prilejul amintitei ședințe a Consiliului Superior al Apărării Țării, cînd, vorbind despre căile prin care urma să se realizeze funcționalitatea rapidă, la parametrii cîmpului de luptă modern, a armatei române, indica, în alara resurselor țării, ajutorul francez ce urma a fi concretizat prin: „a) *Gratuitate. Cu persoana chemată și cu reprezentanții calificați din guvernul francez, vom vedea în ce măsură răspund la apelul nostru. Cînd noi contribuim cu sînge, ei sînt datori să contribuie cu ajutor militar*; b) *Ce nu poate da, cu titlu de împrumut din ce are în depozite, urmînd ca după întrebuițare, în scopul știut, să le restituim*; c) *Ce nu poate ceda, pe credit lung și preț redus*”². Principala concluzie ce se degajă este aceea că primul-ministru român întrevădea posibilă, chiar probabilă, o acțiune militară comună româno-franceză și considera de datoria Franței să sprijine efortul militar românesc, subordonat unui obiectiv ce nu viza nemijlocit sau exclusiv interese proprii. Desfășurarea ulterioară a evenimentelor oferă cadrele și dimensiunile replicii preconizate la București pentru stăvilirea pericolului imperialist și revizionist.

Ca o primă consecință a situației generale existente și în special a căui imprimate întregii politici militare românești, la conferința de la București a șefilor statelor majore ale armatelor Micii Înțelegeri, partea română a propus elaborarea unui proiect de operații împotriva Ungariei și Bulgariei — dacă acestea ar ataca — în condițiile unui război generalizat³, participanții fiind unanimi de părerea că o încercare de înfăptuire a Anschluss-ului constituia o clauză îndeajuns de puternică pentru a determina declanșarea unui război în Europa. Fapt notabil, pentru prima dată, în proiectul respectiv, U.R.S.S. apărea neutră; era așadar o reconsiderare a factorului militar sovietic în perspectiva unor confruntări internaționale între cele două grupări de state — revizioniste și antirevizioniste. Propunerea română a fost materializată prin redactarea unui act adițional la convențiile politico-militare ale Micii Înțelegeri, care stabilea condițiile unei intervenții imediate a celor trei armate în ipoteza declanșării unei conflagrații generalizate⁴. La 14 mai 1934, șeful Marelui Stat Major intervenea — printr-o adresă, „strict secretă, numai pentru domnul ministru Titulescu și domnul ministru Savel Rădulescu” — cu rugămintea „să binevoiți a întreprinde demersurile, pe care le-ați crede necesare, pentru realizarea acordului politic corespunzător”⁵. În concepția factorilor politici și militari responsabili de la București, preconizata reacție comună a Franței și a țărilor Micii Antante avea menirea să contracareze o eventuală încălcare a tratatelor de pace de către Germania nazistă și Ungaria.

Între 3 și 8 aprilie, vizita România, în misiune secretă, generalul Pétin — „persoana chemată” de Gheorghe Tătărăscu. Cu acest prilej, fostul șef de stat major al Misiunii militare franceze în România, în primul război mondial, a purtat mai multe discuții cu Carol al II-lea, Gh. Tătărăscu, N. Titulescu și generalul Ion Antonescu, șef al Marelui Stat Major român. Conform raportului întocmit de generalul Pétin, în convorbirile avute cu Carol al II-lea și N. Titulescu, aceștia s-au

pronunțat în favoarea realizării unei rapide coordonări, încă din timp de pace, a acțiunilor militare ce urmau să le între-prindă în comun în ipoteza că Germania trecea la înfăptuirea Anschluss-ului, iar Ungaria încălca prevederile tratatelor. Șeful Marelui Stat Major român îl informase asupra protocolului adițional întocmit cu prilejul conferinței de la București din luna martie și evidenția importanța prevederilor actului în perspectiva unei probabile colaborări militare dintre Franța și Mica Înțelegere într-un conflict generalizat. Relevând importanța propunerilor românești, Pétin se pronunța pen-tru susținerea efortului de înzestrare a armatei române⁶.

Prinele elemente ale „Ipotezei X”

În timp ce, în condițiile de păstrare strictă a secretului, s-au angajat tratative pentru a stabili cadrul internațional și conexiunile indispensabile ale colaborării militare reclamate de o intervenție cu garanții de succes, pe plan intern s-a trecut la elaborarea de măsuri concrete, menite să asigure baza materială a intervenției române. La 24 aprilie, Marele Stat Major a aprobat „*Studiul echipării frontului de vest în vederea mobilizării preventive*” și, o zi mai târziu, planul de afluire spre frontiera de vest a Corpurilor 6 și 7 armată, a Corpului vinătorilor de munte și a Diviziilor 1 și 2 cavalerie, lucrări ce conțineau întregul complex de măsuri și acțiuni militare ce formau osatura „Ipotezei X”, denumire care definea generic preconizata reacție militară a României într-un război generalizat. Întrucât lipsurile și nevoile de înzestrare și do-tare a armatei „*sînt enorm de mari* — cum se menționa într-un raport din 23 iunie 1934 al șefului Marelui Stat Major, adresat primului ministru — și avînd în vedere situația politică actuală, ordinea de urgență a tuturor realizărilor de u-mărît este: urgența I — frontul de vest (Ungaria); urgența a II-a — frontul de est (Rusia); urgența a III-a — frontul de suil (Bulgaria). Pentru anul acesta și pentru frontul de vest, în scopul unei dît mai bune utilizări a mijloacelor, vom distinge etapa 1 de a realiza acoperirea; etapa a 2-a — rezerva acoperirii; etapa a 3-a — grosul forțelor”⁷.

Vizita întreprinsă de Louis Barthou în România între 21—23 iunie 1934 a constituit un moment de o importanță deo-sebită în evoluția relațiilor româno-franceze și, desigur, s-a înscris printre momentele importante din cronică diplomatică internațională. Vizita ministrului de externe francez venea în întîmpinarea unor insistente invitații din partea factorilor români de decizie politică și militară, fiind menită să răspundă și să demonstreze, o dată în plus, voința celor două state de a acționa pentru întărirea colaborării bilaterale și, ca membri ai Societății Națiunilor, pentru respectarea in-dependenței și suveranității statelor, a integrității lor teritoriale. Situiindu-se pe pozițiile deja exprimate la 12 martie, pre-cum și cu prilejul discuțiilor purtate cu generalul Pétin, primul-ministru român i-a declarat lui Barthou „*că situația gene-rală în Europa îl îngrijorează și că pactele trebuie să poată fi apărute prin forță. România, a adăugat el, are mulți oa-meni al căror curaj a fost deja probat, dar ea nu dispune, din păcate, de material suficient*”⁸. Gheorghe Tătărăscu apre-cia necesară livrarea imediată a unor categorii de armament (artilerie grea și ușoară de cîmp, muniția adecvată și avia-ție), pentru a dota, corespunzător condițiilor cîmpului de luptă, o grupare de forțe de valoare a 10—12 divizii. Arma-mentul solicitat era „*absolut indispensabil României pentru asigurarea apărării și pentru ca să poată juca rolul pe care Franța, aliata sa, îl așteaptă la momentul potrivit*”⁹. Răspunzînd propunerilor avansate de primul-ministru român, Louis Barthou a evidențiat faptul că guvernul francez apreciază la justa sa valoare „*importanța intervenției armatei române în caz de conflict*” și, în consecință, va sprijini efortul de înzestrare românească¹⁰.

Revizionism și terorism: „tată și fiu”

La o lună după consumarea vizitei ministrului afacerilor străine francez și stabilirea urgențelor în ordinea echipării operative a fronturilor — acțiune complexă ce implica, pe lângă înzestrarea și pregătirea de luptă a marilor unități din acoperirea frontului respectiv, un întreg ansamblu de măsuri privind redisolocarea unităților, asigurarea concentrării ra-pide, modernizarea căilor de comunicații etc. —, Carol al II-lea a aprobat, la 25 iulie 1934, în chiar ziua asasinării lui Dollfuss, cancelarul Austriei, „*Directiva nr.1*”. Document de o deosebită valoare politico-militară, expresie materială a di-recțiilor de exprimare trasate factorului politico-militar românesc în vara anului 1934, „*Directiva nr. 1*” stabilea măsurile ce urmau a fi puse în aplicare la declanșarea acțiunii de concentrare a grupului de forțe pe frontul de vest, la momentul și în cadrul politic-militar adecvate.

Accelerarea măsurilor militare românești era o consecință directă a agravării situației politice din Austria, devenită scena unor confruntări deschise cu forțele fasciste interne și supusă unor puternice presiuni din partea celui de-al treie-le Reich.

Pentru ca armata să fie gata să intervină, dacă desfășurarea evenimentelor ar fi impus-o, șeful Marelui Stat Major or-dona Secției I, prin nota provizorie nr. 169 din 30 iulie 1934, să urmărească „*accelerarea trimiterii ordinelor de che-mare pentru „Ipoteza X”, astfel încît în cel mai scurt timp (cîteva zile) o aplicare a acestei ipoteze să fie posibilă*”¹¹. În vederea asigurării unei coordonări eficiente și alegerii momentului oportun, Secția II informații era însărcinată să-și concentreze întreaga activitate asupra evenimentelor ce se derulau în Austria, să urmărească cu atenție mișcările de trupe din Italia, pentru a elabora forma definitivă „*a planurilor de informație și de căutare pentru „Ipoteza X*”¹².

După cum se cunoaște, criza politică internațională din vara anului 1934 s-a soldat cu eșuarea tentativei naziste de înfăptuire a Anschluss-ului, Hitler fiind obligat să facă declarații conform cărora Germania recunoștea independența Aus-triei.

Dincolo de confruntările cunoscute opiniei publice din epocă și analizate în dezbaterile istoriografice dedicate perioa-dei, problematica aici prezentată evidențiază, fără nici un dubiu, faptul că în acea perioadă factorii politici și militari responsabili din Franța și Mica Înțelegere au luat în calcul și au întreprins măsuri în vederea organizării unei reacții în forță pentru blocarea apetitului imperialist și revizionist al forurilor de la Berlin și Budapesta. Desigur, așa cum am ară-tat, înțelegerea secretă intervenită între Franța și țările Micii Înțelegeri nu a rămas necunoscută oficinilor de spiona-j germane și altora interesate, iar riposta cercurilor revanșarde și revizioniste nu s-a lăsat așteptată, cu atât mai mult cu cit cursul inaugurat de Louis Barthou, cu sprijinul nemijlocit al lui Nicolae Titulescu și Eduard Beneș, părea să urmeze un făgaș ferm și credibil, mai ales o dată cu intrarea Uniunii Sovietice în Societatea Națiunilor (18 septembrie 1934) și

(continuare în pag. 57)

Preluind tradițiile progresiste de luptă ale poporului român pentru dreptate socială și națională, pentru libertate și independență națională, socialiștii și comuniștii români au acordat, încă de la începuturile activității lor, o atenție deosebită problematicii militare, acționind cu consecvență pentru pregătirea și înarmarea întregii națiuni în vederea apărării patriei, pentru atragerea armatei de partea maselor muncitoare și transformarea ei revoluționară.

Continuând să acorde o mare atenție armatei, Partidul Comunist Român a militat pentru integrarea ostașilor în lupta clasei muncitoare împotriva exploatării, pentru solidarizarea acestora cu lupta revoluționară a maselor populare, îmbunătățirea regimului de viață din cazărmi, educarea lor în spiritul dragostei de țară pentru a fi gata în orice moment să aere cu prețul vieții pământul patriei, independența și suveranitatea națională a României.

Documentele publicate mai jos reliefează principalele direcții, obiective, căi și metode de acțiune stabilite și folosite de cei mai înaintați fii ai poporului român — socialiștii și comuniștii — în activitatea patriotică, revoluționară desfășurată în rândurile militarilor până în momentul declanșării revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944.

■ Maior ALEXANDRU DUȚU

Extrase din documente emise de mișcarea muncitorească socialistă și de partidul comunist până la 23 August 1944 privind armata și problemele apărării naționale

Azi însă e timpul când românii, în avântul și entuziasmul suvenirilor trecute, iau armele pentru a-și apăra independența (...) (Din ziarul „Socialistul”, 26 mai 1877)

Orice armată, cât de puternică, ar deveni fără putere când ar avea să lupte cu întregul popor care cunoaște, simte interesele lui și ține bine la ele.

Înarmați dar poporul, înarmați-l cu baioneta, cu ideea clară în cap și cu iubirea înfocată către țară în inimă și nu veți avea frică de nici un vrăjmaș. (...) Poporul e puterea! (...) (Din revista „Besarabia”, 1879, una din primele publicații socialiste din România)

(...) Când viața României, ca stat neatârnat, ar fi amenințată, socialiștii români și-ar face datoria dându-și viața pentru patria lor (...) (Articol publicat de Ion Nădejde în gazeta „Munca” din 5 iunie 1894)

Și dacă un stat străin ar voi să atace teritoriul țării, poporul întreg are să se ducă la frontieră. (...) (Din Programul Partidului Social-Democrat din România, februarie 1910)

Noi nu cerem suprimarea pur și simplu a armatelor permanente, ci transformarea lor în armate cât se poate de adevărat naționale. Cei care spun că noi, social-democrații români, vrem desființarea oștirii nu cunosc programul nostru sau induc cu știință în eroare pe cititorii lor. (...) (Din ziarul „România muncitoare”, 30 ianuarie 1911)

În așteptarea viitoarelor timpuri de pace și bună înțelegere internațională noi trebuie să ne apărăm cu arma în-mînă integritatea și independența țării noastre (...) (Declarație făcută de fruntașul socialist C.C. Petrescu la un miting popular din anul 1912)

Chiar de la început trebuie imprimat un caracter de masă activității în rândul maselor de soldați. Numai pe această cale noi vom putea să desfășurăm într-un ritm accelerat activitatea în rândul armatei.

Sarcina urgentă în domeniul activității în armată este organizarea aparatului militar, în primul rând în mari orașe-garnizoană. Această activitate trebuie să fie însoțită de stabilirea, normalizarea și întărirea legăturilor cu celulele și persoanele izolate din armată. (Din directivele elaborate în 1929 de Partidul Comunist Român pentru activități revoluționare printre militari)

În fața tuturor organizațiilor de partid stă în toată mărimea ei sarcina lărgirii rapide a rețelei celulelor de partid în armată, mai ales în unitățile tehnice, îmbunătățirea calității literaturii pentru soldați în spiritul indicațiilor date de Comitetul Central.

Organizațiile de partid trebuie să mobilizeze nu numai forțele de partid, ci și tot stratul larg al activului revoluționar proletar și țărănesc (...) (Rezoluțiile adoptate de C.C. al P.C.R. în aprilie 1932)

VIII. Atitudinea noastră față de problemele războiului și sarcinile de luptă pentru pace

52. În caz dacă Germania hitleristă, dezlănțuind războiul în Europa și în contra U.R.S.S., va ataca România cu ajutorul Ungariei horthyste, comuniștii vor considera necesară apărarea fiecărei palme de pământ al țării noastre, pentru fericirea poporului român. (...) Continuind lupta pentru asigurarea pozițiilor economice și politice ale muncitorimii, țărănimii (...), noi, comuniștii, vom intra în primele rânduri ale luptătorilor pentru respingerea agresiunii fasciste și vom duce războiul până la capăt. (Rezoluțiile și hotărârile Plenarei a V-a lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, august 1936)

Când armatele Germaniei fasciste și ale Ungariei horthyste au cotoplit Cehoslovacia și Ucraina Subcarpatică, agresoru

(continuare în pag. 51)

MONUMENTE *care evocă lupta revoluționară desfășurată de P.C.R. pentru libertate socială și națională, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a țării*

Colonel dr. FLORIAN TUCĂ

LUPENI. Monumentul „Lupeni '29”. Se află amplasat pe strada Tudor Vladimirescu și are ca fundal un bogat decor de pomi, arbuști și flori. Este creația sculptorului Ion Irimescu. A fost dezvelit în anul 1969, cu prilejul împlinirii a patru decenii de la greva minerilor din 1929. Monumentul glorifică jertfele date de minerii din Lupeni în timpul luptelor desfășurate la începutul lunii august 1929, sub conducerea Partidului Comunist Român, împotriva exploataării și asupririi, pentru condiții omenești de muncă și de viață, pentru dobândirea de drepturi și libertăți democratice. Referindu-se la importanța și semnificația acestor ample acțiuni muncitorești, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, arată: „Eroicele lupte ale minerilor din Lupeni din august 1929 — reprimare sângeroasă de regimul burghez-moșieresc — au constituit o viguroasă afirmare a combativității revoluționare

a întregii noastre clase muncitoare, care, sub conducerea partidului comunist, s-a dovedit a fi cea mai devotată apărătoare a intereselor poporului, cea mai consecventă forță de progres a țării. Clasa muncitoare, în rindul căreia minerii reprezintă un detașament de seamă, și-a făcut datoria de conducător al întregului nostru popor în lupta pentru libertate”.

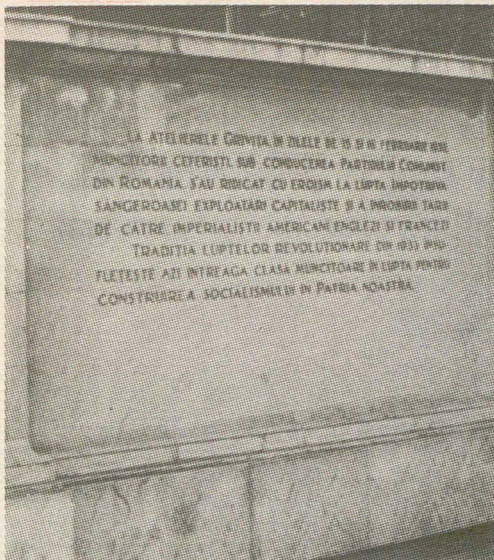
Monumentul „Lupeni '29” se constituie într-o lucrare plastică ce se impune prin măreție, valoare artistică și mesaj. Pe un postament paralelipipedic, orizontal, cu dimensiunile de 6,70 x 2 x 1,25 m, din beton plăcat cu travertin, este așezat un reprezentativ grup statuar, ronde-bosse, realizat din bronz, înalt de peste 5 m., compus din trei personaje-simbol: un miner în picioare, într-o ținută plină de forță și demnitate, având asupra sa lampa specifică muncii lui și un tîrnăcop; o femeie, tovarășa de viață a minerului, redată plastic într-o ipostază care-i dă o aleasă frumusețe fizică și morală; un miner doborât de plumbii forțelor de represiune. Pe latura din față a pedestalului, în partea sa dreaptă, este încrustată inscripția: „Lupeni '29”

BUCUREȘTI. Placă memorială dedicată participanților la luptele eroice din 15-16 februarie 1933. Este fixată pe un postament masiv, din beton (circa 2 m înălțime și 4 m lățime), încadrat în zidul care înconjoară Uzina de utilaj chimic „Grivița Roșie”. Însemnul memorial marchează locul în care, în ziua de 16 februarie 1933, organele represive ale guvernului burghez-moșieresc au tras în muncitorii celerști care s-au ridicat cu hotărîre la luptă împotriva cruntei exploatare capitaliste, pentru cucerirea de drepturi și libertăți democratice și contra înrobirii țării de către puterile imperialiste. El are menirea să glorifice paginile de eroism și de abnegație revoluționară înscrise de muncitorii celerști din Capitală, sub conducerea comunistilor, în lupta pentru apărarea intereselor clasei muncitoare, pentru demascarea și condamnarea politicii antimuncitorești promovate de guvernanți, pentru a atenționa și alarma forțele sănătoase ale națiunii asupra pericolului pe care îl reprezentau fascismul și politica sa agresivă, războinică și revizionistă. Relevîndu-se însemnătatea eroicelor bătălii de clasă din ianuarie-februarie 1933 ale muncitorimii române, în Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 8-9 iulie 1970, cu privire la aniversarea semicente-

Monumentul de la Lupeni

Monumentele luptei

Placa comemorativă de la București

narului Partidului Comunist Român, se arată: „Cu deosebită forță s-a manifestat capacitatea politică și organizatorică a partidului comunist în timpul marilor bătălii revoluționare din ianuarie-februarie 1933 împotriva măsurilor luate de capitaliști de a ieși din criză pe spinarea celor ce muncesc, bătălii care, totodată, au reprezentat prima mare mișcare muncitorească din Europa împotriva pericolului pe care-l reprezenta fascismul.”

Pe placa memorială se află înscris textul evocator, din care reproducem ultima sa parte: *„Tradiția luptelor revoluționare din 1933 însușește azi întreaga clasă muncitoare în lupta pentru construirea socialismului în patria noastră”*.

DOFTANA. Monumentul dedicat luptătorilor antifasciști. Se înalță în incinta cimitirului „Treii pruni”, la capătul unei parcele, unde sînt înșirate mormintele foștilor deținuți politici comuniști și antifasciști din închisoarea Doftana care și-au pierdut viața în cutremurul din noiembrie 1940.

Denumită, în mod simbolic, și „Bastilia românească”, închisoarea Doftana a rămas în conștiința poporului nostru o expresie elocventă a tăriei și forței morale de nebiruit a comuniștilor, a încrederii lor neîfărmurate în dreptatea cauzei pe care au slujit-o. Dirzenia celor închiși aici, printre care s-a numărat și strălucitul militant comunist Nicolae Ceaușescu, își avea izvorul în patriotismul lor fierbinte, în devotamentul neîfărmurat față de popor și de cauza clasei muncitoare. Jerturile supreme ale luptei lor hotărâte erau eliberarea oamenilor muncii de sub jugul exploataării și asupririi, apărarea independenței țării, făurirea unei Românie libere și fericite.

În condițiile deosebit de grele ale teroarei negre, specifice închisorii de la Doftana, comuniștii și antifasciștii aflați acolo au trăit cu convingerea nestrămutată în drep-

tatea cauzei luptei lor, cu speranța dătătoare de noi energii în viitorul socialist și comunist al patriei. Atunci cînd le era mai greu, cînd zbirii socoteau că au reușit să domolească dirzenia și avîntul de luptă al deținuților politici, din celulele în care se aflau comuniștii și antifasciștii români răsuna pînă hăt-departe un cîntec de îmbărbătare și de speranță în ziua cea mare, care avea să vină: *„Și nu e departe cea zi cînd cădea-va/ Cu lanțuri și jugul cel greu/ Pe locul Doftanei atunci se-nălța-va/ Ca martor un roșu mausoleu”*.

Monumentul ce se înalță azi în cimitirul „Treii pruni” a fost dezvelit în toamna anului 1947. Este o construcție ce se impune, în principal, prin elemente simbolice. Pe un postament dreptunghiular, se sprijină un volum de forma unei prisme dreptunghiulare, ambele din beton, deasupra cărora se află montată figurarea unei flăcări a recunoștinței generațiilor prezente și viitoare față de modul exemplar în care au luptat comuniștii și antifasciștii închiși la Doftana, față de jertfele date de ei în numele unor idei înalte, mărețe, nobile. Pe fațada principală a monumentului este fixată o placă de marmură albă, în care se află încrustat acest text evocator: *„Steagul stropit cu sîngele luptătorilor antifasciști din Doftana a fost ridicat de întregul popor pentru ca fascismul, cel mai aprig dușman al omenirii, să nu mai reinvie niciodată”*.

Monumentul de la Doftana

Eroi au fost, eroi sînt încă...

MILITANȚI REVOLUȚIONARI SOCIALIȘTI ȘI COMUNIȘTI în lupta pentru libertate și dreptate socială și națională

Dr. NICOLAE COPOIU

ȘTEFAN GHEORGHIU (1879—1914)

Născut în orașul Ploiești, la 15 ianuarie 1879, ca fiu al unui muncitor timplar, Ștefan Gheorghiu a intrat în mișcarea muncitorească în ultimii ani ai veacului trecut, devenind în scurt timp unul dintre fruntașii ei cei mai iubiți. Autodidact, folosind împrejurarea că a lucrat pentru biblioteca Liceului „Petru și Pavel” din Ploiești, tinărul Ștefan Gheorghiu a rămas în conștiința muncitorimii ca unul dintre cei mai convingători propagandiști ai ideilor socialiste. Orator prin vocație, Ștefan Gheorghiu, după ce a militat în cercurile muncitorești din orașul natal, și-a arătat forța sa de mare tribun la conferința muncitorească din 1906, unde s-au pus bazele Comisiei Generale a Sindicatelor din România.

Ales în organele de conducere ale acesteia, Ștefan Gheorghiu a desfășurat o amplă activitate organizatorică, politică și propagandistică în rîndul muncitorilor din zonele Ploiești—Cîmpina și Brăila—Galați. În 1907, în timpul manifestațiilor muncitorești de solidarizare cu marea răscoală a țărănilor, Ștefan Gheorghiu a fost arestat și deținut în închisoare, fără judecată, timp de mai multe luni.

Pînă la sfîrșitul vieții, în martie 1914, Ștefan Gheorghiu a fost nelipt de la toate marile acțiuni reven-

dicative ale clasei muncitoare din țara noastră, înflăcărînd cu verbul său sute și mii de muncitori, sădindu-le în minte încrederea în forța organizată a proletariatului. Marile greve din porturile Brăila și Galați din anii 1910, 1912, 1913 au avut în persoana lui Ștefan Gheorghiu un conducător temerar și inteligent. În ultima parte a vieții, ca secretar al sindicatului muncitorilor din transporturi, s-a ocupat de organizarea politică a acestora, de mobilizarea muncitorimii la lupta pentru îmbunătățirea condițiilor lor de viață și muncă.

S-a stins din viață în martie 1914, datorită bolii pe care o căpătase în detenția din 1907. Ștefan Gheorghiu a rămas în conștiința muncitorimii din țara noastră un simbol al revoluționarului de profesie din România, al luptei și al victoriei clasei muncitoare împotriva orînduirii burghezo-capitaliste. În mormîntul la Ploiești, în 1914, corpul său a fost adus și reînhumat în 1963 la Monumentul Eroilor luptei pentru libertatea poporului și a patriei, pentru socialism.

DIMITRIE MARINESCU (1882—1916)

Născut la București, în 1882, din părinți muncitori (tatăl său a fost factor poștal), Dimitrie Marinescu provenea din ținuturile rurale gor-

jene, de unde venise tatăl său. Oevnind tipograf, Dimitrie Marinescu a avut șansa să crească în preajma socialistului tipograf Alexandru Ionescu. Calificat excelent în meseria de tipograf, a fost trimis la practică în mai multe țări pentru perfecționare. Întors acasă, tinărul tipograf a intrat în rîndurile mișcării muncitorești, aflată în acea perioadă într-o campanie de combatere a organizațiilor corporatiste, create de guvern în 1902, cu scopul diversionist de a împiedica organizarea muncitorilor în sindicate, pe principii de clasă.

Începînd din 1907, Dimitrie Marinescu a activat în redacția gazetei „România muncitoare”, organul central al Uniunii Socialiste și al Comisiei Generale a Sindicatelor din România. A publicat zeci de articole multe nesemnate, despre viața grea a muncitorilor, despre grevele care au avut loc în acei ani. La Conferința Uniunii Socialiste din vara anului 1907, reputatul muncitor tipograf a fost ales membru supleant al Comitetului Central al acesteia. Timp de cîțiva ani, activitatea lui s-a desfășurat în cadrul Cercului de Editură, sub egida căruia se tipărea literatura socialistă din țara noastră. La Congresul din 1910, Dimitrie Marinescu a fost ales membru în Comitetul Executiv al Partidului Social-Democrat din România, calitate reînnoită și la congresele următoare (din 1912, 1914 și 1915). La 28 aprilie 1914, recunoscîndu-i-se calitățile deosebite de organizator și conducător, Dimitrie Marinescu a fost ales secretar al Partidului Social-Democrat, funcția cea mai înaltă în partid la acea dată, pe care a păstrat-o pînă la sfîrșitul vieții, din nefericire nu prea

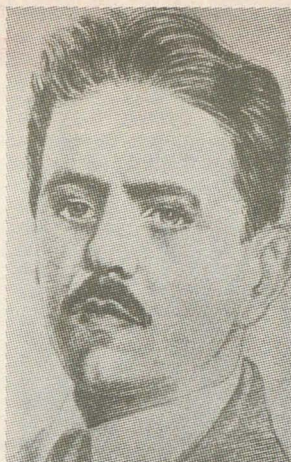
mult timp.

În perioada neutralității României, Dimitrie Marinescu acționează, în numele partidului muncitoresc din România, pentru afirmarea spiritului revoluționar de clasă al proletariatului, pentru a se pune capăt războiului imperialist. El este, ca reprezentant al P.S.D.R., unul dintre inițiatorii conferinței socialiste internaționale de la Zimmerwald din septembrie 1915.

Dimitrie Marinescu, urmînd conduita partidului clasei muncitoare de a lupta pentru eliberarea națională a tuturor românilor, a răspuns în vara anului 1916 chemării țării și a îmbrăcat haina de ostaș, participînd activ la luptele pentru eliberarea Transilvaniei. Partidul clasei muncitoare se poate mindri că una din primele jertfe ale armatei române pe frontul antigerman a fost însuși secretarul său, Dimitrie Marinescu, căzut eroic la datorie la 19 octombrie 1916, în înclăștările desfășurate în munții Buzăului împotriva cotropitorilor străini.

ILIE PINTILIE
(1903—1940)

Între militanții Partidului Comunist Român care s-au aflat în fruntea luptelor de clasă, acționînd în cadrul puternicelor organizații muncitorești în perioada interbelică s-a numărat și Ilie Pintilie — născut la Iași, în februarie 1903. Provenind din păturile cele mai oprite ale poporului (a crescut în familia unui tăietor de lemne și a unei femei de serviciu), Ilie Pintilie a intrat de tînăr în rîndurile mișcării muncitorești. De altfel, adolescența sa a coincis cu anii marilor lupte revoluționare (1918—1920), lașul fiind, după terminarea primului război mondial, un puternic focar revoluționar. Intrînd în rîndurile muncitorilor celerști (la Atelierele Nicolina), Ilie Pintilie a învățat, o dată cu meseria, și lecția luptelor de clasă ale proletariatului. Ca mulți alți muncitori, și Ilie Pintilie s-a remarcat printr-o străduință deosebită de a-și completa instrucția școlară prin studiu individual, fapt,

Ștefan Gheorghiu

Dimitrie Marinescu

Ilie Pintilie

de altfel, confirmat prin calitatea scrierilor sale, publicate în presa muncitorească, cu nimic mai prejos decît ale condeierilor de meserie. Aceste calități l-au recomandat pe tînărul Ilie Pintilie să-i reprezinte pe muncitorii feroviari ieșeni la Conferința pe țară din 20 martie 1932, unde a fost ales în Comitetul Central de Acțiune. Ne aflăm, prin urmare, într-unul din anii marii crize economice mondiale, care cuprinsese din plin și România, cînd aveau loc numeroase manifestări de revoltă ale clasei muncitoare, preludiu al marilor bătălii de clasă din ianuarie—februarie 1933.

Aflat în primele rînduri ale acțiunilor muncitorești de la începutul anului 1933 (la „Nicolina”, au avut loc greve în zilele de 3—4 și 14 februarie), Ilie Pintilie a fost arestat, judecat și condamnat la un an închisoare, pedeapsă nedreaptă pe care a executat-o în perioada 5 aprilie 1933—5 aprilie 1934.

Apărînd ca martor în marele proces al conducătorilor luptei celerștilor și petroliștilor din ianuarie—februarie 1933, Ilie Pintilie a folosit bara justiției pentru a infiera nedreptățile sociale și incapacitatea regimului politic de a le înlătura. Într-un document al conducerii partidului era remarcată poziția lui Ilie Pintilie, socotită a fi fost „impresionantă prin spiritul revoluționar”

Activînd pe tărîmul muncii sindicale, Ilie Pintilie face parte din primele rînduri ale luptătorilor comuniști pentru realizarea unității de luptă a clasei muncitoare, a întregului popor român împotriva pericolului hitlerist; el scria în „Reporter”, la 6 februarie 1938, că este necesar „împotriva acestei mari primejdii, un singur front, de la partidul d-lui Dinu Brătianu și pînă la cel mai de stînga partid al clasei muncitoare”.

Chemările Partidului Comunist, după cum se știe, nu au fost ascultate de liderii partidelor burgheze. Ilie Pintilie, ca și alți comuniști, a fost arestat, din nou, în iunie 1939, judecat și condamnat, în septembrie același an, la trei ani închisoare. Aflat în închisoarea Doftana, Ilie Pintilie și-a pierdut viața, la 10 noiembrie 1940, în urma cutremurului care a provocat dărîmarea unei părți din clădirea închisorii.

DĂMĂCEANU I. DUMITRU (născut, 17 iulie 1896, Cosmești — mort, 27 septembrie 1978, București), general de armată (în rezervă), evidențiat îndeosebi pentru contribuția adusă la pregătirea — din punct de vedere militar și sub conducerea partidului comunist — a actului de la 23 August 1944, care a declanșat revoluția de eliberare socială și națională antifascistă și antiimperialistă din România. După studii bine apreciate la școala de cavalerie din Tîrgoviște (1916) și la Școala de Război de la Torino (1923), ocupă funcții importante, ca șef de birou în Marele Stat Major, atașat militar în Italia și Albania, comandant al Regimentului 6 roșiori și al Diviziei 6 cavalerie, șef de stat major al Comandamentului militar al Capitalei. Participant la primul război mondial, în perioada interbelică a dezaprobat mișcările de extremă dreaptă, apropiindu-se de cercurile politice democratice. În perioada premergătoare lui august 1944, a contribuit la înlesnirea stabilirii contactelor între Partidul Comunist Român, armată și Palatul regal. Sub îndrumarea nemijlocită a partidului comunist, a luat parte la elaborarea planului acțiunilor militare de insurjecționare a Bucureștiului și la concentrarea, în condiții optime, a grupării de forțe destinată să acționeze împotriva trupelor germane din Capitală și împrejurimi. După arestarea guvernului antonescian, a fost numit subsecretar de stat la Ministerul de Interne și a participat la pregătirea încheierii armistițiului cu Națiunile Unite, fiind și membru al delegației oficiale pentru semnarea acestui act. A făcut parte, de asemenea, din delegația română la tratativele de pace de la Paris din 1946. În anii care au urmat războiului antihitlerist, în calitate de ministru secretar de stat la Președinția Consiliului de Miniștri și de ministru secretar de stat la Ministerul de Război, a jucat un rol de seamă în procesul inițiat și finalizat de către Partidul Comunist Român de remodelare a armatei române pe baze noi, revoluționare.

MANAFU MARIN (născut, 29 mai 1886, comuna Vela, județul Dolj — mort, 14 iulie 1974, București). General-colonel (în rezervă). S-a remarcat în timpul luptelor insurjecționale de pe teritoriul Olteniei. A urmat cursurile Școlii militare de ofițeri activi

Generalul
Dumitru Dămăceanu

Generalul
Marin Manafu

Generalul
Ilie Crețulescu

de cavalerie (1909), ale Școlii Superioare de Război (1923). În cariera militară a cunoscut următoarea evoluție: sublocotenent în 1911, maior în 1917, colonel în 1933 și general de brigadă în 1939; a fost șef de stat major al Diviziei 1 cavalerie (1928), comandant al Regimentului 8 călărași (1931), șef de stat major al Corpului 4 armată (1935) și comandant al Brigăzii 4 cavalerie, pentru ca evenimentele istorice de la 23 August 1944 să-l găsească la comanda Corpului 1 teritorial, de unde va fi numit, începând cu 18 septembrie același an, la conducerea Corpului 5 teritorial. A fost prezent în cele două conflagrații mondiale în care a fost implicată România în secolul XX. În primul război mondial, a comandat și luptat cu egală pricepere și vitejie, fiind rănit la 10 august 1917 în luptele de la Grozești, din cadrul marii bătălii victorioase de la Mărășești. Cu începere de la 23 August 1944 a luat parte la aprigele lupte pentru elinvinarea rapidă a prezenței militare hitleriste de pe teritoriul Olteniei. Forțele și mijloacele din subordinea sa vor reuși ca, numai într-o săptămână, să lichideze toate puternicele rezistențe germane aflate în spațiul dintre Turnu Severin și Orșova, concomitent cu scufundarea sau capturarea navelor inamice care navigau în lungul Dunării. Bilanțul ambelor operații s-a cifrat la peste 2 500 de prizonieri luați, capturarea a 309 vagoane încărcate cu diferite materiale, peste 100 autovehicule de diferite mărci, 25 șleperi cu încărcătură diversă de peste 550 de vagoane și cu scufundarea, incendierea sau avarierea a 36 de nave. Personalitatea militară a acestui general s-a impus în timpul luptelor insurjecționale din Oltenia prin calmul, fermitatea și iscusința cu care a acționat. Amintirile din timpul acelor lupte și-au găsit o tratare corespunzătoare în volumul „Pe pământul Băniei” apărut la Editura Militară, în seria „Memorii de război”.

CREȚULESCU ILIE (născut, 2 octombrie 1892, Ploiești — mort, 30 noiembrie 1971, București). General-colonel (în rezervă), s-a remarcat prin capacitate și abnegație în conducerea trupelor din subordine în luptele pentru eliberarea părții de nord-vest a României de sub ocupația hitleristo-horthystă. Sublocotenent de infanterie din 1913, când a absol-

vil Școala militară de ofițeri, maior și brevetat ca stat-majorist în 1925, anul terminării Școlii Superioare de Război din București. Dintre funcțiile care i s-au încredințat în îndelungata sa carieră militară, mai importante au fost: atașat militar la Belgrad (1931), comandant al Regimentului 15 dorobanți (1939), după care — începând din anul 1940 — a primit sarcini de răspundere în cadrul Corpului 4 armată, Diviziei 9 infanterie și al Comandamentului Diviziei 104 munte; din 5 septembrie 1944 a preluat comanda Diviziei 103 munte, fiind general de brigadă, de unde a trecut, pentru scurtă vreme, în fruntea Diviziei 4 munte, pentru ca, de la 4 noiembrie 1944, să devină subse-

cretar de stat la Ministerul de Război și, de la 11 decembrie, același an, subșef al Marelui Stat Major. Calitățile militare le-a probat mai întâi pe teatrele de operații în timpul primului război mondial. Participarea la războiul antihitlerist i-a dat putința să le reconfirme cu prisosință. Marea unitate pe care o comanda (Divizia 103 munte) s-a remarcat în chip deosebit în luptele de pe Valea Trotușului, pentru străpungerea Munților Ciucului și Gurghiului și apoi în ofensiva spre Tirgu-Mureș, desfășurată în cadrul marii bătălii ofensive pentru reducerea Intrustului Secuic, reușind ca în numai zece zile să atingă Mureșul, după nimicirea tuturor rezistențelor inamice din partea de

sud-est a Transilvaniei. În aceste dificile acțiuni, generalul Ilie Crețulescu a demonstrat o știință deosebită a manevrării unor forțe înseminate într-un teren pe cât de variat, pe atât de greu (defilee, creste muntoase, văi abrupte etc.) și în condițiile unei rezistențe înverșunată din partea inamicului. De asemenea, prin cutezanța sa personală, a însoțit subordonaților încredere și avânt, conducându-i astfel, competent și ferm, spre îndeplinirea, cu succes, a misiunilor ordonate. Luptele la care a participat, cu începere de la 23 August 1944, au fost evocate în cartea sa de memorialistică intitulată *„Peste creștele Carpaților”*, publicată de Editura Militară, în seria *„Memorii de război”*.

Memoria documentelor

(urmăre din pag. 45)

și-au îndreptat privirile către România. Încurajate de către Hitler, guvernele Ungariei și ale Bulgariei au mobilizat la granițele țării, amenințând existența României. C.C. al P.C.R. a dat imediat alarma de mobilizare a maselor celor mai largi contra agresorilor fasciști, declarând că comuniștii vor lupta cu arma în mână pentru apărarea independenței naționale. (*Din Raportul C.C. al P.C.R. la Plenara a VI-a a partidului, 7 iunie 1939*).

În interesul creării Frontului unic național, Comitetul Central al P.C.R. propune următoarea platformă:

1. Încetarea războiului contra Uniunii Sovietice. Pace și luptă comună cu Uniunea Sovietică, Anglia, Polonia, Iugoslavia, Cehoslovacia, cu țările democratice și cu toate popoarele iubitoare de libertate, împotriva hitlerismului crotopitor.

2. Oprirea producției de război, a transporturilor de trupe, arme și muniții pentru războiul lui Hitler. Alungarea din țară a ocupanților hitleriști. Recucerirea libertății și independenței naționale a României.

3. Răsturnarea guvernului și regimului militar-hitlerist trădător de țară, în frunte cu Antonescu, sluga lui Hitler. Pentru un guvern al independenței naționale, format din reprezentanții tuturor forțelor patriotice.

4. Împotriva dictatului hitlerist de la Viena asupra Ardealului (*Din Platforma-program a C.C. al P.C.R. din 6 septembrie 1941 intitulată „Lupta poporului român pentru libertate și independență națională”*)

Soldați și ofițeri!

Întoarceți-vă de pe frontul de răsărit! Refuzați plecarea pe front! Organizați-vă în grupuri patriotice! Întoarceți armele împotriva lui Hitler și Antonescu! (*Din Manifestul C.C. al P.C.R. din 7 noiembrie 1943 intitulat „Muncitori, țărani, soldați! Patria din toate clasele sociale”*).

Interesul suprem național cere ca România, fără nici o întărire, să rupă alianța cu Hitler și să întoarcă armele împotriva nemților, dușmanii comuni ai Națiunilor Unite și ai României. Numai astfel salvăm viitorul țării, al poporului, al armatei. Nici o clipă nu e de pierdut!

E momentul acțiunii. Armata și comandanții ei poartă o mare răspundere. Ei trebuie să-și îndeplinească imediat datoria patriotică.

Uniți-vă cu toți patrioții în lupta pentru salvarea țării! Trăiască România liberă și independentă! (*Din Apelul C.C. al P.C.R. intitulat „Către comandanții de mari unități! Către generali, ofițeri și soldați! armatei noastre! 29 martie 1944*)

Soldați, subofițeri și ofițeri români! Nu mai luptați pentru nemți! Luptați pentru salvarea țării de dezastru!

A sunat ceasul când trebuie să alegeți: mergând mai departe alături de nemți — veți fi nimiciți pînă la unu!; ieșind imediat din războiul nemților — mai puteți salva țara, statul și viața voastră, a părinților, fraților și surorilor voastre, a copiilor voștri.

Refuzați să mai executați ordinele nemților și ale uneltelor din slujba lor!

Destul! Întoarceți armele contra nemților și trădătorilor de patrie din slujba lor! Alungați-i de pe pământul țării noastre. (*Dintr-un articol apărut în „România liberă” la 18 iulie 1944*)

Soldați, subofițeri și ofițeri!

Acum aveți datoria să luptați pentru salvarea poporului și a statului român și pentru eliberarea fraților din Ardealul de nord!

Salvați avutul și hrana poporului de jefuitoarii nemți! Întoarceți armele contra nemților și trădătorilor din slujba lor! (*Din Manifestul adresat de C.C. al P.C.R. poporului român în perioada imediat premergătoare actului istoric de la 23 August 1944*)

În ciocnirea inevitabilă cu forțele hitleriste, P.C.R. cheamă muncitorimea, țărănimea, intelectualii și pe toți cetățenii României la luptă, fără cruțare, cu toate armele împotriva dușmanului de moarte al poporului român, pentru asigurarea viitorului său (...)

Salutăm lupta poporului român pentru cucerirea independenței naționale, păcii și libertății. (*Din Declarația C.C. al P.C.R. din 23 August 1944 publicată în „România liberă” din 24 august 1944*).

Bibliografie

Documente privind activitatea P.C.R. în armată, 1921-1944, Editura Militară, București, 1974; *Presa muncitorească și socialistă din România. vol. V (1865-1900)*, partea I (1865-1889), Editura Politică, București, 1964; *Documente din istoria mișcării muncitorești din România. 1910-1915*, Editura Politică, București, 1968.

Veteranii

își

amintesc

Evocări din anii războiului antifascist

Moment de răscruce în istoria națională, insurecția din August 1944 constituind începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă a definit fără echivoc caracterul suveran al hotărârii statului nostru de a se angaja plenar în lupta împotriva fascismului, fiind expresia voinței de neclintit a poporului român de a-și salvarea independența, de a-și croi de sine stătător viitorul.

Forță politică fundamentală în înfăptuirea mărețului act de deplină și legitimă suveranitate națională a poporului român din August 1944, Partidul Comunist Român a acordat o deosebită importanță atragerii armatei de partea mișcării de rezistență, participării unor generali și ofițeri superiori la pregătirea militară a declanșării revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, încadrării întregii oștiri în lărgul efort patriotic îndreptat împotriva trupelor naziste și horthyste de ocupație. Armata a răspuns cu promptitudine chemării forțelor progresiste, în frunte cu Partidul Comunist Român, a întors armele, în totalitatea ei, împotriva Germaniei naziste și a participat cu toate forțele la victoria deplină a insurecției, la eliberarea părții de nord-vest a țării de sub ocupația horthysto-hitleristă și apoi la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți a Austriei, până la victoria finală asupra celui de-al treilea Reich. Participarea armatei române la războiul antihitlerist, eroismul și vitejia dovedite de militarii noștri pe front s-au corelat cu angajarea întregului organism militar al țării la înfăptuirea obiectivelor revoluției, fapt ce a semnalat începutul unor profunde transformări în fizionomia armatei, în conținutul ei de clasă, în atitudinea ei față de transformările sociale și politice din România acelor ani.

Numeroase volume de evocări istorice și lucrări memorialistice tipărite în ultimele decenii pun în evidență procesele complexe care au avut loc în rindul armatei atît în perioada imediat premergătoare actului de la 23 August 1944, cît și pe întreaga durată a războiului antihitlerist, activitatea partidului comunist în rîndurile militarilor, impactul măsurilor adoptate de acesta, în special după instaurarea guvernului revoluționar muncitoresc-țărănesc de la 6 martie 1945, și modul în care au fost receptate de cei care luptau cu eroism pe front pentru înfringerea Germaniei hitleriste. Redăm mai jos unele fragmente din amintirile veteranilor războiului antihitlerist privind munca eroică desfășurată de Partidul Comunist Român pentru organizarea și declanșarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, sentimentele cu care participau la războiul de eliberare și la evoluția evenimentelor din țară, sub înriurirea activității desfășurate de comuniști.

■ Căpitan dr. ȘTEFAN PĂSLARU

General-locotenent (r) Dumitru Vișteanu: „Într-o zi pe la mijlocul lunii iunie 1944, de-abia ajuns la serviciu, am fost convocat la șeful de stat major al comandamentului, colonelul Dumitru Dămăceanu. /.../ După ce s-a asigurat că ceea ce urma să discutăm nu putea fi auzit și de alte persoane, colonelul Dămăceanu ne-a făcut o sinteză a situației de pe front și ne-a informat în legătură cu nemulțumirile ce se manifestau în sinul armatei noastre (nemulțumiri pe care, de altfel, le cunoșteam și noi direct de la fața locului, cum s-ar spune, deoarece trăisem destulă vreme pe front, precum și în țară). Apoi ne-a adus la cunoștință cele hotărîți ce prilejul unei conștiinței (din noaptea de 13/14 iunie 1944) ținute într-o casă conspirativă a Partidului Comunist Român (cea din Calea Mo-

Infanteriști români în timpul luptelor pentru eliberarea Cehoslovaciei de sub ocupația trupelor hitleriste

șilor nr. 103) la care participaseră și reprezentanți ai palatului, ai armatei și ai unor partide politice din țară. Așa am aflat că, la propunerea reprezentanților Partidului Comunist Român, se acceptase un plan prin care se viza răsturnarea dictaturii antonesciene și realizarea altor obiective de importanță majoră pentru destinele și viitorul țării. La auzul acestei vești, inima a început să-mi bată mai tare de emoție și bucurie. Apoi, colonelul Dămăceanu ne-a informat că fusese constituit un comitet din care făcea parte și el, însărcinat cu pregătirea acestei acțiuni în Capitală.

Fără ezitare, ne-am exprimat dorința de a participa la această importantă acțiune. Știam că trebuie să păstrăm discreție totală, așa cum de altfel ni se și recomandase.

Nu eram comuniști și tocmai de aceea ne-a bucurat faptul că ni se făcuse cîntea și, implicit, ni se acordase încrederea de a fi aleși printre cei ce urmau să participe, fiecare după posibilitățile sale, la organizarea sub conducerea Partidului Comunist Român a acțiunii insurecționale din Capitală.

General-colonel (r) Victor Dombrowski: „Ca participant la evenimentele din august 1944, re trăiesc și astăzi momentele acelor zile de luptă și încordare, pline de avînt patriotic și mîndrie națională. Încă din perioada pregătirii acțiunii de dobîrîre a dictaturii fasciste ne-am atașat celui grup de generali și ofițeri care și-au însușit planul insurecției armate elaborate de Partidul Comunist Român și au acționat pentru îndeplinirea lui, unii dintre ei — colonelul Dămăceanu și alții — avînd legătură directă cu partidul și lucrînd nemijlocit sub îndrumarea sa /.../ Ordinul de zi prin care ministrul de război a

ciat pentru eroism și spiritul lor de sacrificiu unitățile care au luptat în Capitală și împrejurimi a fost primit de întreaga populație cu o profundă satisfacție. Sute de mii de locuitori au salutat cu mîndrie unitățile care își căpătaseră o faimă binemeritată. Conducători ai Partidului Comunist Român și ai Uniunii Tineretului Comunist, în cuvîntările rostite la marile mitinguri organizate cu acest prilej, au relevat legătura ce s-a creat între armată și popor în focul luptelor insurecționale și au asigurat pe oștenii de tot sprijinul oamenilor muncii în susținerea în continuare a luptei lor împotriva Germaniei fasciste /.../. Succesele depline obținute de forțele insurecționale în Capitală și în împrejurimi, între 23 și 28 august, au demonstrat din plin justetea alegerii de către P.C.R. a orașului București ca centru al insurecției".

General-maior (r) Dan Ionescu: „Desfășurarea evenimentelor în zilele aceluia august furtunos a reliefat cu putere justetea liniei politice a Partidului Comunist Român, capacitatea organizatorică și forța sa de mobilizare a maselor. Martor al evenimentelor de atunci și participant la ele, am avut prilejul să mă conving nemijlocit de rolul pe care l-a avut partidul comunist, încă din primul moment al insurecției, în mobilizarea la luptă a maselor populare și a armatei /.../. Subordonații primeau misiunile și le îndeplineau ca pe ceva firesc, care trebuia făcut cu orice preț. Se schimbau ceva, a apărut ceva nou, în afara oricăror sisteme și aparaturi de transmisiuni, un sentiment superior celui de strictă îndeplinire a unor prescripțiuni regulamentare și reguli de subordonare ierarhică — fiorul moral de contopire, la cea mai înaltă temperatură, a tuturor energiilor umane, rezultat din adeziunea unanimă a masei largi și a întregii noastre armate la apelul Partidului Comunist Român de a se ridica, ca un singur om, la lupta sfîntă de eliberare a țării de sub jugul fascist /.../. În sufletele ostașilor noștri de toate gradele, în sufletele fiecărui bucureștean patriot, trăia ura împotriva cîmpitorilor și uneltelor lor. Trăia nădejdea eliberării definitive. Partidul Comunist Român reușise să realizeze sudura desăvîrșită între armată, formațiunile de luptă patriotice și întreaga populație, toți fiind legați prin același țel comun: eliberarea Capitalei și a țării."

General-maior (r) Ion Botea: „În ziua de 26 martie 1945, seara, am ajuns la București. Mi-am cumpărat și aici cîteva ziare, pe care să le citesc în drum spre Constanța. În mod deosebit mi-a atras atenția o rubrică din ziarul „Scînteia” intitulată *Armata poporului*. În cadrul ei se publicau articole referitoare la viața nouă a armatei, la acele de eroism săvîrșite de ostașii noștri de pe frontul antihitlerist și de altele /.../. Un alt aspect care în acele zile mi-a atras atenția se referea la faptul că ostași din diferite garnizoane din țară se ofereau în

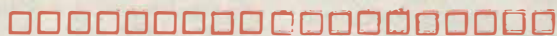
mod voluntar să lucreze pe pămînturile pe care fuseseră impro-prietăți luptătorii de pe front. Astfel, într-unul din numerele ziarului „Scînteia” din luna aprilie 1945 se consemna că trupa depozitelor maritime din Constanța a trimis detașamente de lucru în comunele Domnești, Valul lui Traian, Independența. Valea Seacă etc. Într-o altă știre se arăta că Regimentul 21 infanterie a trimis și el astfel de detașamente în comunele Fundeni, Frunzești, Răcari și Balotești, din județul Ilfov. Știrile de acest fel, ca și cele văzute în țară cu proprii mei ochi mi-au dat posibilitatea să cunosc și să trăiesc pentru un scurt timp noul puls al țării, să-mi dau seama pe viu de rolul important pe care l-a jucat acum Partidul Comunist Român în viața țării, de sporirea influenței partidului în rîndurile maselor de oameni ai muncii. Încărcat cu o atît de bogată zestre de impresii și de informații despre prefacerile înnoitoare din țară despre noua stare de spirit a poporului muncitor, în cea de a doua jumătate a lunii aprilie m-am întors pe front.

General-maior (r) Aurel Dobrescu: „.../ În timp ce noi detașuram lupte aprige cu inamicul, am primit numeroase știri despre evenimentele înnoitoare ce se petrecuseră în țara noastră, începînd cu ziua de 6 martie 1945. Vestea constituirii primului guvern democratic, în frunte cu doctorul Petru Groza, a umplut de bucurie inimile tuturor ostașilor și ofițerilor Diviziei 10 infanterie.

Din scrisorile primite de către ostași, subofițeri și ofițeri, din relațiile celor care, după vindecarea rănilor, se reîntorceau pe front, precum și din ziarele ce ajungeau pînă la noi am aflat despre transformările care aveau loc în România sub conducerea Partidului Comunist Român. E drept că unele evenimente nu erau prea clare, dar, pe măsură ce noi înaintam, urmărindu-i îndeaproape pe hitleriști, acestea ni se lămureau mai bine pe diferite căi. Pe lîngă marele eveniment — instaurarea primului guvern democratic —, celelalte ca reforma agrară, înlocuirea organului de stat burghez pînă jos, la sate, efortul întregului popor pentru sprijinirea noastră, a celor care luptam pe front cu arma în mînă, asigurarea drepturilor democratice pentru toți, inclusiv pentru ostași etc., au avut darul să însuflețească și pe ostașii Diviziei 10 infanterie, să le mă-rească elanul și dorința de a învinge cît mai repede trupele hitleriste, pentru a se reîntoarce la vetrele lor, într-o țară liberă.

Acolo, pe front, se discuta mult, se făceau auzite păreri și planuri de viitor și din ce în ce mai des se pronunța, cu încredere și respect, numele Partidului Comunist Român".

NOTA REDACȚIEI: prezentele evocări au fost selectate din lucrări românești de memorialistică.

Făurirea Partidului Comunist Român

(urmare din pag. 13)

cialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, p. 30.

¹⁸ General-maior dr. Ilie Ceaușescu, Atitudinea și activitatea Mare-lui Stat Major român în perioada septembrie 1940—23 August 1944 ostile politici duse de Germania hitleristă în România, pentru contracaraarea unor măsuri antipopulare ale dictaturii antonesciene, în „File din istoria mișcării a poporului român”, vol. 5-6, Editura Militară, București, 1979, p. 201.

¹⁹ Constantin Olteanu, Mutații intervenite în conceptul de armată sub influența Partidului Comunist Român în perioada 1921—1944, în vol. „Contribuții la studierea istoriei contemporane a României”, Editura Politică, București, 1980, p. 175.

²⁰ „România liberă” din 22 martie 1944.

²¹ Ibidem.

²² Colonel Gheorghe Tudor, Conceptul de armată în documentele Partidului Comunist Român din perioada 1921—1944, în „Buletinul Academiei Militare” nr. 1/1971, p. 4.

²³ Nicolae Ceaușescu, Expunere la Adunarea festivă consacrată sărbătoririi a 65 de ani de la făurirea statului național unitar român, Editura Politică, București, 1983, p. 15.

¹² Arh. C.C. al P.C.R., fond I, mapa 567/1933, f. 5-6

¹³ Ibidem.

¹⁴ Colonel dr. Gheorghe Tudor, Războiul întregului popor pentru apărarea patriei — componentă a gândirii militare românești interbelice, în „Buletinul Academiei Militare” nr. 1/1981, p. 29.

¹⁵ Arh. C.C. al P.C.R., fond I, dosar nr. 217, f. 91.

¹⁶ Ibidem, mapa nr. 24/1937.

¹⁷ Programul Partidului Comunist Român din făurirea a societății so-

ELIBERAREA

părţii de nord-vest a României de sub ocupaţia horthysto-hitleristă

Dr. GHEORGHE ZAHARIA

Angajată în războiul antihitlerist prin luptele insurecţionale din august 1944 ale revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, armata română a dus, umăr la umăr cu armata sovietică, grele bătălii pentru eliberarea părţii nord-vestice a ţării aflată sub ocupaţia horthysto-hitleristă. Alungarea ocupanţilor de pe acest teritoriu românesc, restabilirea şi consolidarea independenţei şi suveranităţii naţionale, dezvoltarea libertăţilor democratice dobândite de poporul român prin insurecţie erau strâns legate de zdrobirea Germaniei naziste, care constituia centrul european al fascismului şi reacţiunii. De aceea, participarea României în cadrul coaliţiei antihitleriste la războiul contra celui de-al treilea Reich german era o sarcină principală, a cărei realizare cerea mobilizarea tuturor energiilor ţării.

O dată cu declanşarea luptelor insurecţionale, la 23/24 august 1944, comandamentul român luase şi măsura de a organiza apărarea liniei vremelnice de demarcaţie din Podişul Transilvaniei şi frontiera cu Ungaria şi Iugoslavia, pentru a întrerice orice acţiune germano-ungară din exterior.

Cît de salutară a fost această măsură, au dovedit-o evenimentele produse la începutul lunii septembrie, cînd inamicul a dezlănţuit două puternice acţiuni ofensive¹, cu scopul de a respinge trupele române şi a organiza o linie de apărare pe lanţul Carpaţilor Orientali şi Meridionali. În cadrul primei acţiuni (5—8 septembrie), luptele cele mai grele s-au desfăşurat în zonele Turda, Luduş, Timăveni, iar în cadrul celei de-a doua (13—18 septembrie), în zonele Arad, Timişoara, Oraviţa, Reşiţa. Prin rezistenţa lor eroică, trupele Armatei 1 şi 4 române au zădărnicit încercările inamicului de a pune stăpînire pe trecătorile Carpaţilor. În ajutorul lor au sosit, către jumătatea lunii septembrie, trupe ale Frontului 2 ucrainean.

Concomitent, forţele române şi sovietice începuseră operaţii de eliberare a părţii nord-estice a Transilvaniei. Acţionînd ofensiv dinspre sud spre nord-vest, în cooperare cu mari unităţi din Corpul 33 sovietic, Corpul de munte român a înlesnit ofensiva Armatei 7 de gardă sovietice, care acţiona dinspre est peste culmile Carpaţilor Orientali. Pe aceeaşi direcţie au luptat şi unităţile Diviziei 103 munte, de sub comanda generalului Ilie Creţulescu, trupele Detaşamentului blindat, coman-

La Păuliş în 1944: „Nici pe aici nu se trece!”

dat de locotenent-colonelul Gheorghe Matei, şi ale Regimentului 7 artilerie grea, comandat de colonelul Vasile Danacu, care s-au alăturat acestei armate imediat după declanşarea insurecţiei.

În timpul acestor lupte au trecut la ofensivă şi forţele române şi sovietice concentrate în capul de pod care însuma circa 50 000 de kilometri pătraţi din Podişul Transilvaniei, asigurat de forţele româneşti aflate în dispozitiv de apărare, care, prin lupte grele, au împins linia frontului pînă la râurile Mureş şi Arieş², creînd unele capete de pod la nord, care s-au dovedit a fi deosebit de favorabile continuării viitoarelor operaţii ofensive.

La operaţia de acoperire, între 1 şi 20 septembrie, armata română a participat cu efectivele comandamentelor Armatei 1 şi 4, cu 7 corpuri de armată şi 2 corpuri teritoriale, însumînd 18 divizii de infanterie, 5 divizii de vînători de munte, 5 divizii de cavalerie, 31 unităţi corp aparte (regimente de artilerie, de grîniceri, centre de instrucţie, şcoli de ofiţeri şi de subofiţeri, batalioane fixe regionale etc.), Corpul 1 aerian, Brigăzile 1 şi 2 artilerie antiaeriană, unităţi de marină. Totalul efectivelor participante (armată de uscat, aeronautică şi marină) a fost de aproape 275 000 de oameni. Pierderile suferite de trupele române s-au cifrat la 16 275 de oameni (morţi, răniţi şi dispăruţi). Unităţile care participaseră la insurecţie s-au regroupat în acest timp, pentru a continua luptele, iar şcolile militare, unităţile de jandarmi ş.a. s-au reintors în garnizoanele lor de origine, trecînd la sarcinile lor de profil.

Comandanţii unor unităţi şi subunităţi române pregătind o nouă misiune de luptă

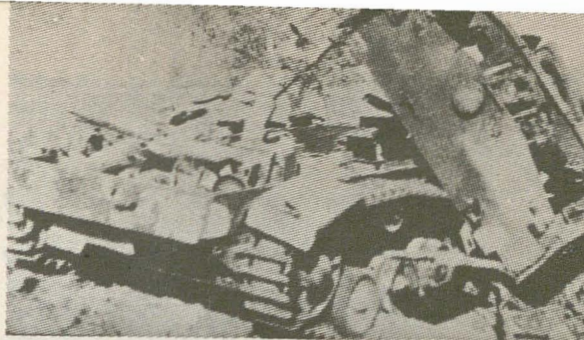
După ce au rupt la sfîrșitul lunii septembrie 1944 puternica apărare inamică de pe Mureș și Arieș, trupele române și sovietice au continuat înaintarea pe direcția generală Turda—Cluj. Ele au fost împinse pe bucurie de locuitori, care așteptau de mult ziua eliberării de sub ocupația horthysto-nazistă. La 11 octombrie a fost eliberat orașul Cluj¹, important centru politico-administrativ, industrial și cultural din nord-vestul țării. În zilele următoare, trupele române și sovietice au forțat Someșul Mic și au înfrînt rezistențele opuse de trupele horthyste și naziste în Munții Meseș și Făget. La 25 octombrie 1944, prin eliberarea de către trupe din Armatele 4 română și 40 sovietică a orașelor Satu Mare și Carei², ultimele rezistențe inamice de pe teritoriul României au fost sfărîmate, fiind eliberat întregul teritoriu al Transilvaniei. Au fost astfel înlăturate urmările odiosului dictat fascist de la Viena.

Poporul român a primit cu mare însuflețire această veste. Ziua de 25 Octombrie a devenit pentru el o zi de sărbătoare, Ziua Armatei române.

În luptele pentru eliberarea părții de nord-vest a României, desfășurate între 20 septembrie și 25 octombrie 1944, armata română a participat cu 18 divizii de infanterie, 5 divizii de vânători de munte, 4 divizii de cavalerie, un corp motomecanizat și alte 13 unități corp aparte, precum și cu Corpul 1 aerian. Efectivele totale s-au cifrat la aproape 266 000 de oameni. În cursul acestor lupte, armata română a pierdut cca. 33 500 de soldați și ofițeri (morți, răniți și dispăruți). În total, pentru eliberarea țării (23 August—25 octombrie 1944) pierderile românești s-au cifrat la peste 58 000 de oameni (morți, răniți și dispăruți).

În timpul acestor lupte, ostașii români au înfruntat cu abnegație și eroism numeroase greutăți. În perioada acoperirii frontierei, trupele române au apărut alinamente, în majoritatea lor nefavorabile, pe un front de circa 1 400 km — deosebit de întins față de efectivele destinate acestui scop. Numeroși ostași de curînd încorporați au fost nevoiți să-și desăvîrșească instrucția și să capete deprinderi de luptă sub văpăia focului inamic. Împotriva acțiunilor contraofensive ale acestuia, executate cu numeroase forțe de tancuri și artilerie, unele unități române au dus lupte crâncene, avînd la dispoziție numai armament de infanterie și un număr redus de tunuri antitanc. Trezînd apoi la ofensivă, cot la cot cu ostașii sovietici sosiți în zonă, trupele române au forțat prin lupte sîngeroase Mureșul, Arieșul, Someșul și alte cursuri de apă, au străbătut înălțimi care constituiau puternice focare de rezistență pentru adversar, au trecut prin numeroase baraje de mine și rețele de sîrmă ghimpată, au înfrînt vitregia timpului ploios din acea toamnă, care era un obstacol în plus în calea ofensivei lor.

* În situația schimbată de după 23 August 1944, furia hitleristilor și horthystilor nu a cunoscut margini, adăugînd noi și monstruoase crime la cele săvîrșite anterior, mai ales din primăvara anului 1944. Nevoii să părăsească teritoriul României sub presiunea trupelor române și sovietice, loviți din spate de populație, în lunile septembrie—octombrie 1944, trupele fasciste au comis numeroase fărâdelegi. În comunele Ghimeș (Bacău), Reteag (Someș), în orașul Oradea și în alte localități, ele au comis jafuri și asasinat, încît populația, îngrozită, a fost nevoită să fugă în munți pentru a-și salva viața. Într-un raport al Corpului 6 armată român, din septembrie 1944, se menționează: „Cu ocazia retragerii trupelor germane din satul Țagu (com. Budești, jud. Bistrița-Năsăud), acestea au devastat gospodăriile, comînd atrocități în îndu-rile populației, împușcînd copii mici...”. În Maramureș, în vara

Tehnică de luptă inamică distrusă de trupele române în luptele pentru eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei

și toamna anului 1944, au fost executați numeroși oameni nevinovați și incendiate sute de gospodării.

Trupele horthyste și fasciste au tirat cu forța în Germania un mare număr de țărani din satele părții nordice a Transilvaniei, care s-au adăugat la zecile de mii de țărani deportați, din această parte a provinciei, la muncă forțată, încă din primăvara anului 1944.

Patriotismul fierbinte, dorința de a restabili independența națională și integritatea țării, ura împotriva agresorilor naziști explică sprijinul neprecupețit dat de masele largi de oameni ai muncii români, sîrbi, secui, maghiari trupelor eliberatoare române și sovietice. Muncitorii uzinei hidroelectrice Someșul Rece (județul Cluj), ca și locuitorii comunelor Coșbuc și Salva (județul Bistrița-Năsăud) și-au apărut localitățile cu armele capturate de la ostașii inamici dezarmați de ei, pînă la sosirea trupelor eliberatoare; locuitorii comunei Damiș (județul Bihor) au cerut arme și, împreună cu plutonul de grăniceri din zonă, au dus lupte crâncene, timp de două săptămîni, săvîrșind numeroase fapte de vitejie.³

Români, maghiari, slovaci, apăsați de regimul nazisto-horthyst, uniți prin aceeași cauză comună, au participat la acțiunile trupelor de partizani în Munții Maramureșului, în primăvara și în vara anului 1944. Tăietori de pădure, țărani și ostași fugiți din armata ungară au luptat în grupele de partizani. Cînd unitățile române și sovietice eliberatoare au ajuns în această zonă, un mare număr de tineri s-au prezentat voluntari. Numeroși alți cetățeni au servit drept călăuză și au dat informații trupelor române și sovietice privind mișcările inamicului, ceea ce a dus la surprinderea acestuia și la salvarea de la distrugere a numeroase lucrări de artă, întreprinderi și instituții.

Evocînd faptele de vitejie săvîrșite în lunile eroicelor lupte de eliberare a țării de sub dominația fascismului, cu ocazia aniversării a patru decenii de la evenimentele istorice din August 1944, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, apreciînd că „În lupta comună a ostașilor români și sovietici s-a reluat și dezvoltat pe o bază nouă frăția de arme româno-sovietică”, a adus un omagiu fierbinte și a exprimat profunde sentimente de recunoștință ale întregului popor față de revoluționarii, partizanii și alți patrioți luptători din rezistență, față de soldații români și sovietici, care n-au precupețit nici chiar supremul sacrificiu pentru eliberarea României. „Fie ca jertfele mîliozelor de oameni în marile bătălii contra hitlerismului pentru libertate și independență — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — să constituie întotdeauna un puternic îndemn în lupta pentru pace și colaborare între toate popoarele europene, între națiunile lumii.”

Bine ați venit, ostași români eliberatori!

¹ Arhiva Ministerului Apărării Naționale (în continuare: Arh. M.A.N.), dosar nr. 3/11, Jurnalul de operații al Armatei 4 pe perioada 1—30 septembrie 1944, f. 52, 60—66.

² Ibidem, filele 175—179.

³ Ibidem, dosarul nr. 3/12, Jurnalul de operații al Armatei 4 pe perioada 1—31 octombrie 1944, fila 160.

⁴ Ibidem, dosarul nr. 3/12, filele 306, 312, 313.

⁵ Arhiva Institutului de Studii Istorice și Social-Politice, fond 2, dosarul nr. 32, filele 2—124; 168—198, dosar nr. 33, filele 69—73, Arh. M.A.N., dosar nr. 652/4, f. 6—8.

1906. UN MOMENT ISTORIC ÎN EVOLUȚIA AVIAȚIEI

Primul zbor din lume cu mijloace proprii de bord realizat de inginerul român TRAIAN VUIA

Colonel dr. CONSTANTIN UCRAIN

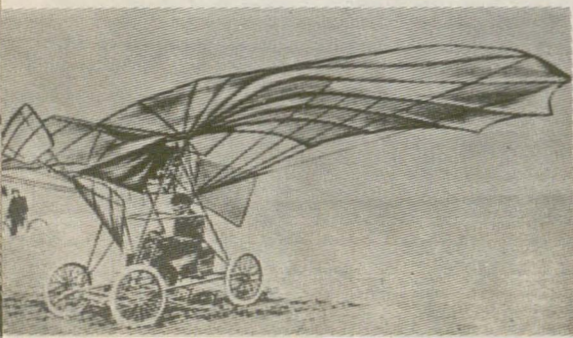
Zborul aerian a constituit mult timp un vis, o măreață năzuință a omenirii. Pentru a-l înlăptui, oamenii au făurit planuri și au construit tot felul de aparate. Drumul de la planor și balon la avionul cu reacție a fost un drum anevoios, de căutări și încercări. Acest drum a situat pe constructorii și inventatorii români printre pionierii aviației mondiale. De aceste începuturi este legat numele lui Traian Vuia.

Născut la 17 august 1872, în satul Surducul Mic, comuna Bujor, care astăzi îi poartă numele, în județul Timiș, Traian Vuia a manifestat de mic copil aptitudini și interes pentru mașini și mecanisme. În anul 1881, ca elev al școlii din Făget Vuia a construit câteva zmee, pe care le-a înălțat cu succes. În timp ce urma liceul din Lugoj, a conceput, construit și experimentat un aparat cu zburat mai greu decât aerul, însă de dimensiuni mici, pe care l-a numit „automobil cu aripi”. Acest aparat consta dintr-o tricicletă (velociped cu trei roți), peste care, a fost montat un șasiu metalic vertical, la a cărui parte superioară se aflau o aripă, o cîrmă de direcție și o elice.

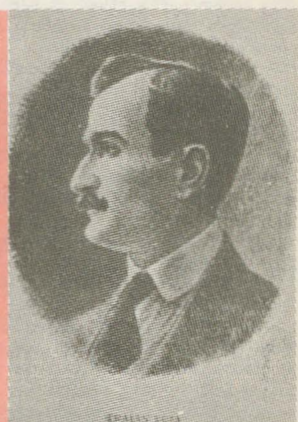
În anul 1892, după terminarea liceului, Vuia a plecat să-și continue studiile la Budapesta, la Școala politehnică — secția mecanică. Nevoit să-și câștige singur existența, după numai un an de studii, s-a transferat la Facultatea de drept. Dat fiind că la această facultate frecvența nu era obligatorie, Vuia a avut posibilitatea să lucreze la mai multe birouri avocațiale ale unor români bănățeni și să câștige banii necesari terminării studiilor. La 6 mai 1901, și-a luat doctoratul în științe juridice. Dar, pasionat de probleme tehnice și, îndeosebi, de cele aviatice, în anul 1902 Vuia a plecat la Paris, luînd cu dînsul și macheta „automobilului cu aripi” construit la Lugoj.

După studii aprofundate privind posibilitățile omului de a zbura cu aparate mai grele decât aerul, Traian Vuia a trecut, în anul 1903, la reconsiderarea radicală a proiectului său, întocmit la Lugoj și a elaborat pe noi temeuri „Aeroplanul-automobil”. În acest sens, a redactat un document-memoriu pe care l-a adresat, la 16.02.1903, Academiei de Științe din Paris, demonstrînd că zborul cu un aparat mai greu decât aerul este posibil. Deși respins de Comisia specială aeronautică, cu o rezoluție semnată de un savant cu renume mondial ca Henri Poincaré, proiectul lui Vuia a prins totuși viață. Încercător în proiectul său și cu ajutorul fondurilor primite din partea compatrioților săi din Lugoj, în frunte cu Gh. Dobrin și Coriolan

Aparatul construit și încercat în zbor de Traian Vuia (1906)

Inventatorul român Traian Vuia, pionier al aviației românești și mondiale

Brediceanu (tatăl compozitorului Tiberiu Brediceanu), Traian Vuia a început construcția aparatului său de zbor.

Cu acest aparat, „Vuia nr. 1”, în ziua de 18 martie 1906, pe cîmpul de la Montesson de lângă Paris, Traian Vuia a efectuat primul zbor din istoria aviației cu un avion mai greu decât aerul, care s-a desprins de la pămînt numai datorită forței motorului său, fără nici un fel de mijloace auxiliare. Aparatul pilotat de Vuia s-a înălțat de la sol aproximativ un metru înălțime și a parcurs o distanță de 12 metri. „Cel care a făcut minunea acestei dezrobiri din țărîină, a acestei întrînăpări a omului — arăta cunoscutul scriitor Victor Eftimiu în cartea sa «Portrete și amintiri» — nu era nici un Leonardo da Vinci al Renașterii și nici un inventator din bogatul Occident, un inginer înconjurat de admirația conelațenilor săi și copios subvenționat de stat sau de societățile capitaliste sau de o mecena vizionar. Era meșterul acesta vrăjit, bietul fecior al unei țărîni din Banat, un flăcău din Bujorul Făgetului, de pe lângă Lugoj, pe nume Traian Vuia”.

Presa mondială de atunci a relevat și comentat destul de amplu istoricul zbor efectuat de Traian Vuia. Revista „La Nature”, de pildă, care apărea la Paris, își informa cititorii astfel: „La 18 martie, Vuia s-a ridicat cu aeroplanul său la 60 centimetri și 1 metru înălțime, după ce și-a luat elanul dorit pe sol. El a luat contact cu pămîntul la o distanță de 12 metri depărtare de punctul de unde s-a ridicat în aer, deoarece elicea și-a micșorat trația”. La rîndul său, revista „L'Aerophile” relatează: „Vuia este primul la noi în Franța care a încercat lansarea directă a aeroplanului înzestrat cu un cărucior purtător. Aparatul său a fost bazat pe dispozitive ingenioase, ceea ce a dovedit că inventatorul este un spirit original și cu cunoștințe mecanice foarte serioase. El a fost un adevărat slujitor al marii cauze. Să-i păstrăm un mic colț în istorie, loc pe care l-a cucerit vîrtejeste”. Tot în ziua de 18 martie 1906, ziarul sportiv „L'Auto” scria: „La Montesson, un aeroplan construit de

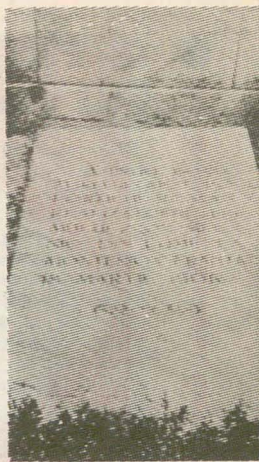
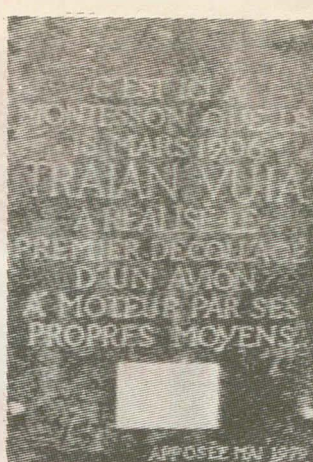
Traian Vuia... s-a ridicat de la pământ cu mijloacele sale proprii și a zburat 12 metri".

În semn de omagiu, oficialitățile franceze au dezvelit în fața primăriei din Montesson, de lângă Paris, o placă de marmură care amintește trecătorilor de istoricul zbor efectuat în ziua de 18 martie 1906.

Zborurile lui Traian Vuia au continuat să se desfășoare cu succes în vara anului 1906, stîrbind un viu și mare interes în rîndul parizienilor. La 24 iunie 1906, a efectuat o nouă încercare de zbor la Issy les Moulineaux, pe un cîmp de instrucție al armatei franceze. La 12 și 19 august, aparatul lui Vuia a zburat pe distanțe mai mari decît cu ocazia zborului inaugural de la 18 martie 1906. De această dată, distanța atinsă în zbor a fost de 24—25 metri. În ultima decadă a lunii august și în cursul lunii septembrie, Traian Vuia a făcut o serie de modificări și perfecționări aparatului său, numit „Vuia nr. 1 bis”.

Ultimele zboruri cu acest avion au fost efectuate în decembrie 1906, precum și în zilele de 27 ianuarie, 27 și 30 martie 1907, rezultatele fiind asemănătoare cu cele precedente. În primăvara anului 1907, Vuia a adus îmbunătățiri aparatului său, transformîndu-l în cele din urmă într-un tip de aparat cu caracteristici schimbate, pe care l-a denumit „Vuia nr. 2”. Pe cîmpul de la Bagatelle a efectuat apoi o serie de zboruri: la 21 iunie 1907, la 15 și 17 iulie 1907, în această ultimă zi reușind să parcurgă distanța de 70 de metri.

Cu ocazia deschiderii, în anul 1907, a primului salon aeronautic din Paris, a fost expus și avionul „Vuia nr. 2”, care a atras atenția vizitatorilor și tehnicienilor. Apoi, nemaiavînd resursele materiale necesare îmbunătățirii și perfecționării aparatului, Traian Vuia și-a încetat practic activitatea de constructor și zburător. Acest lucru avea să-l sublinieze cinci decenii mai tîrziu francezul André Bié: *„Înfrizirea lui Traian Vuia (de a apare pe cîmpul de zbor — n.n.) devenea iremediabilă. Cu toate acestea el a decolat înaintea fericitului său rival. El mai încercă încă o dată să lupte în 1907, înlocuind motorul cu acid cu un motor «Antoinette» de 24 cai-putere, însă resursele îi lipseau pentru a-și continua lucrările și a-și îmbunătăți originalele sale concepții. Cu cunoștințe mecanice fără seamăn, cu spiritul său cercetător și perseverent, a obținut rezultate concrete, iar eforturile lui valoroase contracarate de mijloace de acțiune restînsse merita u o soartă mai bună. El*

Plăci comemorative dezvelite la Montesson (Franța) și în București, care amintesc de marea performanță a inventatorului și constructorului român Traian Vuia

a fost un mare pionier al aparatelor mai grele decît aerul și păstrează un loc ales în istoria aeronauticii

Vuia a continuat să lucreze neobosit la Paris pînă în anul 1946, cînd a căzut grav bolnav. La cererea sa, în vara anului 1950, a revenit în țară, iar la 2 septembrie, în același an, s-a stins din viață.

În țara noastră — care a dat lumii numeroși și iluștri savanți, scriitori, poeți, constructori și inventatori —, viața și opera lui Traian Vuia sînt prețuite în mod deosebit: s-au scris monografii și studii, s-au emis medalii și mărci poștale, s-au dezvelit plăci omagiale. De asemenea, guvernul Republicii Socialiste România, recunoscîndu-i marile merite în dezvoltarea aviației românești și mondiale, a hotărît ca satul său nașal, Institutul Politehnic din Timișoara, Institutul de Mecanică Aplicată al Academiei Republicii Socialiste România, precum și Școala Militară de Măști de Aviație să poarte numele marelui inventator și constructor român.

Ipoteza „X”

(urmare din pag. 44)

angajarea negocierilor pentru încheierea Pactului Oriental. Vizita lui Alexandru al II-lea în Franța viza, în principal, aderearea lugoșlaviei la măsura de securitate în Europa centrală. Partizanii crimei și teroarei n-au lăsat să le scape prilejul

Așa cum avea să se demonstreze, cei trei asasini ustași, care i-au ucis pe Alexandru al II-lea și Louis Barthou, au fost pregătiți la școala teroristă de la Nagy Kanysza și au plecat la Lausanne cu pașapoarte ungare, cu nume false. La 11 decembrie 1934, în urma unor dezbateri furtunoase, Consiliul Societății Națiunilor, luînd în dezbateră plîngerea înaintată de lugoșlavia, a adoptat o rezoluție prin care constata *„neglijența condamnată a Ungariei în desfășurarea evenimentelor ce au pregătit atentatul de la Marsilia.”* Referindu-se la factorii ce au dus la dublul asasinat, Nicolae Titulescu declara, în ședința din 10 decembrie 1934 a Societății Națiunilor, că pentru el *„revizionism și terorism nu sînt noțiuni alit de distincte, existînd între aceste noțiuni o lăliaune tot alit de strînsă ca aceea dintre tată și fiu.”*

Terorismul, în slujba revizionismului, și-a probat cu promptitudine eficiența. Înlocuitorul lui Louis Barthou la Quai D'Orsay, Pierre Laval, ca și prințul regent al lugoșlaviei Paul vor renunța rapid la mijloacele și direcțiile de politică externă practicate de țările lor pînă la acea dată, angajîndu-se în cunoscuta politică de concesii față de Germania nazistă

¹ Arh. M.Ap.N., fond 948/RSS1, dosar nr. 62/1934, f. 9

² Ibidem, f. 14

³ Ibidem, fond 948/RSS3, dosar nr. 1 315, f. 269-277

⁴ Ibidem, f. 117-120

⁵ Ibidem, p. 116

⁶ Documentes Diplomatiques Françaises, 1er serie, tome 6, doc. nr. 70

⁷ Arh. St. București, fond Președinția Consiliului de Miniștri — dosar nr. 24/1934, f. 1-2.

⁸ D.D.F., 1er serie, tome 6, doc. nr. 366

⁹ Ibidem

¹⁰ Ibidem. Tătărescu propune lui Barthou cesionarea petrolului românesc ca mijloc de plată a armamentului

¹¹ Arh. M. Ap. N., fond 332, dosar nr. 30, f. 99

¹² Ibidem, f. 100

CARTEA DE ISTORIE

**CĂRȚI APĂRUTE
ÎN EDITURA MILITARĂ
ȘI ÎN ALTE EDITURI
PRIVIND
ACTIVITATEA P.C.R.
ÎN ARMATĂ**

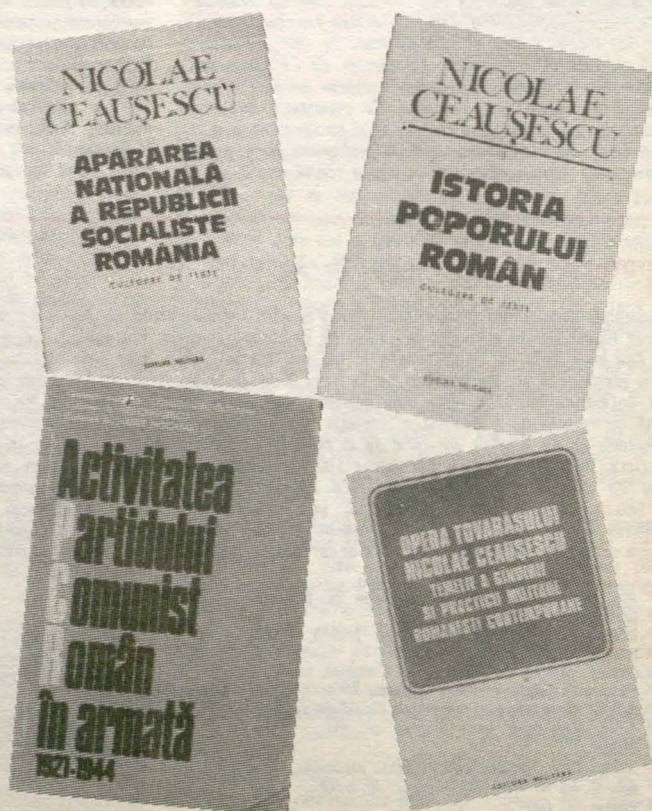
Glorioasele tradiții ale luptei purtate de-a lungul secolelor de către poporul român pentru libertate socială și națională, ale mișcării muncitorești și socialiste din țara noastră au fost ridicate pe o treaptă superioară de către partidul comunist. Încă de la făurirea sa, în mai 1921, P.C.R. și-a format o gândire militară proprie, bazată pe concepția materialismului dialectic și istoric, îmbogățită și dezvoltată continuu potrivit transformărilor social-economice și politice din România, precum și dinamicii situației internaționale. În scopul dezvoltării și largirii luptei revoluționare, al contracarării acțiunilor represive ale burgheziei, partidul comunistilor — deși allat, din 1924, în condiții de adncă ilegalitate — a constituit în armată celule de partid, a dispus de o structură organizatorică adecvată — comisia militară creată pe lângă C.C. al P.C.R. (1925) și resoartele militare la nivelul Comitetului Central al partidului (1931), precum și de o presă specială pentru ostași. Dezvoltarea conștiinței politice a militarilor este probată de reacția patriotică unanimă a armatei împotriva dictatului imperialist de la Viena, cind și-a manifestat cu putere

hotărîrea de a lupta pentru apărarea hotarelor țării. Experiența cîștigată, formarea unor cadre călite au permis partidului ca în anii dictaturii antonesciene să învingă marile greutăți

intimpinate și să contribuie ca armata, în totalitatea ei, să întoarcă armele împotriva Germaniei naziste, să participe cu elan la lupta pentru eliberarea patriei, pentru zdrobirea fascismului. Partidul Comunist Român a fost din „primul moment al înfăptuirii actului istoric de la 23 August”, după cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, „organizatorul, sufletul acțiunilor poporului și ale armatei”. În anii ce au urmat, comuniștii au militat nu pentru slărimarea, ci pentru transformarea vechii armate într-una de tip nou, socialistă, și au soluționat în mod original problemele militare teoretice și practice, conform condițiilor concrete specifice țării noastre. Astfel, partidul comunist a elaborat și fundamentat o doctrină militară proprie, corespunzătoare societății românești — doctrina luptei întregului popor pentru apărarea patriei.

Această temă generoasă, de o inestimabilă valoare teoretică și practică, a constituit o sursă de intense cercetări pentru istoriografia noastră militară, căreia îi datorăm lucrări de o mare valoare, cărți de referință.

În opera secretarului general al partidului, președinte republicii, co-

mandantul nostru suprem, tovarășul Nicolae Ceaușescu, proceselor istorice ale epocii contemporane li se acordă o atenție deosebită. Astfel, culegerea de texte alese referitoare la istoria țării, intitulată „Istoria poporului român”, apărută în Editura Militară, București, 1983, sub egida Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R., studiile istorice și social-politice publicate de aceeași editură tratează în mod magistral episoade glorioase ale istoriei românești, subliniind: lupta clasei muncitoare condusă de partidul ei revoluționar pentru libertate și dreptate socială, împotriva fascismului; pregătirea și desfășurarea victorioasă a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă de la 23 August 1944; elaborarea doctrinei militare românești ș.a. Volumul „Apărarea națională a Republicii Socialiste România. Culegere de texte”, Editura Militară, București, 1983, ca și cele datorate unor colective de cercetători: „Concepția politico-militară a tovarășului Nicolae Ceaușescu privind apărarea independenței patriei noastre socialiste”, Editura Militară, București, 1983, și „Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, temelie a gândirii și practicii militare românești”, Editura Militară, București, 1985, reliefează strălucita contribuție a tovarășului Nicolae Ceaușescu la dezvoltarea gândirii și practicii militare românești, punind în lumină un ansamblu de concepte, idei, teze și orientări din opera secretarului general al partidului, care stau la baza concepției românești asupra apărării patriei socialiste de către întregul popor și a rolului armatei în societatea socialistă.

Bazată pe o vastă documentație și scrisă cu un remarcabil talent, „Activitatea Partidului Comunist Român în armată. 1921—1944”, de general-maior dr. Constantin Olteanu, colonel dr. Ilie Ceaușescu, colonel dr. Vasile Mocanu, Editura Militară, București, 1974, — prima de acest gen în istoriografia românească — evidențiază o multitudine de puncte cu caracter programatic, de forme și metode înscrise, încă de la înființarea sa, în documentele partidului comunist cu privire la armată, cum ar fi: influențarea și educarea militarilor — într-o proporție covârșitoare fii de oameni ai muncii — în spiritul înțelegerii și sprijinirii aspirațiilor maseelor populare; neutralizarea acțiunilor represive ale guvernărilor; atragerea generalilor și ofițerilor din comandanțele superioare în vederea pregătirii și declanșării revoluției române din August 1944. „U.T.C. și timeretul din armată. 1922—1944”, de colonel dr. Ilie Ceaușescu, Editura Mi-

tară, București, 1974, tratează sintetic activitatea desfășurată de tinerii comuniști în armată, sub conducerea și îndrumarea Partidului Comunist Român — începînd din martie 1922, cînd a fost creată organizația revoluționară a tineretului din România, pînă în august 1944. „Cronica activității Partidului Comunist Român în rîndurile armatei pentru atragerea acestuia la lupta revoluționară a maselor pentru eliberarea națională și socială (8 mai 1921—23 august 1944)”, de colonel dr. Vasile Mocanu, este o lucrare destinată procesului de învățămînt, adresată ofițerilor-elevi de la Academia Militară, sub a cărei egidă a fost publicată (1974). „Documente privind activitatea P.C.R. în armată 1921—1944”, Editura Militară, București, 1974, reprezintă un izvor neprețuit pentru cercetătorii acestei tematici. Lucrarea cuprinde documente de arhivă — în majoritate inedite — din presa revoluționară, din actele emise de organele statale represive ale vremii sau de comandamentele militare, reflectînd cu mare acuratețe activitatea partidului comunist în rîndurile armatei.

În „Războiul întregului popor pentru apărarea patriei la români”, de general-maior dr. Ilie Ceaușescu, Editura Militară, București, 1980, sînt strălucit relevate (în capitolele VI—XII) înscrierea în documentele programatice ale partidului a ideilor de bază ale doctrinei luptei întregului popor pentru apărarea patriei, încă din mai 1921, dezvoltarea și îmbogățirea lor ulterioară, transpunerea lor în viață în condițiile specifice ale țării noastre, realizarea — posibilă doar în condițiile fărîmării societății socialiste multilateral dezvoltate — a unității dialectice între teorie și practica luptei întregului popor pentru apărarea patriei socialiste, fundamentarea de către comandantul suprem al forțelor armate, într-o concepție unitară și creatoare, a doctrinei militare naționale contemporane.

Lucrările „Apărarea națională în concepția Partidului Comunist Român”, Editura Militară, București, 1982, de Ion Coman, general-locotenent dr. Constantin Olteanu, general-maior dr. Ilie Ceaușescu, colonel Emil Burbulea, colonel Mihai Arsintescu și „Mișcarea muncitorească, socialistă, democratică, activitatea Partidului Comunist Român și apărarea patriei la români. Repere cronologice”, de general-colonel dr. Constantin Olteanu, general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, colonel dr. Vasile Mocanu, colonel dr. Florian Tucă, Editura Militară, București, 1983, evocă, prin teze și concluzii revelatoare, lupta maselor, sub conducerea socialiștilor și, după mai 1921, a co-

muniștrilor pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a patriei în fața politicii imperialiste de forță și dictat, atenția deosebită acordată de partidul comunist apărării patriei, fundamentarea de către comandantul nostru suprem a doctrinei militare românești, măsurile luate pentru aplicarea ei.

Rădăcinile istorice ale revoluției din August 1944, rolul esențial jucat de Partidul Comunist Român în salvarea țării de la dezastru, insurecția armată, alăturarea României la lupta dreaptă dusă de Națiunile Unite împotriva fascismului sînt pe larg tratate în lucrări de înaltă ținută, ce reprezintă un valoros aport românesc la istoriografia celui de-al doilea război mondial: „Armata română în revoluția din August 1944”, de general-colonel dr. Constantin Olteanu, general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, colonel dr. Florian Tucă, colonel dr. Vasile Mocanu, Editura Politică, 1984; „200 de zile mai devreme. Rolul României în scurtarea celui de-al doilea război mondial”, de dr. Ilie Ceaușescu, dr. Florin Constantiniu, dr. Mihail Ionescu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984; „Revoluția de eliberare socială și

națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 — moment epocal în istoria poporului român”, Editura Militară, București, 1984; „România și marea victorie. 23 august 1944—12 mai 1945”, de general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, colonel dr. Florian Tucă, maior dr. Mihail E. Ionescu, căpitan Alesandru Dușu, Editura Militară, București, 1985. Eforturile cercetătorilor și ale editorilor au fost încununate prin noua colecție de documente, izvoare neprețuite pentru studierea istoriei militare a poporului nostru: „23 August 1944. Documente”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, vol. I, II — 1984 și III, IV — 1985; o remarcă specială pentru foarte bogata și valoroasă serie de „Documente privind istoria militară, a poporului român” a Editurii Militare privind perioada participării la războiul antihitlerist: 23—31 august 1944 (4 părți, 1977—1979); 1—3 septembrie 1944 (1980); 4—6 septembrie 1944 (1980); 7 septembrie—25 octombrie 1944 (1984); 25 octombrie 1944—15 ianuarie 1945 (1985) și 16 ianuarie—12 mai 1945 (1985).

Valoroasa colecție „File din istoria militară a poporului român. Studii”,

rezultat al eforturilor de cercetare a laturii militare a istoriei naționale, realizează o vastă istorie a armatei române de la origini și pînă în zilele noastre. Rezultatele cercetărilor, bazate pe surse inedite sau puțin puse în circulație, privind problematica activității P.C.R. în armată au fost materializate în studii de o înaltă probitate științifică.

Departate de a fi o tratare exhaustivă, succinta trecere în revistă a lucrărilor referitoare la activitatea Partidului Comunist Român în armată pune în evidență concepția partidului nostru și multitudinea de forme și metode de acțiune revoluționară prin care comuniștii români au militat pentru atragerea armatei de partea luptei maselor, împotriva exploatareii, a dictaturii militarofasciste, pentru eliberare socială și națională și apoi, cu începere de la 23 August 1944, pentru participarea armatei la războiul antihitlerist și transformarea organismului militar într-o armată revoluționară de tip nou.

■ MIRCEA SOREANU

Colectiv

TEROAREA HORTHYSTO-FASCISTĂ ÎN NORD-VESTUL ROMÂNIEI

(septembrie 1940—
octombrie 1944)

Editura Politică,
București, 1985

Ca rezultat al preocupărilor istoricilor români de a-și aduce contribuția în spiritul adevărului științific, alături de istoricii din alte țări, la demascarea rădăcinilor sociale, politice și ideologice ale fascismului, revizionismului și șovinismului, a crimelor produse de acestea împotriva umanității, la combaterea pericolului oricăror tendințe de manifestări de recrudescență a acestor flageluri ale omenirii, a apărut, recent, în Editura Politică, volumul „Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României, septembrie 1940 — octombrie 1944”. Elaborat de un prestigios colectiv de autori: Mihai Fătu și Mircea Mușat (care sînt și coordonatori), Ion Ardeleanu, Gheorghe Bodea, Oliver Lustig și Ludovic Vajda și benefi-

ciind de colaborarea istoricilor Vasile Arima, Vasile Bobocescu, Ion Calafeteanu, Ladislau Fodor, Olimpiu Matheșcu, Ion Pătroiu, Gheorghe Unc, prezentul volum — imagine zguduitoare a tragediei pe care au trăit-o românii transilvăneni sub ocupația horthystă —, bazat pe fapte, documente, mărturii și declarații autentice, selectate și grupate cu rigoare științifică, demască crimele și ororile greu de imaginat săvîrșite de regimul horthysto-fascist imediat după odiosul dictat fascist de la Viena din 30 august 1940 — impus României de Germania hitleristă și Italia fascistă — și pînă în ziua izgonirii trupelor

horthysto-hitleriste de pe vatra noastră multimilenară, la 25 octombrie 1944.

„Politica regimului horthyst — subliniază autorii — extinsă și asupra părții de nord-vest a României și aplicată prin organele politico-administrative represive, care a cuprins toate domeniile vieții cotidiene, a fost în realitate o politică fascistă, ultrareacționară, teroristă, realizată prin căi și metode dintre cele mai variate, mascate sau deschise, al cărei ascuțit era îndreptat împotriva populației românești majoritare” (p. 39). Programul de exterminare a populației românești din teritoriul vremelnic cucerit de horthysti a fost teoretizat într-o broșură semnată de „Dücsö Csaba, publicată în anul 1939, sub titlul „Nincs Kegyelem” (Fără îndurare), unde arată că: „Nația ungară este cea mai splendidă realizare a rasei dominante mongole, care nu cunoaște decît victoria. În noi lîrbe singele lui Attila, al lui Arpád și al lui Gingis-han”. În capitolul „Mărturisirea leventului” (leventul Jorday se adresa prietenei sale: Piroška), Dücsö Csaba citează: „Voi suprima pe lie care valah ce-mi iese în cale! Pe lie care îl voi suprima! Nu va fi îndurare. Voi aprinde satele noaptea — satele valah! Voi trage în sabie toată populația; voi otrăvi toate fîntînile și voi ucide pînă și copii în leagăn; în

genere, voi distrage acest neam!
 /.../ Nu va fi pentru nimeni nici o milă". În continuare, "Dăscă Csaba scria: "Nici pentru copiii din leagăn, nici pentru mama care va naște un copil /.../ voi suprima pe fiecare valah și atunci nu va mai fi în Ardeal decât o singură naționalitate, cea maghiară, națiunea, sângele meu! Voi face inofensivi pe viitorii Horia și Cloșca. Nu va fi milă" (p. 39). Și prin intermediul unui mecanism politico-statal extrem de complex, dar bine și din timp pregătit, guvernul horthyst a patronat asasinatul, a cultivat manifestări fanatice de hiperșovinism, cu urmări dintre cele mai grave asupra populației românești.

Șirul lung, dureros, al atrocităților, crimelor, masacrelor, bătlăilor, schingiuirilor, maltratărilor împotriva populației românești a început încă din primele ore ale trecerii graniței de către trupele horthyste. Într-adevăr, în perioada ce a urmat dictatului de la Viena, românii din teritoriul ocupat de Ungaria horthystă au avut de înfruntat situații dintre cele mai dramatice, nemaiîntinse. Chiar din primele zile ale lui septembrie 1940 guvernul horthyst, în chip premeditat, au dat "mină liberă" ocupațiilor pentru care nu exista decât o singură lege: legea forței, a "focului și sabiei", legea pustiirii, a alungării, a nimicirii. În acest mediu deosebit de prielnic, elementele fasciste, nylișiste, șoviniste din cadrul armatei horthyste sau al organizațiilor paramilitare, diversioniste, au acționat după bunul plac, semănând moartea, chinurile și fărădelegile care au revoltat întreaga opinie publică, atât în țară, cât și peste hotare. Urmărind decimarea populației românești, armata, jandarmeria, poliția, formațiunile paramilitare horthyste au comis tot felul de atrocități și samavolnicii împotriva românilor.

În aria acestei realități dramatice, lucrarea analizează principalele consecințe ale regimului horthysto-fascist asupra populației românești din teritoriul vremelnic cotozit în septembrie 1940 de Ungaria. Astfel, după un scurt istoric al Transilvaniei — străvechi pământ românesc — în care sînt înfățișate succint coordonatele dezvoltării unitare a poporului român în vatra sa strămoșească multimilenară, din cele mai vechi timpuri și pînă la săvîrșirea monstruosului verdict în august 1940, autorii redau întregul cortegiu de crime, orori, distrugerii și nelegiuiri zguduitoare,

■ **Colonel dr.
 VASILE MOCANU**

(continuare în pag. 62)

Colectiv

**APĂRAREA
 INDEPENDENȚEI
 PATRIEI,
 OBIECTIV PRINCIPAL
 AL MIȘCĂRII
 ANTIFASCISTE
 DIN ROMÂNIA
 (1933—1939)**

**Editura Politică,
 1985**

În anul 1985, Editura Politică a oferit, cu generozitatea-i cunoscută, publicului cititor și îndrăgostit de istoria poporului român, volumul de documente *Apărarea independenței patriei, obiectiv principal al mișcării antifasciste din România (1933—1939)*.

După cum ne sugerează titlul lucrării, autorii ei — maior dr. Ioan Talpeș, Mihai Retegan și căpitan Dan

Rădulescu — și-au orientat investigația științifică spre una din perioadele fierbinții ale istoriei contemporane — ascensiunea fascismului în Europa —, care a culminat cu declanșarea de către Germania nazistă a celui de-al doilea război mondial. Cele 150 de documente incluse în volum — o bună parte publicate pentru prima dată, selecționate cu atenție și migală de autori pentru a răspunde tematicii ce și-au propus-o — reflectă faptul că poporul român a avut față de fascism, încă de la pri-

mele sale manifestări, sentimente de repulsiune.

Privite în ansamblu, documentele, deși provin din surse multiple, relevă faptul că apărarea independenței și suveranității naționale, a integrității teritoriale a țării a constituit preocuparea fundamentală a celor mai diverse forțe politice, exceptînd acelea aflate sub influență fascistă, conturînd cu claritate direcțiile de acțiune antifascistă. Pe plan intern, se remarcă lupta hotărîtă dusă de forțele politice democratice în frunte cu Partidul Comunist Român împotriva Gărzii de Fier și a unor grupări profasciste ce o sprijineau, dovadă prin puterea cuvîntului scris că aceste organizații promovau idei opuse și străine intereselor poporului român. Forța acestor acțiuni, reflectînd aspirațiile legitime ale națiunii, demonstrează limpede că în ciuda ascensiunii fascismului Garda de Fier nu a avut consistență politică în România.

O altă direcție tematică o constituie lupta hotărîtă, pe toate planurile și cu toate mijloacele scriitoricești, desfășurată de o mare parte a forțelor democratice și patriotice, contra ofensivei politice imperialiste și revisioniste promovate și aplicate de Germania nazistă, Italia fascistă și Ungaria horthystă. Din acest punct de vedere documentele relevă că efortul antifascist în România se prezintă unanim și se constituie într-un veritabil program al poporului român în întregul său.

Elementul de distincție al acestui volum îl constituie documentele care se referă la momentele, evenimente și fapte referitoare la contribuția tovarășului Nicolae Ceaușescu la mișcarea antifascistă, la lupta și acțiunea clasei muncitoare pentru independența și suveranitatea țării, pentru integritatea frontierelor sale; sînt de-a dreptul emoționante unele mărturii și documente care atestă exemplara abnegație și dăruire față de cauza partidului comunist, față de interesele fundamentale ale poporului român, pentru care independența patriei, apărarea pămîntului străbun erau însăși rațiunea existenței sale (vezi documentele nr. 46, 47, 48, 49, 50, 52 și altele).

Indiscutabil, prin modalitatea structurării tematică a prezentului volum, autorii lui oferă istoriografia românească o elaborare de referință — utilă atât specialiștilor, cât și marelui public — pentru cunoașterea realităților cu care s-a confruntat poporul român în zbuciumatul deceniu al patrulea al secolului nostru.

■ **MARIA SINESCU**

DIALOG cu cititorii

Colonel (r) IULIAN CIOBOTARU, București: Sintem de acord cu dv., că aviația noastră are o bogată și glorioasă tradiție și că documentele în legătură cu această temă — departe de a se fi epuizat — pot oferi, în continuare, cercetătorilor noi și prețioase surse de informare. Vom comunica autorilor lucrării „Istoria aviației române”, apărută în Editura Științifică și Enciclopedică, completările ce ați binevoit să le faceți. Vă mulțumim anticipat pentru caietele cu însemnări personale pe care ati urmărit a ni le pune la dispoziție. Vom studia posibilitatea înfructificării lor în cadrul rubricii „Veteranii își amintesc”.

Colonel (r) ION MAILAT, colonel (r) MARINEL DIMITRIU, PETRU UJEUCĂ, CRISTIN ȘIRBU și DUMITRU-BISTRIȚA IONIȚĂ: Corespondența dv., sosită când revista era sub tipar, se află în studiu la Comisia Română de Istorie Militară; urmează să primiți un răspuns detaliat.

Capitan de rangul II EMILIAN MUNTEANU, București: Apreciez dv. că „revista reprezintă exact ce ne trebuie și că a reușit să realizeze „o prietenie trinitică a unei mase de cititori” — nu bucură în mod deosebit, cu atât mai mult cu cât sint făcute — după cum ne scrieți — „în numele unui grup de prieteni și colegi”. Dorim din toată inima să păstrăm și să extindem această prietenie, inclusiv cu „navigatorii civili careduc tricolorul românesc în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii” —, prin publicarea în continuare, a unor materiale cit mai interesante. Considerăm că binevenită propunerea pe care o faceți de a publica și unele aspecte mai puțin cunoscute re-

feritoare la „împletirea strânsă care există (și există — n.n.) între marina militară și cea civilă”.

Capitan DUMITRU DOBRE și profesor GHEORGHE GRIGOROF, Pitești: Reținem, în eventualitatea publicării, articolul „Pagini din contribuția armatei la ajutorarea regiunilor lovite de secetă”. Semnalăm faptul că-i lipsesc, ca și la materialul trimis anterior, trimerile bibliografice. Reamintim și cu acest prilej tuturor cititorilor revistei noastre necesitatea de a însoși materialele propuse spre publicare cu aparatul științific de rigoare.

NECULAI STAIKU, Galați: Am reținut la portofoliu evocările dv. de pe frontul antihitlerist, „Eroul de la Hrosnova Lhotă”, „O cotă viu disputată”, „Sergentul Năstase” și „Agentul de legătură”.

GHEORGHE AMĂRIUȚEI, București: După cum ați putut constata (a se vedea în acest sens și rubrica „Atitudini”) revista noastră se preocupă constant de a scoate în evidență, în virtutea adevărilor indubitabile ale istoriei naționale, efortul deosebit al armatei române, efortul făcut de întregul popor român pentru sprijinirea frontului antihitlerist, căci — cum scrieți și dv. — „unii încearcă să estompeze cât mai mult contribuția României la zdrobirea fascismului”. Vom lua atitudine fermă față de orice denaturări și în viitor, considerînd aceasta ca o datorie de prim ordin, o cinstire adusă memoriei sutelor de mii de ostași români care au luptat și s-au jertfit pentru eliberarea patriei și a altor popoare de sub fascism. Diferența de cifre pe care o sesizați, pe bună dreptate, se explică prin faptul că pe măsură ce sint studiate mai amănunțit documente de arhivă, unele inedite, ies în evidență noi date pe care istoricul este dator să le consemneze — o dialectică a istoriografiei care duce firesc la extinderea orizontului cunoașterii. Poezia „Epopeea Mureșului” a fost trimisă gazetei ostășești „La datorie”.

FILIALELE din Alba, Argeș, Bacău, Bistrița-Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Călărași, Timișoara etc. ale Comisiei Române de Istorie Militară: propunerile pentru sumarele din acest an ale revistei sint, desigur, binevenite. Anul trecut, în aceeași perioadă, ele sosiseră deja la redacție.

■ REDACȚIA

Teroarea horthysto-fascistă

(urmare din pag. 61)

înfățișate în capitolele privind: mecanismul politic, militar și paramilitar de stat prin care regimul horthyst și-a exercitat actul de ocupație și a supus unei terori nemaiîntinse populația românească și alte populații oprite; maltratarea și crimele comise de forțele de ocupație împotriva populației românești; expulzările și dislocările în masă și individuale ale populației românești; jefuirea economică a românilor și a altor oprimați de către statul horthyst și clasele dominante din Ungaria; regimul lagărelor de concentrare și al detașamentelor de muncă forțată; reprimarea mișcării comuniste și muncitorești, democratice și antifasciste; mecanismul prin care regimul horthyst a încercat să maghiarizeze

forțat pe români în scopul schimbării artificiale a raportului demografic în acest teritoriu în favoarea populației maghiare; înăsprirea terorii horthysto-hitleriste asupra românilor și evreilor, după instituirea în Ungaria a regimului szalaszist-hitlerist, în martie 1944.

Ultimele două capitole se referă la: rezistența antifascistă, antihitleristă pentru apărarea intereselor supreme ale maselor populare și înlăturarea regimului fascist de ocupație; eliberarea nord-vestului României și anularea odiosului dictat fascist de la Viena din august 1940, participarea țării noastre, cu întregul său potențial militar, economic și uman, la războiul antihitlerist, pînă la victoria finală asupra Germaniei naziste.

Lucrarea, de o înaltă ținută și probitate științifică, se constituie într-un memento tulburător, cit și într-un avertisment, în numele demnității omului ca om, al condiției umane în

general, astfel ca asemenea orori să nu se mai repete nicăieri și nicio dată! Avertismentul se impune cu atât mai mult cu cit opinia publică mondială constată că, în paralel cu alimarea crescîndă a forțelor progresiste, democratice de pe întregul glob, în paralel cu intensificarea luptei lor pentru democrație, progres și pace, cu manifestarea tot mai hotărîtă a voinței popoarelor de a deveni stăpîne depline ale propriilor destine, are loc o contraofensivă a forțelor reacționare, contraofensivă a cărei avangardă o formează organizațiile de tip fascist și neofascist, revizionist și șovinist. Atrage atenția, în mod deosebit, recrudescența unor organizații care propagă teorii fasciste, revizioniste, hitleriste, ce reprezintă un serios pericol pentru cauza democrației și progresului social și față de care trebuie să luăm o poziție fermă de demascare și combatere politică și ideologică.

Din activitatea **COMISIEI ROMÂNE DE ISTORIE MILITARĂ**

O CARTE ROMÂNEASCĂ DESPRE 23 AUGUST 1944 ÎN ATENȚIA PUBLICULUI ȘTIINȚIFIC DIN S.U.A.

În intervalul 22 decembrie 1985 și 5 februarie 1986, un grup de cinci istorici români (dr. Gheorghe Buzatu, de la Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” din Iași; dr. Alexandru Dușu, de la Institutul de Studii Sud-Est Europene din București; maior dr. Mihail E. Ionescu, de la Centrul de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară; conf. univ. dr. Ion Pătroiu de la Centrul de Științe Sociale din Craiova; prof. univ. dr. Pompiliu Teodor de la Universitatea din Cluj) a efectuat o călătorie cu scop științific în S.U.A. Istoricii români au luat parte la lucrările colocviului de istorie româno-american, desfășurat la New York la sfârșitul lunii decembrie 1985, au susținut conferințe pe teme de istorie românească în diverse universități și institute de cercetare din S.U.A. (la New York, Washington, Houston, Boston, San Francisco, Los Angeles, Maryville-Missouri, Omaha-Nebraska, Columbus-Ohio, Ann Arbor, Tucson-Arizona ș.a.), au efectuat cercetări de specialitate în arhivele și bibliotecile americane (cu deosebire la Washington și New York).

Cu această ocazie a fost lansată, în fața unui public avizat, lucrarea „23 August 1944 în România: un punct de cotitură în desfășurarea celui de-al doilea război mondial”^{*} (autori: dr. Ilie Ceaușescu, dr. Florin Constantiniu și dr. Mihail E. Ionescu), apărută în toamna anului 1985 în prestigioasa colecție „East European Monographs”, a editurii Universității Columbia din New York. În cadrul celor peste 40 de conferințe susținute de membrii grupului a fost totdeauna prezentată participanților lucrarea, menționându-se însemnătatea revoluției din August 1944 în istoria poporului român. În conferințele susținute pe tema contribuției României la obținerea victoriei asupra fascismului, dezbateră în jurul problematiei cărții apărute a fost deosebit de vie, concluziile ei captând interesul specialiștilor prezenți (profesori universitari, cercetători, ziaristi, studenți etc.). Astfel de interesante discuții au avut loc la: Centrul de istorie militară

al armatei de uscat americane din Washington — aici, specialiștii din subordinea generalului William Stofft s-au arătat deosebit de interesați de evoluția istorică a României în anii celui de-al doilea război mondial; Rice University din Houston, unde bunăvoința profesorului universitar Gale Stokes a fost de neprețuit ajutor în organizarea și desfășurarea cu succes a manifestării științifice; la Brooklyn College din New York, în prezența președintelui acestuia, Robert Hess, un veritabil organizator al studiilor privind istoria centrului și sud-estului Europei, și a șefilor de departamente științifice ale universității; la Maryville-Missouri, unde strădania profesorului de universitate Richard Frucht, binecunoscut specialist în istoria României, a reușit să strângă o sală de circa 200 de persoane; la universitatea Nebraska din Omaha, în organizarea specialistului de istoria contemporană a României, prof. univ. Walter Bacon; la Boston College din Boston, profesorii universitari Radu Florescu și George Ursul asigurând un climat științific elevat discuției desfășurate cu o asistență calificată; la New York Graduate Center — aici, profesorul universitar Randolph Braham, specialist în istoria contemporană a țării noastre, a organizat și o interesantă dezbateră despre continuitate și schimbare în România secolului XX; la universitatea Columbia din New York, unde profesorii universitari H. Segel și Robert Austerlitz au asigurat o înaltă înaltă științifică dezbaterii.

Principalele zone de interes ale publicului american evidențiate în dezbateră au acoperit direcțiile esențiale pe care este dezvoltat demersul științific din lucrare. Cronologic, atenția s-a îndreptat asupra caracteristicilor rezistenței antifasciste naționale, desfășurării revoluției de eliberare și influenței ei în ansamblul celui de-al doilea război mondial. Un interes viu s-a manifestat față de atitudinea partidelor politice din România în anii rezistenței antifasciste naționale și, în context, a partidului comunist. Mențiune referitoare la soluția fără precedent în mișcarea comunistă și muncitorească internațională, adoptată de Partidul Comunist Român în pregătirea revoluției de eliberare socială și națională din August 1944 — realizarea unei largi și atotcuprinzătoare coaliții de forțe politice patriotice, de la partidele burgheze la monarhie, de la virfurile armatei. la alți reprezentanți ai

^{*} Titlul edției americane: *A Turning Point in World War II — 23 August 1944 in Romania, East European Monographs, Columbia University Press, New York, 1985.*

diverselor instituții ale statului — a suscitat întrebări suplimentare. În context, s-au cerut informații privind modalitățile de desfășurare a rezistenței naționale — sabotaje, lupte de partizani, demonstrații populare etc. —, precum și relativ la atitudinea diverselor clase și categorii sociale. Poziția armatei, refractară față de participarea la un război purtat alături de Reich, care contravenea intereselor naționale — poziție evidențiată, între altele, prin demisiile unor cunoscuți șefi militari sau prin numeroase incidente cu trupele Wehrmachtului —, încadrată activ în acțiunile de pregătire a revoluției, a constituit, de asemenea, obiectul a numeroase întrebări.

În ceea ce privește desfășurarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, problema care a polarizat cel mai mult atenția interlocutorilor americani a fost cea a „întoarcerii de arme”, executată de armata română integral și instantaneu la 23 August 1944. Situația armatei române la 23 August 1944, a frontului sovieto-german la aceeași dată, modalitățile de desprindere a trupelor române din dispozitivele germane și concomitentă încetare a focului în fața forțelor sovietice și începerea luptelor cu cele hitleriste au conturat specialiștilor americani tabloul unei operații militare de anvergură, ale cărei complexitate și succes au determinat pe unul dintre ei să o califice drept „fără precedent în istoria militară universală”. Alte întrebări s-au referit la reacția lui Hitler și la înaltului comandament al Wehrmachtului (OKW) față de „întoarcerea de arme” a armatei române, la armamentul aflat în dotarea acesteia, la performanțele obținute de ea în lupta împotriva trupelor hitleriste, la colaborarea cu aliații în efortul militar comun pentru obținerea victoriei, în care România a deținut valorosul loc IV în cadrul coaliției Națiunilor Unite.

Așa cum era de așteptat, impactul multilateral — militar-strategic, politic și logistic — al revoluției române din August 1944 în ansamblul celui de-al doilea război mondial, concretizat în scurtarea acestuia cu cel puțin 200 de zile, a avut un ecou deosebit în rindurile publicului științific american. S-a cerut evidențierea metodologiei de lucru folosite și a documentației utilizate, speciindu-se noutatea abordării științifice și originalitatea încheierilor cărții. A fost relevat — ca probă a validității concluziei fundamentale a cărții, potrivit căreia acțiunea României din August 1944 a comprimat cu 200 de zile durata de desfășurare a ultimei

conflagrații mondiale — un document din arhivele americane, din 21 martie 1944, conform căruia cele mai înalte instanțe militare din S.U.A. apreciau că: „din punct de vedere militar, ieșirea României din Axă și asumarea de către ea a statutului de cobeligeranță cu aliații ar fi un eveniment care se va dovedi de o importanță cardinală în desfășurarea ulterioară a războiului”. Mulți dintre participanții americani și-au declarat acordul cu tezele cărții, recurgând la comentarii ori analogii cu alte situații istorice. Unul dintre aceștia, spre exemplu, a evidențiat cruciala importanță pe care a avut-o pentru desfășurarea războiului eliberarea de către trupele române a terenurilor petrolifere și a capacităților de rafinare din zona Ploiești, ceea ce a lipsit mașina Wehrmachtului de combustibilul necesar, scop pe care bombardamentele strategice americane și engleze nu l-au atins, în pofida unor stăruitoare eforturi:

Dezbateră în jurul evenimentului care a deschis o eră nouă în istoria multimilenară a poporului român și a semnat cucerirea adevăratei independențe naționale a României a constituit și un prilej pentru a reliefa coordonatele principale ale politicii externe actuale a țării noastre. Legată până la contopire de personalitatea secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, politica externă a României contemporane reprezintă o materializare strălucită a voinței națiunii române de a fi independentă, de a-și decide singură viitorul, de a nu permite nici un amestec extern în problemele fundamentale ale devenirii sale istorice, de a fi gata să-și apere cuceririle sale revoluționare, libertatea și integritatea.

Lansarea recentei apariții istoriografice românești și dezbateră problematicei ei cu un public avertizat au relevat însemnătatea deosebită a confruntării de idei și opinii și receptivitatea de care se bucură în fața unei audiențe exigente concluziile întemeiate pe o documentație întinsă și pe o metodologie adecvată. S-a vădit, o dată mai mult, necesitatea ca istoriografia noastră — inclusiv cea militară — să-și multiplice prezențele în arena internațională, probându-și și în acest fel seriozitatea, competența și caracterul militant.

■ **Maior dr. MIHAIL E. IONESCU**

COPERTA I: 65 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român (desen de Gheorghe Călărașu)

COPERTA IV: (sus) Canalul Dunăre—Marea Neagră, una dintre marile ctitorii ale Epocii Nicolae Ceaușescu, la a cărei realizare și-au adus o contribuție deosebită și ostașii armatei noastre

În spiritul doctrinei militare naționale, al cărei strălucit fondator este tovarășul Nicolae Ceaușescu, comandantul suprem al forțelor armate, se acționează permanent pentru întărirea conlucrării între unitățile armatei, gărzile patriotice, trupele de securitate, miliție, precum și alte formațiuni populare de apărare

15 Years from the Foundation of the Romanian Communist Party: The Initiator and the Organizer of the Revolutionary Fight for Defending the Independence and the Sovereignty of the Country: Some Aspects Concerning the Armed Forces and the National Defence Reflected in the General Secretary of the Party Work, Comrade Nicolae Ceausescu; The Foundation of the Romanian Communist Party — Decisive Moment in the Development of the Revolutionary Activity; 50 Years from the Proceedings Instituted Against the Communist and Antifascist Militants Tried in Brasov; A Supreme Desideratum: 'We Won't Concede any Plot from our Ancestors' Land'; The Ardent Appeals of the Party Addressed to the Army — Mobilizing Programme in the Antifascist Resistance Struggle and in the Anti-Hitlerite War; The National Resistance Movement Led by the Romanian Communist Party During the Second World War (Foreign Proofs) ● The Leadership by the Romanian Communist Party of the National Defence System: The Conception of our Party on the Fatherland Defence: The National Defence System, Materialization of the Romanian Communist Party Conception Concerning the Defence of the Fatherland by the Entire People ● The Endless Column of the Romanian Independence (1877—1878, 1944—1945) ● Fundamental Truths of the National History, The Romanian Communist Party Continuing the most Glorious Traditions of the Struggle for the Defence of the Fatherland ● Battles from the Romanian and World History, Budapest Operation ● Incredible, but true, The „X” Hypothesis: The Springs and the Implications of a Secret Understanding (II) ● The Documents Memory, Excerpts from the Documents Drawn up by the Working Socialist Movement and the Communist Party up to 23d of August 1944, Concerning the Armed Forces and the National Defence ● Monuments of the Fight ● There Were and Still are Heroes ● Great Military Commanders ● The Veterans Recall in their Memory ● Dictionary Notes, The Liberation of the North-Western Part of Romania from under the Horthy — Hitlerite Occupation ● Traditions, 1906, A Historic Moment in the Evolution of the Aviation: The First World Flight by Own Board Means Achieved by the Romanian Engineer Traian Vuia ● The Book of History ● Dialogue with the Readers ● From the Activity of the Romanian Commission of Military History.

65 ans depuis la création du Parti Communiste Roumain: Le Parti Communiste Roumain, l'initiateur et l'organisateur de la lutte révolutionnaire de défense de l'indépendance et de la souveraineté de la patrie; L'armée et la défense nationale reflétées dans l'œuvre du secrétaire général du parti, le camarade Nicolae Ceausescu; La création du Parti Communiste Roumain — moment décisif pour le développement de l'activité révolutionnaire dans l'armée; 50 ans depuis le procès intenté aux combattants communistes et antifascistes jugés à Brasov; Un impératif suprême: On ne cédera un pouce de terrain de la terre ancestrale; Les appels enflammés du parti adressés à l'armée — programme animateur dans la lutte de résistance antifasciste et dans la guerre antihitlérienne; Le mouvement de résistance nationale dirigé par le Parti Communiste Roumain pendant la deuxième guerre mondiale (témoignages étrangers) ● La conduite par le Parti Communiste Roumain du système national de défense; La conception de notre parti sur la défense de la patrie; Le système national de défense, matérialisation de la conception du Parti Communiste Roumain concernant la défense de la patrie par le peuple entier ● La colonne de l'infini de l'indépendance roumaine (1877—1878, 1944—1945) ● Vérités fondamentales de l'histoire nationale, Le Parti Communiste Roumain — continuateur des plus glorieuses traditions de combat pour la défense de la patrie ● Batailles de l'histoire roumaine et universelle, L'opération Budapest ● Incroyable, mais vrai, L'hypothèse „X”: Ressorts et implications secrètes (II) ● La mémoire des documents, Extraits des documents élaborés par le mouvement ouvrier, socialiste et le parti communiste jusqu'au 23 Août 1944 concernant l'armée et la défense nationale ● Monuments du combat ● Il y eut des héros, il y en a encore... ● Grands commandants militaires ● Les vétérans s'en souviennent ● Fiches de dictionnaire, La libération de la partie du nord-ouest de la Roumanie de sous l'occupation horthyste-hitlérienne ● Traditions, 1906, Un moment historique dans l'évolution de l'aviation: le premier vol du monde exécuté à l'aide de ses propres moyens de bord par l'ingénieur roumain Traian Vuia ● La livre d'histoire ● Dialogue avec les lecteurs ● De l'activité de la Commission Roumaine d'Histoire Militaire.

65-ая годовщина создания Румынской коммунистической партии: Румынская коммунистическая партия — инициатор и организатор революционной борьбы защиты независимости и суверенитета родины; Вопросы армии и национальной обороны в творчестве генерального секретаря партии, товарища Николае Чаушеску; Создание Румынской коммунистической партии — решительный момент в развитии революционной деятельности в армии; Пять десятилетий от процесса возмуждения против коммунистических и антифашистских деятелей в Брашове; Насущная потребность — «Мы не будем уступать ни одной пяди родной земли»; Пламенные призывы партии адресованные армии — мобилизующая программа в антифашистской борьбе сопротивления и в анти-гитлеровской войне; Национальное движение сопротивления возглавляемое Румынской коммунистической партией во время Второй мировой войны (иностранные свидетельства) ● Руководство Румынской коммунистической партией национальной системы обороны: Концепция нашей партии относительно обороны родины; Национальная система обороны — воплощение концепции Румынской коммунистической партии относительно обороны родины при участии всего народа ● Бесконечная колонна румынской независимости (1877—1878, 1944—1945) ● Фундаментальные истины национальной истории, Румынская коммунистическая партия — продолжатель самых славных традиций борьбы за оборону родины ● Битвы в румынской и мировой истории, Операция Будапешт ● Невероятно, но верно: Гипотеза «ИКС». Движущие силы и последствия тайного соглашения (2) ● Память документов, Стрвыки из документов выпущенных рабочим, социалистическим движением и коммунистической партией до 23 августа 1944 г. относительно армии и вопросов национальной обороны ● Памятники борьбы ● Герои были, есть и будут... ● Великие военачальники ● Ветераны вспоминают ● Словарные карточки, Освобождение северо-западной части Румынии из-под гитлеровско-хортистского господства ● Традиции, 1906. Меторический момент в развитии авиации: первый полёт в мире осуществлённый румынским инженером Траян Вуйа при помощи собственных бортовых средств ● Книга по истории ● Диалог с читателями ● Из деятельности Румынской Комиссии по Военной Истории

Der 65. Gründungstag der Rumänischen Kommunistischen Partei: die Rumänische Kommunistische Partei — Initiator und Organisator des revolutionären Kampfes zur Verteidigung der Unabhängigkeit und Souveränität des Vaterlandes; die Fragen der Streitkräfte und der Landesverteidigung im Werk des Generalsekretärs der Partei, Genossen Nicolae Ceausescu; die Gründung der Rumänischen Kommunistischen Partei — entscheidender Moment in der revolutionären Tätigkeit in den Streitkräften; fünf Jahrzehnte seit dem Prozess in Brasov gegen die kommunistischen und antifaschistischen Kämpfer; ein hohes Anliegen: „Keine Handbreit urvärterlichen Bodens aufgeben“; die begeisterten Aufrufe der Partei an die Streitkräfte — ein anspornendes Programm im antifaschistischen Widerstandskampf und im Antihitlerkrieg; die nationale Widerstandsbewegung unter Führung der Partei in den Jahren des zweiten Weltkrieges (ausländische Belege) ● Die Führung durch die Rumänische Kommunistische Partei des nationalen Verteidigungssystems: die Auffassung unserer Partei über die Verteidigung des Vaterlandes: das nationale Verteidigungssystem, Verkörperung der Auffassung der Rumänischen Kommunistischen Partei über die Verteidigung des Vaterlandes durch das ganze Volk ● Die unendliche Säule der rumänischen Unabhängigkeit (1877—1878, 1944—1945) ● Grundlegende Wahrheiten der Nationalgeschichte, Die Rumänische Kommunistische Partei — Fortsetzer der glorreichen Kampftraditionen für die Verteidigung des Vaterlandes ● Grosse Kämpfe aus der rumänischen und der Weltgeschichte, Operation Budapest ● Unglaublich aber wahr, Hypothese „X“: Die Ursachen und Entwicklungen einer geheimen Abmachung (II) ● Das Gedächtnis der Dokumente, Auszüge aus den Dokumenten der sozialistischen Arbeiterbewegung und der kommunistischen Partei über die Streitkräfte und die Fragen der Landesverteidigung bis zum 23. August 1944 ● Die Kampfdenkmäler ● Helden von einst und heute ● Befehlshaber ● Die Veteranen erinnern sich ● Wörterbuchkartei, Die Befreiung des nord-westlichen Teils Rumaniens von der Horthy-Hitler-Besetzung ● Traditionen, 1906, Ein historisches Moment in der Entwicklung des Flugwesens: der erste Flug in der Welt des rumänischen Ingenieurs Traian Vuia mit eigenen Bordeinrichtungen ● Das Geschichtsbuch ● Dialog mit den Lesern ● Aus der Tätigkeit des Rumänischen Ausschusses für Militärgeschichte.

Redactori: ● ALEXANDRU DUȚU ● JEAN GHELIUC ● MIHAIL E. IONESCU ● ION JIANU ● ILIE MANO
NECULAI MOGHIOR ● DAN RĂDULESCU ● IOAN TALPEȘ

Macheta și tehnoredactarea: ● DUMITRU ISPAS; Coperta: ● GHEORGHE CĂLĂRAȘU; Ilustrația: ● IULIAN
RINOF ● VIRGIL ULIERU